

Päiväys
28.6.2022

Diaarinumerot
794/03.04.04.04.19/2020

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös ympäristönsuojelulain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

28.6.2022

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **5.7.2022**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 28.6.2022 nro 756/2022, valitus ympäristölupa-asiassa, Kittilän kaivoksen CIL2-rikastushiekka-altaan patojen korottaminen, Kittilä.

Luvan hakija

Agnico Eagle Finland Oy

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **28.6.2022 – 4.8.2022**

Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. Valitusaika päättyy **4.8.2022**.

28.06.2022

Dnro 794/03.04.04.19/2020

Asia Valitus ympäristölupa-asiassa

Muutoksenhakijat Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry ja Vesiluonnon puolesta ry

Luvan hakija Agnico Eagle Finland Oy

Päätös, johon on haettu muutosta

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto 19.5.2020 nro 57/2020

Hakemuksen pääasiallinen sisältö ja samanaikaisesti vireillä olleet asiat

Agnico Eagle Finland Oy on 15.2.2019 hakenut Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta ympäristölupaa Kittilän kaivoksen rikastusprosessissa syntyvän syanidiliuotuksen sakan eli CIL-rikastushiekan läjittämiseen käytetyn CIL2-rikastushiekka-altaan patojen korotuksille tasosta +236 tasoille +239 ja +241 sekä rikkiptoisien sivukiven käyttämiselle rakentamisessa.

Aluehallintovirastossa on hakemuksen kanssa samanaikaisesti ollut vireillä muun muassa seuraavat kaivoksen toimintaan liittyvät hakemukset:

Agnico Eagle Finland Oy:n 9.6.2017 vireille panema ympäristölupahakemus uuden purkupuutken rakentamiseksi kaivospiirin alueelta Loukiseen Sotkajokisuun alapuolelle, Suurikuusikon kaivosalueen käsiteltyjen jätevesien johtamiseksi kyseiseen paikkaan ja sekoittumisvyöhykkeen määrittämiseksi Loukiseen, sekä vesitalouslupahakemus Seurujoen, Kapsajoen ja Aattasenojan alituksille, purkupuutken asentamiselle Loukisen pääuomaan sekä prosessiveden ottomäärän kasvattamiselle Seurujoesta tasolle 350 m³/h.

Agnico Eagle Finland Oy:n 29.9.2017 vireille panema ympäristölupahakemus uuden NP-rikastushiekan varastointialtaan (NP4-allas) rakentamiseksi, altaan hankesuunnitelman mukaisten alavirtaankorotusten toteuttamiseksi sekä vesienkäsittelylaitoksen alitteen läjittämiseksi altaaseen NP-rikastushiekan sekaan.

Agnico Eagle Finland Oy:n 9.3.2018 vireille panema ympäristölupahakemus koskien Kittilän kultakaivoksen toiminnan olennaista muuttamista muun

muassa siten, että vuotuinen malmin tuotantomäärä kasvaisi 1,6 miljoonasta tonnista 2 miljoonaan tonniin. Lisäksi yhtiö on hakenut ympäristöluvan nro 72/2013/1 lupamääräysten 27 ja 30 muuttamista.

Agnico Eagle Finland Oy:n 31.5.2018 vireille panema ympäristölupahakemus koskien uuden vesivarastoaltaan rakentamista ja NP-hiekan läjittämistä nykyisen vesivarastoaltaan eteläosaan.

Asian tausta

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on 26.6.2013 antamallaan päätöksellä nro 72/2013/1 siitä tarkemmin ilmenevällä tavalla myöntänyt Agnico Eagle Finland Oy:lle ympäristöluvan Kittilän kaivoksen toiminnan olennaiseen muuttamiseen ja tarkistanut kokonaisuudessaan toiminnan ympäristö- ja vesitalouslupien lupamääräykset sekä myöntänyt vesitalousluvan veden ottamiseen Seurujoesta ja pohjaveden pumppaamiseen kaivosalueelta. Päätöksellä on korvattu Agnico Eagle Finland Oy:n Kittilän kaivoksen aikaisemmat ympäristöluvat kuitenkin niin, että päätöksen nro 69/02/1 vedenottorakenteiden lupamääräys on jätetty voimaan. Lupamääräykset 1 ja 3–5 kuuluvat seuraavasti:

Yleiset määräykset

1. Luvan saajan on toimitettava Lapin ELY-keskuksen hyväksyttäväksi tämän päätöksen toteuttamisen edellyttämien rakenteiden ympäristönsuojelurakenteita koskevat rakennus- ja laadunvalvontasuunnitelmat ja työselostukset ennen niiden rakentamisen aloittamista.

Patorakenteet ja niiden korotukset on toteutettava patoturvallisuusviranomaisen (Kainuun ELY-keskus) vaatimusten mukaisina. Patoja koskevat suunnitelmat on toimitettava patoturvallisuusviranomaiselle hyvissä ajoin ennen rakentamisen aloittamista, patoturvallisuusviranomaisen kanssa sovittavana ajankohtana.

Ympäristönsuojelurakenteet voidaan ottaa käyttöön, kun Lapin ELY-keskus on riippumattoman valvojan yhteenvedon ja laadunvalvontakokeiden tulosten perusteella todennut tehtyjen rakenteiden täyttävän niille tässä lupapäätöksessä asetetut vaatimukset. Padot voidaan ottaa käyttöön, kun Kainuun ELY-keskus patoturvallisuusviranomaisena on patoturvallisuuslain mukaisesti luokitellut padot ja hyväksynyt vahingonvaaraselvityksen ja tarkkailuohjelman.

3. Tämän päätöksen mukaisen toiminnan edellyttämät rakennesuunnitelmat, mittaukset, testaukset, selvitykset ja tutkimukset on tehtävä pätevästi, luotettavasti ja tarkoituksenmukaisin menetelmin.

4. Rakentamisessa ja ympäristönsuojelurakenteiden toteutuksessa on noudatettava rakentamista ja käytettyjä materiaaleja koskevia standardeja sekä yleisesti käytettyjä ja hyväksyttäviä rakennus- ja työtapoja niin, että laadukkaan rakentamisen ja hyvän rakentamiskäytännön vaatimukset täyttyvät.

Rakentamiseen vaadittavan ammattitaidon, työmaajärjestelyjen ja rakentamisen osalta on noudatettava soveltuvien osin kaatopaikkojen tiivistysrakenteista annetun Suomen ympäristökeskuksen ympäristööppaan 36/2002 periaatteita ja muita alaa koskevia yleisesti hyväksytyjä menetelmiä, standardeja tai normeja.

5. Luvan saajan on järjestettävä ympäristönsuojelu- ja patorakenteiden oikean toteuttamisen varmistamiseksi riippumaton laadunvalvonta. Laadunvalvojan on oltava ympäristönsuojelurakenteiden osalta Lapin ELY-keskuksen ja patorakenteiden osalta Kainuun ELY-keskuksen (patoturvallisuusviranomaisen) hyväksymä asiantuntijataho, joka ei ole kyseisen kohteen suunnittelija tai toteuttaja ja jonka asiantuntemus ympäristönsuojelu- ja patorakenteiden toteuttamisessa tai niiden valvonnassa on yleisesti tunnustettu tai osoitettu.

Valitun laadunvalvojan on oltava rakennustyömaalla jatkuvasti tai käytävä rakennuskohteissa vähintään toimivaltansa mukaisesti (ympäristönsuojelurakenteet ja padot) ELY-keskuksen hyväksymän laadunvalvontasuunnitelman mukaisesti tai muuten ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla niin, että laadunvalvojan on mahdollista todeta keskeisten työvaiheiden toteutuminen hyväksytyjen suunnitelmien mukaisesti ja niiden laadunvarmennuksen toimivuus, tarkastaa laadunvalvonnan tulokset, puuttua mahdollisiin epäkohtiin sekä varmistaa, että todetut puutteet ja virheet on korjattu asianmukaisesti.

Laadunvalvojan havaitsemista puutteista ja virheistä on ilmoitettava viipymättä ELY-keskukselle.

Laadunvalvojan on laadittava kunkin kohteen rakentamisen laadunvalvonnasta yhteenvetoraportti, joka sisältää laadunvalvonnan tulokset. Raportista on käytävä ilmi muun muassa todetut poikkeamiset asetetuista vaatimuksista ja laadunvalvontasuunnitelmasta sekä toteutetut toimenpiteet puutteiden ja virheiden korjaamiseksi.

Vaasan hallinto-oikeus on 24.4.2015 antamallaan päätöksellä nro 15/0107/2 muuttanut lupamääräyksiä muutoin kuin edellä mainituilta osin.

Korkein hallinto-oikeus on 20.5.2016 antamallaan päätöksellä taltionumero 2201 muuttanut lupamääräyksiä muutoin kuin edellä mainituilta osin.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on 5.7.2016 antamallaan päätöksellä nro 98/2016/1 myöntänyt ympäristöluvan Kittilän kaivoksen CIL2-rikastushiekka-altaan laajentamiseen korottamalla patoja ylävirtaan tasolle +236 ja runsasrikkisen sivukiven hyödyntämiseen patorakenteissa.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on 16.6.2017 antamallaan päätöksellä nro 45/2017/1 siitä tarkemmin ilmenevällä tavalla myöntänyt ympäristöluvan NP3- ja CIL2-rikastushiekka-aitaiden patojen harjan ja rikastushiekan ylimmän tason (biitsin yläreuna) välisen kuivavaran vähentämiseen metrillä

tasolta 1,5 metriä tasolle 0,5 metriä ja ympäristöluvan uudelle NP-hiekan kaivannaisjätteen jätealueelle.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on 17.4.2019 antamallaan päätöksellä nro 45/2019 myöntänyt ympäristöluvan, joka koskee hakemuksen mukaista uuden rikastushiekka-altaan (NP4-allas) rakentamista, käyttöä ja hiilivaahdotuksen tuotteesta, sulfidivaahdotuksen rikastushiekasta ja neutraloinnin sakasta muodostuvan NP-hiekan sekä vesienkäsittelylaitoksella muodostuvan alitteen loppusijoittamista altaaseen. Päätöksellä on määrätty myös jätealueiden sulkemissuunnitelmien päivittämisestä ja kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman hyväksymisestä. NP4-altaan pato- ja pohjarakenteita koskevan tarkentavan määräyksen 10 neljäs kappale sekä uuden jätehuoltosuunnitelman perusteella annetut määräykset a, b ja c ovat kuuluneet seuraavasti:

10. - - -

Lupamääräyksen 10 mukaan tiivistetyn ja tasatun pohjamoreenin päälle, reunapatojen alle ja rikastushiekan puoleisiin reunaluiskiin on asennettava yhtenäinen, Coletanche ES 2 kumibitumikermistä tehty keinotekoinen eriste. Eristeen soveltuminen padon alle asennettavaksi ja sen vaikutus padon stabiliteettiin on osoitettava patoturvallisuusviranomaiselle.

- - -

a) Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ja sisäinen pelastussuunnitelma on päivitettävä vastaamaan tämän päätöksen ja lainsäädännön vaatimuksia. Suunnitelmat on toimitettava aluehallintovirastolle hyväksyttäväksi lupamääräyksen c) mukaisen päivitetyn sulkemissuunnitelman yhteydessä tai viimeistään 31.12.2021.

b) Luvan saajan on tehtävä selvitys mahdollisuuksista vähentää CIL-hiekan arseenin liukoisuutta. Selvitykseen on liitettävä teknis-taloudellinen vertailu mahdollisista toimenpiteistä, arvio niillä saavutettavista vaikutuksista jätteen pitkäaikaiskäyttämiseen ja jälkihoitovaiheen aikaisiin päästöihin sekä selvitykseen perustuva esitys tarvittavista muutoksista toiminnassa. Selvitys on toimitettava aluehallintovirastolle hakemusasiana 30.6.2020 mennessä. Aluehallintovirasto voi muuttaa lupaa selvityksen perusteella

c) Luvan saajan on selvitettävä kattavasti jätealueille sijoitettujen mineraalijätteiden ja muodostuneiden saostumatuotteiden mineraloginen ja kemiallinen koostumus erityisesti siten, että ympäristölle haitallisten alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuudet ja koostumus tunnistetaan mahdollisimman luotettavasti.

Näiden tietojen perusteella on uudelleen arvioitava jätteiden pitkäaikaispysyvyys ja niistä aiheutuva pilaantumisen vaara jälkihoitovaiheen aikana sekä laadittava sulkemis- ja jälkihoitovaihetta koskeva riskinarviointi. Laadittua sulkemissuunnitelmaa on päivitettävä selvityksen ja riskinarvion perusteella siten, että toteutettava pintarakenne, jätealueiden sijainti ja

pohjarakenne sekä maaperätiedot huomioon ottaen kaivannaisjätteen jätealusta ei aiheudu pitkänkään ajan kuluessa olennaista ympäristön pilaantumisen vaaraa.

Kunkin jätealueen osalta päivitetty sulkemissuunnitelma on toimitettava aluehallintovirastolle viimeistään yhtä (1) vuotta ennen kyseisen jätealueen sulkemisen aloittamista.

Vaasan hallinto-oikeus on 13.11.2020 antamallaan päätöksellä nro 20/0159/3 muuttanut aluehallintoviraston päätöstä muutoin kuin edellä mainituilta osin.

Korkein hallinto-oikeus ei 16.6.2021 antamallaan päätöksellä taltionumero 369 myöntänyt asiassa valituslupaa.

Valituksenalainen päätös

Aluehallintovirasto on myöntänyt Agnico Eagle Finland Oy:lle ympäristöluvan Kittilän kaivoksen kaivannaisjätteen jätealueen (CIL2-rikastushiekka-altaan) laajentamiseen korottamalla patoja tasoille +239 ja +241 sekä runsasrikkisen sivukiven hyödyntämiseen patorakenteissa.

CIL2-rikastushiekka-altaan laajentamisessa ja altaan käytössä on noudatettava Kittilän kaivoksen toimintaa koskevia lainvoimaisia ympäristölupapäätöksiä ja niissä annettuja lupamääräyksiä. Päätöksen mukaisesta toiminnasta ei ole ennalta arvioitu aiheutuvan toimenpitein estettävää tai ympäristönsuojelulain mukaisesti korvattavaa vahinkoa.

Aluehallintovirasto on sallinut päätöksen mukaisen toiminnan aloittamisen muutoksenhausta huolimatta lupapäätöstä noudattaen sillä edellytyksellä, että luvansaaja asettaa ennen toiminnan aloittamista Lapin ELY-keskukselle 100 000 euron hyväksyttävän vakuuden ympäristön saattamiseksi ennalleen ja mahdollisten vahinkojen korvaamiseksi lupapäätöksen kumoamisen tai lupamääräysten muuttamisen varalta.

Päätöksen lupamääräykset 1–6 kuuluvat seuraavasti:

1. Korotukset on tehtävä hakemuksen liitteenä olevan 25.1.2019 päivätyn yleissuunnitelman ja vastineessa esitettyjen poikkileikkausten tarkennusten mukaisella tavalla:

- CIL2-altaan korotukset tasoille +239 ja +241, suunnitelmakartta, yleissuunnitelma, MK 1:1000, piirros nro 200, 25.1.2019, Geobotnia
- CIL2-altaan korottaminen ylävirtaan korotustasoon +239, Kittilän kaivos, piirros nro 211, 15.11.2019, Geobotnia.

Luvansaajan on korotusten rakentamisessa ja yksityiskohtaisten rakennus- ja laadunvalvontasuunnitelmien toimittamisessa viranomaisille hyväksyttäväksi noudatettava lisäksi, mitä toimintaa koskevan lainvoimaisen lupapäätöksen nro 72/2013/1 lupamääräyksissä 1, 3, 4 ja 5 määrätään.

Luvansaajan on toimitettava ELY-keskukselle tarkat tiedot muun muassa rikastushiekan pohjatutkimuksista, stabiliteetilaskelmista ja rikastushiekan mahdollisesta lujittamisesta sekä runsasrikkisen sivukiven teknisistä laatuksista ja todentamisesta yhdessä rakennus- ja laadunvalvontasuunnitelmien kanssa.

Valvontaviranomaisille toimitettavissa tarkemmissa rakennussuunnitelmissa luvansaaja voi esittää rakenteisiin sellaisia muutoksia, jotka eivät lisää toiminnasta aiheutuvaa pilaantumista tai sen vaaraa.

2. NP3- ja CIL2-altaiden välisen välipadon korotus on toteutettava nostamalla yhdistelmätiivistettä hakemuksen täydennyksessä esitetyn rakennevaihtoehdon 2 mukaisesti, jossa bentoniittimaton ja bitumigeomembraanin väliin asennetaan vuodonilmaisujärjestelmänä toimiva salaojamatto.

Rakenteessa käytettävän bitumigeomembraanin on täytettävä vastaavat laatuksista kuin NP4-altaan rakentamisessa on hyväksytty.

Luvansaajan on tarkkailtava rikastushiekka-altaan patorakennelmien painumista ja jatkuvatoimisesti altaan huokosvedenpainetta. Yksityiskohtainen instrumentointisuunnitelma on toimitettava hyvissä ajoin ennen rakennustöiden aloittamista Kainuun ELY-keskuksen hyväksyttäväksi.

3. Rikastushiekan purkaminen CIL2-altaaseen on toteutettava spigotoimalla tai muulla vastaavatyypillisellä menetelmällä siten, että patoja vasten oleva kuivavyöhyke on normaalissa toiminnassa mahdollisimman leveä.

4. Rikastushiekan purkukohtiin, joissa purku tapahtuu suoraan geomembraania vasten, on asennettava varsinaisen geomembraanin suojaksi toinen geomembraanikerros, joka ulottuu padon harjalta rikastushiekan pintaan asti. Lisäkerroksen on oltava vähintään kahden metrin levyinen hiekan purun tapahtuessa sen keskikohdalle.

Patojen louhetäyttö on tehtävä niin leveäksi, että harjalla kulkevan tien sijoittaminen, käyttö ja kunnossapito on mahdollista toteuttaa ilman, että aiheutetaan riskiä geomembraanin rikkoutumiseen toiminnan aikana. Tarvittaessa kivien ja jääkappaleiden kulkeutuminen tieltä altaan puolelle on estettävä rakenteellisin ratkaisuin.

5. Jatkuvatoimista patojen tarkkailua on jatkettava myös uusien korotusten aikana ja jälkeen. Uudet tarkkailulaitteet ja olemassa olevien laitteiden sijainnin muutokset on lisättävä tarkkailusuunnitelmaan. Suunnitelma on toimitettava Lapin ELY-keskukselle ja patoturvallisuusviranomaiselle ennen rakentamisen aloittamista.

6. CIL2-rikastushiekka-altaan patojen rakentamisessa voidaan hyödyntää geomembraanin yläpuolisessa louhepadossa sellaista happoa mahdollisesti muodostavaa sivukiveä (PRW-kivi), jonka rikkipitoisuus on yli 0,5 % ja hapon neutralointi- ja muodostuspotentiaalinen suhde (NP/AP) alle 3 sekä vähärikkistä sivukiveä (rikkipitoisuus < 0,5 %).

Rakenteissa saa hyödyntää vain sellaista sivukiveä, jonka ominaisuudet eivät pitkänkään ajan kuluessa saa muuttua niin paljon, että sillä olisi merkitystä patorakenteen pysyvyyden kannalta.

Rikkipitoisuudeltaan yli 0,5 %:sta sivukiveä saa käyttää vain alueilla, joilta suoto- ja valumavedet saadaan kerättyä keinotekoisien eristeiden avulla takaisin kaivoksen vesikiertoon.

Tiedot käytettävän sivukiven laatuksista ja niiden perusteista on toimitettava patoturvallisuusviranomaiselle. Hyödynnetyn sivukiven määrät on raportoitava Lapin ELY-keskukselle osana päästötarkkailua ja tiedot sivukiven hyödyntämisestä tallennettava lainvoimaisen ympäristöluvan nro 72/2013/1 lupamääräyksen 40 mukaisesti.

Ratkaisun ja lupamääräysten perustelut olennaisilta osin

Kyseessä on CIL2-rikastushiekka-altaan laajentaminen korottamalla patoja tasoille +239 ja +241. Korotustekniikka on hakemuksen mukaan länsi- ja eteläpatojen osalta ylävirtaan- tai keskilinjalla korotus. Toteutettava korotustapa päätetään pohjatutkimusten ja +239 tasolle tehtävän korotuksen rakentamisesta saatavien tietojen perusteella.

Hakemuksessa esitetyt yleissuunnitelmatasoiset suunnitelmat ovat riittävät asian ratkaisuun. Korotusten myötä jätealueen pinta-ala ei laajene merkittävästi, vaan täyttötila lisääntyy lähinnä ylöspäin. Molemmilla tekniikoilla korotus on toteutettavissa ympäristöturvallisella tavalla. Padon korotuksella saadaan CIL2-altaseen lisäkapasiteettia lähitulevaisuudeksi, mikä mahdollistaa uuden CIL-altaan suunnittelun ja YVA- ja lupaprosessin läpi viemisen.

Rakentamisessa käytetään rikkipitoista sivukiveä (PWR). Tältä osin kyse on jätteeksi luokitellun sivukiven hyödyntämisestä.

Päätöksessä on annettu ratkaisu vain hakemuksen mukaisiin korotuksiin. Myöhemmin mahdollisesti suunniteltaville ja toteutettaville korotuksille on haettava lupaa erikseen. Rikastushiekka-altaan laajentamisessa patoja korottamalla ja jätteen sijoittamisessa korotettuun altaaseen on noudatettava Kittilän kaivosta koskevia lainvoimaisten ympäristölupapäätösten lupamääräyksiä esimerkiksi laadunvalvonnasta, tarkkailusta ja jätehuollosta.

Patojen korottaminen lisää huokosveden painetta altaan pohjalla. Tämä johtaa geomembraanin mahdollisissa vauriokohdissa maaperään suotautuvan veden määrän kasvamiseen. Altaan pohjalla ja pääpatojen luiskissa geomembraanin alapuolinen moreenitiiviste rajoittaa kuitenkin tehokkaasti maaperään kulkeutuvan suotoveden määrää. Sulkemis- ja jälkihoitovaiheessa suotovesien määrää voidaan tehokkaasti rajoittaa tiiviillä pintarakenteella, jonka toteuttamisesta on määrätty toimintaa koskevissa ympäristöluvuissa nro 72/2013/1 ja 45/2019. Sulkemusrakenteen hyväksymisen yhteydessä tulee arvioidavaksi myös, onko jätealueen ympäristössä tehtävä maaperän kunnostustoimenpiteitä.

CIL-rikastushiekka on luokiteltu vaaralliseksi jätteeksi. Selvitysten mukaan arseenin liukoisuus hiekasta on kohtuullisen korkea. Jätteen haitallisuuden vähentämiseksi kaivokselle on annettu erityinen selvitysvelvoite päätöksessä nro 45/2019. Näin ollen tällä päätöksellä ei ole ollut tarve antaa asiaa koskevia lisämääräyksiä.

CIL2-altaan korottaminen ja käyttö ei aiheuta luvan myöntämisen esteenä olevaa terveyshaittaa, merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa, maan tai pohjaveden pilaantumista, erityisten luonnonolosuhteiden huononemista, yleiseltä kannalta tärkeän virkistys- tai muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella eikä naapuruussuhdelaisissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta.

Patojen korottaminen ei aiheuta sellaista aiemmin toteutettujen rakenteiden vaurioitumiseen liittyvää ympäristön pilaantumisen vaaraa, ettei lupaa voitaisi myöntää, kun korottaminen toteutetaan hakemuksen ja sen täydennysten sekä tämän päätöksen mukaisesti.

Sivukiven hyödyntäminen patorakenteissa ei lisää jätealueista aiheutuvaa pilaantumisen vaaraa otettaessa huomioon sijoitettavan jätteen laatu, vesien hallinta ja jätealueille määrätyt ja määrättävät sulkemistoimenpiteet. Sivukiveä hyödynnetään vain tiivisrakenteen yläpuolisissa rakennekerroksissa. Rikkipitoisen sivukiven käyttäminen ei aiheuta patoturvallisuuteen liittyviä riskejä.

Padon korottaminen toteutetaan käyttäen parasta käyttökelpoista tekniikkaa päästöjen rajoittamisessa.

Toiminnan muuttamisen tai lupamääräysten muutosten seurauksena ei aiheudu sellaista aiemmissa luparatkaisuissa arvioidusta poikkeavaa pintavesien pilaantumisesta johtuvaa vahinkoa, josta olisi maksettava korvauksia tai tarvetta tarkistaa, mitä kalastolle ja kalastukselle aiheutuvien edunmenetysten ehkäisemiseksi on toimintaa koskevissa ympäristölupapäätöksissä määrätty.

Päätöksen nro 45/2019 lupamääräys a) kuuluu seuraavasti: ”Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ja sisäinen pelastussuunnitelma on päivitettävä vastaamaan tämän päätöksen ja lainsäädännön vaatimuksia. Suunnitelmat on toimitettava aluehallintovirastolle hyväksyttäväksi lupamääräyksen c) mukaisen päivitetyn sulkemissuunnitelman yhteydessä tai viimeistään 31.12.2021.”

Tässä yhteydessä suunnitelmat on päivitettävä vastaamaan korotuksen mukaista tilannetta. Näin ollen jätehuoltosuunnitelmaa ja sisäistä pelastussuunnitelmaa ei ole tarve muuttaa tämän asian käsittelyn yhteydessä. Uusien jätehuoltosuunnitelman ja sisäisen pelastussuunnitelman osalta tullaan kuulemaan muun muassa pelastus- ja patoturvallisuusviranomaisia.

Kaivannaisjätteen jätealuetta koskevasta vakuudesta on määrätty toimintaa koskevissa ympäristö- ja vesitalousluvissa. Päätökset koskevat myös

korotuksen jälkeistä tilannetta, eikä tällä päätöksellä ole tarvetta määrätä muuta sulkemisesta.

Lupamääräys 1. Lainvoimaisen päätöksen nro 72/2013/1 lupamääräyksissä 1, 3, 4 ja 5 on määrätty rakenteita koskevista rakennus- ja laadunvalvontasuunnitelmista, rakentamisesta ja laadunvalvonnasta, joten niistä ei ole tarpeen määrätä. Suunnitelmien hyväksyttämässä ja rakentamisessa sekä laadunvalvonnassa on noudatettava näiden määräysten sisältöä, vaikka mainittu päätös myöhemmin korvattaisiinkin uudella päätöksellä.

Tässä päätöksessä on annettu tämän lisäksi CIL2-rikastushiekka-altaan korotusten osalta suunnitelmien sisältöön täsmennyksiä Lapin ELY-keskuksen ja patoturvallisuusviranomaisen lausunnoissa esitettyjen vaatimusten vuoksi. Korotuksista on laadittu yleissuunnitelma. Rakenteiden yksityiskohtaisen suunnittelun seurauksena rakenteet ja niiden toteutustapa voivat tarkentua. Määräyksessä on annettu valvontaviranomaiselle mahdollisuus hyväksyä rakenteisiin teknisluontoisia muutoksia, joilla ei lisätä toiminnasta aiheutuvaa pilaantumista tai sen vaaraa.

Luvansaaja on lausunnoista antamassaan vastineessaan todennut, että se lähettää suunnitelmat patoturvallisuus- ja valvovalle viranomaiselle ennen korotusrakentamisen aloittamista kesällä 2020.

Lupamääräys 2. Luvansaaja on lausunnoista antamassaan vastineessa esittänyt päivitetyn suunnitelmapiirustuksen nro 211 NP3- ja CIL2-aldaiden välipadolle. Sen mukaan välipadon olemassa olevaa yhdistelmätiivistettä ei tulla jatkamaan moreenin osalta rakenneteknisistä ja patoturvallisuussyistä. Välipadon olemassa olevaa rakennetta on selvennetty lisäksi 7.5.2020 toimitetulla täydennyksellä.

Välipadon osalta tiiviste rakennetaan murskeen päälle asennettavasta bentoniittimatosta ja bitumigeomembraanista. Uusi bitumigeomembraani yhdistetään vanhaan bitumigeomembraaniin hitsaamalla. Hakija on esittänyt, että bitumigeomembraanin ja bentoniittimatton väliin voidaan asentaa salaojamatto ja vuodonilmaisujärjestelmä. Lupamääräyksessä tämä on määrätty tehtäväksi. Näin mahdollisessa geomembraanin vuototilanteessa vuodot voidaan havaita patovallin päästä suotavana vetenä ja aloittaa huolto- ja korjaustoimet viivytyksettä ja näin ehkäistä ympäristöön joutuvia päästöjä. Hyväksytyllä rakenteella voidaan estää tehokkaasti CIL2-altaan vesien kulkeutuminen välipadon geomembraanilla eristetyn osan yläpuolelle ja sitä kautta patorakenteen ulkopuolelle.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan alkuperäinen moreenitiivisteen ja geomembraanin yhdistelmään perustuva rakenne olisi toiminnan aikaisten riskien hallinnan kannalta nyt hyväksyttyä rakennetta jossain määrin toimivampi. Sen toteuttaminen edellyttäisi kuitenkin huomattavasti laajempaa maanrakennusta välipadolla kuin hyväksytty rakenne. Etenkin jo rakennetun tukipenkereen laajamittainen leikkaaminen moreenitiivisteen toteuttamiseksi heikentäisi patoturvallisuutta rakentamistyön aikana. Otettaessa huomioon,

että rakentaminen kohdistuisi käytössä olevan ja CIL2-allasta huomattavasti ylemmälle tasolle täytetyn NP3-altaan reunapatoon, ei moreenitiivisteen rakentamista voi pitää perusteltuna.

Rakennettaessa patorakenteita rikastushiekan päälle on olennaista, että rakenteista aiheutuva huokosvedenpaineen hetkellinen lisääntyminen pääsee poistumaan ennen rakenteiden käyttöönottoa. Tämän varmistamiseksi luvansaaja on määrätty seuraamaan rakenteiden painumaa ja niiden alapuolista huokosvedenpainetta. Mittaustulosten avulla voidaan tarkistaa myös seuraavien korotusvaiheiden stabiliteetilaskelmat. Yksityiskohtaisemmin mittauspaikoista ja toteutustavasta on sovittava patoturvallisuusviranomaisena toimivan Kainuun ELY-keskuksen kanssa.

Lupamääräys 3. Vapaan veden pitäminen normaalissa toiminnassa riittävän etäällä padosta mahdollistaa rikastushiekan läjittämisen riittävän kaltevaan kulmaan, mikä edesauttaa altaassa olevan vapaan veden hallintaa ja mahdollistaa hiekan tiivistymisen patoja vasten olevalla alueella. Samalla pidennetään edelleen suotovesien kulkeutumismatkaa padon ulkopuolelle, mikä edelleen pienentää patovuotojen riskiä.

Hakemuksen mukaan kuivavyöhykkeen leveys pyritään pitämään 100–150 metrissä. Rikastushiekka-altaan muoto ja pumppauspenkereen sijainti voivat kuitenkin estää sen, että vastaavan laajuinen kuivavyöhyke toteutuisi koko allasalueella. Näin ollen sitä ei ole kirjattu lupamääräykseen. Kuivavyöhykkeen leveys parantaa patoturvallisuutta ja sen vuoksi se olisi pidettävä mahdollisimman leveänä. Vaikka yksilöityä metrimäärää ei ole määrätty, valvojalla on mahdollisuus reagoida tilanteeseen, jos kuivavyöhyke alkaa merkittävästi kapenemaan siitä, mitä hakemuksessa on esitetty.

Lupamääräys 4. Altaaseen padon harjalta purettava CIL-hiekka aiheuttaa mekaanista kulutusta geomembraaniin. Rakenteen vaurioitumisen estämiseksi lupamääräyksellä veloitetaan asentamaan kaksinkertainen eriste purkupisteen kohdalle. Tällä saavutetaan ennalta arvioiden riittävä eroosiosuojaus purkupisteessä.

Pato- ja ympäristöturvallisuuden varmistamiseksi padon harjalla on voitava liikennöidä ajoneuvoilla. Padon harjalla kulkevan tien kunnossapito ja sillä liikennöinti aiheuttavat kuitenkin riskin, että altaaseen voi kulkeutua kappaleita, jotka voivat aiheuttaa vaurioita keinotekoiselle eristeelle. Luvansaaja on veloitettu seuraamaan liikennöinnistä aiheutuvia riskejä ja tarvittaessa ryhtymään toimiin niiden vähentämiseksi.

Lupamääräys 5. Luvansaajan lausunnoista antaman vastineen mukaan aikaisempien patokorotusten aikana on asennettu suotovesikaivot, jotka sijaitsevat alkupadon ja ensimmäisen ylävirtaan-korotuksen välissä. Suotovesikaivojen avulla vedenpinnan korkeutta ja suotoveden määrää voidaan tarkkailla. Suotovesikaivoissa oleva vesi palautetaan pumppaamalla CIL2-altaaseen. Lisäksi luvansaaja on vastineessaan todennut, että se asentaa tarkkailuinstrumentteja patojen korotusten yhteydessä kuten aiemminkin.

Lupamääräys 6. Rakenteissa hyödynnetään merkittävä määrä jätteeksi luokiteltua sivukiveä, joten sen laatuksiteerit ja laadun todentaminen sekä määrän raportointi ja kiviainesten hallintasuunnitelman mukainen sijaintipaikan tietojen tallentaminen on keskeinen osa luvansaajan selvilläolovelvollisuutta.

Perustelut toiminnan aloittamisoikeudelle ja vakuudelle

Luvansaaja on perustellut tarvetta päätöksen täytäntöönpanolle muutoksenhausta huolimatta esittämällä, että lupa on tarpeen, koska nykyisen korotusrakenteen varastointikapasiteetti loppuu huhtikuussa 2021. Seuraavan korotusrakenteen rakentaminen on näin tärkeää käynnistää kesällä 2020, jotta kaivostoimintaa voidaan jatkaa Kittilän kaivoksella alkuvuodesta 2021 eteenpäin. Rikastushiekka-altaan laajentaminen korottamalla mahdollistaa kaivostoiminnan keskeytymättömän jatkumisen. Aluehallintovirasto on arvioinut, että toiminnan aloittamiselle muutoksenhausta huolimatta on ympäristönsuojelulain 199 §:ssä tarkoitettu perusteltu syy.

Tämän päätöksen mukaisesti toimittaessa ja otettaessa huomioon, mitä toimintaa koskevissa lainvoimaisissa ympäristölupapäätöksissä on määrätty, toiminnasta ei ennalta arvioiden aiheudu ympäristön pilaantumista. Olot voidaan olennaisilta osin palauttaa nykytilan veroisiksi jätealue sulkemalla, mikäli lupa evätään tai sen määräyksiä muutetaan. Päätös ei siten tee muutoksenhakua hyödyttömäksi ja oikeus toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta voidaan näin myöntää.

Asetettava vakuus on riittävä saattamaan ympäristö nykytilaa vastaavalle tasolle, mikäli lupa evätään tai sen lupamääräyksiä muutetaan.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry ja Vesiluonnon puolesta ry ovat ensisijaisesti vaatineet, että ympäristölupa kumotaan ja lupahakemus hylätään.

Toissijaisesti muutoksenhakijoiden on katsottava vaatineen, että valituksenalainen päätös kumotaan ja asia palautetaan lupaviranomaiselle, jonka tulee velvoittaa toiminnanharjoittaja tekemään kattava ympäristövaikutusten arviointi (YVA) CIL-rikastushiekalle sekä alueella yhteisvaikutuksina vaikuttaville jätteille. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon erityisesti suotovesien pitkäisen käsittelyn tarpeet ja painottaa jätteiden turvallista hyötykäyttöä raaka-aineiden tuotannossa, jätteiden loppusijoituksen pysyvään stabilointiin perustuvia vaihtoehtoja, jätteiden turvallista väliaikaista sijoittamista ja loppusijoituksen riittäviä vakuuksia. Muiden loppusijoitusvaihtoehtojen ja/tai hyötykäytön mahdollisuudet on selvitettävä YVA-menettelyssä erityisesti pitkäaikaisen ympäristöturvallisuuden ja alueiden käytön kannalta.

Mikäli hallinto-oikeus kuitenkin katsoo, että lupa on voitu myöntää, on ympäristölupa muutettava määräaikaiseksi korkeintaan kahden vuoden ajalle

ja pienelle alueelle. Lupaa on lisäksi muutettava valituksesta tarkemmin ilmenevällä tavalla muun ohella seuraavasti:

- Päätöksessä annetaan määräaika luvan tarkistamiselle.
- Toiminnanharjoittaja veloitetaan tekemään sulkemisen ympäristölupahakemus koko kaivoksen elinkaaren ajalle ja erityisesti sulkemisen jälkeisiin vaikutuksiin keskittyen. Ympäristö- ja luontovahinkojen riskit selvitetään kattavasti myös sulkemisen jälkeen. Patovuotoriskin osalta otetaan huomioon patojen alapuolinen luonto.
- Toiminnanharjoittaja veloitetaan selvittämään CIL-altaiden vesien laatu ja mahdollisuudet vesien käsittelyyn erikseen, natriumkloridia ja muita suoloja käsittävien vesien vaikutusten estäminen, olemassa olevien sivukivikasojen suotovesien pitoisuudet, pH-arvot ja määrät suhteessa läjitysten ja suunniteltujen läjitysten määrään ja sivukivilaatuihin, sekä kaikkien jätealueiden pinta- ja pohjavesiin aiheuttamat pitoisuudet suhteessa jätteen määrään.
- Toiminnanharjoittaja veloitetaan aloittamaan kaikkien vaarallisten ja ei pysyvien jätteiden stabiloinnin koetutkimus avolouhoksessa ja tunneleissa sekä muilla tavoilla niiden pysyväksi stabiloimiseksi.
- Rakentamisessa kielletään jätteen käyttäminen sekä varmistetaan kasojen alle jätetyn ojituksen ja muiden rakenteiden toimivuus myös pitkien aikojen kuluessa.
- Alueelle, jota ei ole otettu käyttöön tai jolla läjitys on valmis, määrätään väliaikainen peitto jäteveden muodostumisen ehkäisemiseksi.
- EU-laatunormit määrätään raja-arvoksi alapuoliseen vesistöön myös sulkemisen jälkeen. Laatunormien tarkkailemiseksi valvottavat aineet mitataan vähintään kerran kuukaudessa asetuksen edellyttämällä tavalla riippumattoman konsultin toimesta. Myös muille alueen luvanvaraisille päästöaineille määritetään OECD/EU-laatunormit tai vastaavat raja-arvot päästöissä ja vesistössä. Luvanvaraisten alkuaineiden ja metallien, mukaan lukien harvinaiset maametallit, haitta-aineiden pitoisuudet selvitetään kaikille jätteissä ja vesissä esiintyville aineille.
- Uraani ja torium sekä näiden tytäraineet selvitetään.
- Pohjaveden laatunormit määrätään raja-arvoiksi niissä pohjavesiputkissa, joissa luonnontausta on normia alhaisempi.
- Toiminnanharjoittaja määrätään järjestämään kattavat pitoisuus- ja vaikutusselvitykset sekä selvitysten lupakäsittely raja-arvojen määrittämiseksi vesissä esiintyville kemikaaleille.
- EU-laatunormien tarkkailupisteet määrätään laskupuroihin kaivospiirin rajalle. Ympärysojien vedet lasketaan tarkkailupisteiden alapuolelle ja ympärysojiin määrätään vastaavat tarkkailupisteet. Kyseisiin tarkkailupisteisiin ja suotovesien laskukohdan määrätään jatkuvatoimiset pH- ja johtokyky mittarit. Seurujokeen määrätään tarkkailupiste jäteojien laskukohdan ylä- ja alapuolelle. Tarkkailu suoritetaan ojien ja rannan läheisyydestä useammalla syvyydellä.
- Sulkemisen jälkeisen ajan laskuvesireitin sedimenttien laatu, piilevät ja pohjaeliöt selvitetään ja niiden tarkkailu järjestetään.

- Toiminnasta aiheutunut pilaantuminen selvitetään ja korjataan.
- Rikastushiekkaan ja muihin jätteisiin sekoitettavien jättejakeiden sekoittaminen kielletään ja jakeiden tarkka koostumus selvitetään kattavalla alkuaineanalyysillä. CIL-jätealueen ja sivukivien tarkkailuun lisätään kuudenarvoinen kromi (Cr6+).
- Kaivannaisjättesuunnitelmaa ei hyväksytä ja se määrätään tarkastettavaksi tiukalla, esimerkiksi puolen vuoden määräajalla. Toiminta korjataan BAT-teknologian mukaiseksi ja kaivannaisjättesuunnitelma asianmukaiseksi.
- Lupakäsittelyyn määrätään vesilain mukaiset toimet, kuten intressivertailu pitkäaikaisista pinta- ja pohjavesivaikutuksista, ja suojeltavien luontoarvojen mahdollinen hävittäminen estetään.
- Vakuuksissa otetaan huomioon alueen purkaminen ja jätteiden loppusijoitus. Mahdollisesti yli 0,1 % happoa tuottavan rikkihappoisen sivukiven vakuutta korotetaan ainakin tasolle 20 euroa/tonni. CIL-jätteen vakuus määrätään kuutiokohtaiseksi kaiken läjitetyn jätteen osalta ja vähintään tasolle 100 euroa/m³. Vakuudessa otetaan huomioon pitkäaikaiset vesistövaikutukset, vakuuden väliaikainen luonne ja loppusijoituksen sekä sulkemisen jälkeisten toimien kustannukset.

Päätöksen täytäntöönpano on kiellettävä, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Toissijaisesti toiminnan aloittaminen on sallittava vain jätteen väliaikaiselle sijoitukselle määräajaksi, jonka jälkeen lupamääräykset on tarkistettava kahden vuoden välein. Lisäksi aloittamisoikeuden edellytyksistä tulee määrätä seuraavasti:

- Patojen stabiiliuden ja suoto-, purku- ja vuotovesien tarkkailu on laitettava saataville nettiin viipymättä. Tulokset on toimitettava kuukausittain ja vuosiraporttina ELY-keskukselle tarkastettavaksi.
- Ennen toiminnan aloittamista on varmistettava rakenteiden ympäristöturvallisuus ja korjattava niiden puutteet. Erityisesti tulee määrätä poistamaan yli 0,1 % rikkiä sisältävät kivet jo tehdyistä rakenteista ja kieltää tällaisen materiaalin käyttö sekä varmistaa rakenteiden ja vedenkäsittelyn pitkäaikaisturvallisuus ja siihen tarvittavat resurssit.
- Vaarallisen jätteen kaatopaikan alapuoliset kallioruhjeet ja kaatopaikan soveltuvuus alueelle on selvitettävä.
- Kaikelle CIL-jätteelle on määrättävä vakuudeksi 100 euroa/m³.

Lisäksi lupaviranomainen ja luvan hakija tulee velvoittaa yhteisvastuullisesti korvaamaan muutoksenhakijoiden 810 euron suuruiset oikeudenkäyntikulut.

Valitus on käsiteltävä yhdessä kaivoksen muita jätteitä ja toimintaa koskevista luvista tehtyjen valitusten, mukaan lukien Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 17.4.2019 rikastushiekka-altaalle (NP4) myöntämää ympäristölupaa (nro 45/2019) ja 29.5.2020 purkuputkelle ja jätealueille sekä louhoksille myöntämää ympäristölupaa (nro 67/2020) koskevien valitusten, kanssa.

Muutoksenhakijat ovat perustelleet vaatimuksiaan muun ohella seuraavasti:

Yleiset perustelut

CIL-rikastushiekka on määritelty vaaralliseksi jätteeksi. Arseenin kokonaispitoisuuden 4 400 mg/kg osalta jätteen pitoisuudet ylittävät 440-kertaisesti teollisuusalueen PIMA-normin 100 mg/kg sekä 8 800-kertaisesti kaivannaisjätteen arvioinnissa käytettävän kynnsarvon 5 mg/kg sekä arseenin vaarallisen jätteen rajat. Kyseessä on 4,4 % arseenirikaste. Arseenin liukoisuus on luokkaa 50 mg/kg ravistelutestissä ja kaksinkertainen vaarallisen jätteen kaatopaikkannormiin nähden, mikä arseenin ekologisesti kestäviin liukoisuuspitoisuuksiin nähden tarkoittaa 10 litran tilavuudessa suuruusluokkaa 10 000-kertainen. Sulfaatin liukoisuus oli noin 18 g/l, antimonin 600 µg/l, elohopean 40 µg/l ja seleenin 200 µg/l, mikä indikoi ympäristölle kestäväää tasoa korkeampia pitoisuuksia ja haittaa padosta suotaville vesille. Jäte säilyy padossa, kunnes peitto- ja pohjarakenteet pettävät ehkä kymmenien tai ainakin parinsadan vuoden kuluessa. Suolat ovat ongelmallisia bentoniitille.

PIMA-normit ylittyvät myös kuparille, nikkelle ja sinkille. Päästövesien pitoisuudet voivat ylittää elohopean, nikkelin ja kadmium ympäristölaatonormit. Näiden pitoisuudet on mitattu liian epäherkästi liukoisuustestissä ja ne puuttuvat kokonaispitoisuuslistauksesta, joka on erittäin puutteellinen. Alumiinin ja raudan sekä suolojen pitoisuudet ovat korkeat. Liukoiset pitoisuudet on mitattu kaatopaikkojen ravistelumenetelmällä, joka ei sovellu kaivannaisjätteille. Jätteeseen sekoitettavien lietejätejakeiden koostumuksesta tai pitoisuuksista ei ole annettu tietoa. Valtioneuvoston asetus kaivannaisjätteistä (190/2013, kaivannaisjäteasetus) edellyttää, että jätteistä ei tule ympäristölaatonormit ylittäviä päästöjä pitkienkään aikojen kuluessa.

Kaatopaikkalainsäädännön perusteella toiminnanharjoittaja olisi vastuussa kaatopaikan suotovesistä myös kaatopaikan sulkemisen jälkeen. Luvan mukaan padoissa sallittaisiin käytettäväksi korkearikkistä ja potentiaalisesti happoa tuottavaa sivukiveä. Sivukiven sulfidirikin pitoisuudelle ei ole määrätty ylärajaa. Kaivoksen tarkkailuissa sivukiven suotovedet ovat olleet ympäristönormeihin verrattuna huonolaatuisia. Voimakkaasti rapautuva kivi aiheuttaa suuria riskejä, koska rapautuminen synnyttää rikkihappoa ja vapauttaa raskasmetallit. Miljoona tonnia sivukiveä tarkoittaisi arviolta kymmeniä tuhansia tonneja rikkihappoa. Päästö edellyttäisi kallista vedenpuhdistusta hyvin pitkäksi aikaa.

Sivukivilajien läjittäminen kerroksittain ei estä hapanta kaivosvuotoa. Ei ole uskottavasti selvitetty, miten emäksinen sivukivi neutraloisi happaman vuodon kvantitatiivisesti ja niin korkealle pH-arvolle, että haitta-aineita ei vapautuisi. Neutraalia kaivosvuotoa voi syntyä, vaikka pH neutraloituu.

Luvassa on kyseessä perusteeton vaarallisten jätteiden sekoittaminen lain vastaisesti, mikä haittaa jätteiden hyötykäyttöä ja asianmukaista loppusijoitusta sekä aiheuttaa tarpeettomia ympäristöriskejä. Kaivoksen

jätehuolto-ongelmaa pyritään ratkaisemaan purkuputkella alemmas kohti Ounasjokea. Lupaviranomainen on jättänyt ongelman käsittelyn myöhemmäksi esittämällä, että hakija selvittää asian tarkemmin seuraavassa kaivannaisjätesuunnitelmassa. Kaivoksessa voi kuitenkin ilmetä stabiiliusongelmia louhinnan edetessä syvemmälle. Puutteellisten suunnitelmien hyväksyntä, pitkäaikaisten ympäristövaikutusten huomioimatta jättäminen ja asianmukaisen vakuuden puuttuminen siirtää vastuuta valtiolle tai kunnalle.

Louhintamäärien vuoksi sivukiven vaaraominaisuuksia voidaan pitää pitkällä tähtäimellä jopa kaivoksen vakavimpana ympäristöuhkana. Sivukivien tilapäisessä ja rakentamisaikaisessa säilytyksessä ja loppusijoituksessa on noudatettava erityisen korkeita ympäristönormeja. Lupa on ympäristölainsäädännön vastainen. Tarkkailu ei ole riittävää EU-standardeilla tai verrannollinen muiden päästöreittien tarkkailuun, vaikka päästöt ovat raskasmetallien suhteen suuremmat.

Hakemuksen hylkäämistä koskevan vaatimuksen perustelut

Lupa on kumottava ja hakemus hylättävä kaivannaisjäteasetuksen, YVA-, ympäristö-, vesi-, hallinto- ja luonnonsuojelulainsäädännön sekä BAT-normien ja vastaavien EU-direktiivien vastaisena.

Kaivannaisjäteasetuksen mukaan vesille ei saa aiheutua haittaa pitkänkään ajan kuluessa. Lupaviranomainen ei ole vaatinut asiallista kaivannaisjätesuunnitelmaa edes CIL-altaan suhteen.

Pohjavesillä on ehdoton pilaamiskielto, joka tarkoittaa myös päästökieltoa. EU:n ja Suomen lainsäädäntö edellyttää, että pohjaveden ja vesistöjen laatua ei heikennetä, mitä valvotaan vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen (1022/2006) metallien ja muiden haitta-aineiden pintaveden laatonormeilla ja vesienhoidon järjestämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (1040/2006) pohjaveden laatonormeilla. Lisäksi ympäristönsuojelulain 16 §:ssä on maaperän pilaamiskielto. Lupahakemuksesta ja luvasta puuttuu muun muassa vesi- ja pölypäästöjen kemiallinen koostumus.

Hankkeella tulee suorittaa vesilain mukainen intressivertailu. Huomioiden hankkeen erittäin pitkäaikaiset haitat ja yhteiskunnalle tulevat tappiot, hanke on tosiasiallisesti kannattamaton.

Hallintolain mukainen selvitysvelvoite on laiminlyöty, joten lupakäsittely on ollut hallintolainsäädännön vastaista. Ympäristölupahakemuksessa ei ole esitetty ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2014, ympäristönsuojeluasetus) 3 §:n 1 momentin 4–8 kohdissa edellytetyjä lupaharkinnan kannalta tarpeellisia tietoja. Lupahakemuksesta ratkaistaessa ei ole ollut käytettävissä muuan muassa mainitun 4 kohdan perusteella tarvittavia vedenpuhdistusprosesseja koskevia tietoja erityisesti kaivoksen sulkemisen jälkeen, mukaan lukien jäteveden laadut ja tuotetun puhdistetun veden laatu. Sulfidimineraaleja käsittävän metallikaivoksen louhos-, hule- ja suotovedet

eivät sovellu pelkän laskeutuksen jälkeen ympäristöön laskettaviksi. Passiivista puhdistusjärjestelmää ei ole kuvattu eikä olemassa ole esimerkkejä pitkäaikaisesti tässä kaivosmittakaavassa toimivista passiivisista järjestelmistä. Passiivinen järjestelmä johtaisi maaperän ja aikaa myöten pohjaveden pilaantumiseen ja kasvaviin ympäristöriskeihin. Momentin 5 kohdassa edellytetyt ympäristöolosuhteet vesien päästöreitillä ojissa, puroissa ja joessa on esitetty puutteellisesti tai väärin ja pölyn vaikutusalueet puuttuvat. Momentin 6 kohdassa tarkoitetut päästötiedot puuttuvat ja niitä on korvattu yksittäisillä arvauksilla perustuen toisen kaivoksen päästötietoihin. Momentin 7 kohdan jätetiedot ovat puutteelliset aiheuttaen todennäköisen riskin pitkäaikaisesta ja laittomasta jäteongelmasta. Momentin 8 kohdassa tarkoitetut ympäristövaikutustiedot ja erityisesti päästöaineiden vaikutuksia koskevat tiedot puuttuvat niiltäkin osin kuin päästötietoa on arvioitu. Hakemuksesta ja lupapäätöksestä puuttuvat myös ympäristönsuojeluasetuksen 5 §:n mukaiset lisätiedot päästöistä vesistöön ja ympäristönsuojeluasetuksen 15 §:n 1 momentin 2–3 kohtien mukaiset luvan myöntämisen edellytysten varmistamiseksi annettavat ja valvonnan kannalta tarpeelliset lupamääräykset sekä liitteen 1 mukaisia aineita koskevat päästöraja-arvot ja muut päästömääräykset. Päästöraja-arvot puuttuvat sulkemisen jälkeiselle ajalle.

Ympäristövaikutusten arviointia ei ole tehty hankkeen pitkäkestoisten vaikutusten osalta, vaikka ne ovat todennäköisesti sen suurimmat ympäristövaikutukset. Päätöksessä edellytetty kapselointi ei ole pysyvästi kestävä ja lainmukainen eikä voi olla mukana selvitettävissä vaihtoehdoissa, koska se turmelee ainakin pitkällä aikavälillä ympäristöä. Pitkäkestoiset vaikutukset on yhteysviranomaisen pyynnöstä huolimatta ohitettu kaivoksen kaikissa YVA-prosesseissa, vaikka ne ja loppusijoituksen vaihtoehdot olisi pitänyt selvittää jo ensimmäiseen ympäristölupaan yli 15 vuotta sitten. Toiminnanharjoittajalla on ollut riittävästi aikaa pitkäkestoisten vaikutusten selvittämiseen.

Hanke olisi edellyttänyt YVA-menettelyä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2006, YVA-asetus) 6 §:n 1 momentin hankeluettelon 11 kohdan alakohtien a ja d perusteella, koska vaarallisen jätteen sijoitusmäärä on 5 miljoonaa kuutiometriä ja kuivapaino noin 10 miljoonaa tonnia. Kyseessä on YVA-rajaa noin 20-kertaa suurempi vaarallisen jätteen kaatopaikka.

YVA-menettely olisi ollut tarpeen myös hankeluettelon 2 kohdan alakohdan a perusteella tai ainakin harkinnanvaraisuusperusteella, koska hankkeessa louhitaan ja käsitellään vaarallista jätettä vaarallisempaa rikastushiekkaa satoja tuhansia tonneja vuodessa.

Kyseessä on YVA-menettelyä edellyttävä hankeluettelon 2 kohdan alakohdan d mukainen uraanin käsittelyhanke, koska 10 miljoonassa tonnissa rikastushiekkaa on yli 10 tonnia uraania sekä todennäköisesti sen tytäraineita, ja uraania vapautuisi rapautumisen myötä aikanaan jätevesiin. Kullan painovoimarikastus rikastaa raskaita aineita, kuten uraania ja toriumia. Selvityksistä puuttuu uraanin kokonaispitoisuus, ja liukoisuus on määritelty ravistelutestillä, joka ei sovellu kaivannaisjätteille. Aikaisemman laillisesti

perustellun viranomaiskäytännön mukaan YVA on tehtävä pienekin uraanimäärän käsittelystä. Väite siitä, että esiintymän keskimääräiset uraanipitoisuudet ovat pienempiä kuin kalliassa keskimäärin, ei poista radiologisen perustilan selvittämisen tarvetta, eikä hakemuksessa edes ole väitteen perusteeksi tietoja malmin ja sivukivilajien pitoisuuksista. Ehdotetut vesipitoisuudet viittaavat korkeisiin uraanipitoisuuksiin ainakin jossain hankkeen mineraalissa.

YVA-menettelyn tarve tulee selvittää myös hankeluettelon 2 kohdan alakohdan c perusteella malmissa mahdollisesti esiintyvien asbestimineraalien vuoksi. Hakemuksesta puuttuu selvitys alueen mineraaleista ja niiden koostumuksesta sekä erityisesti kuituisista ja muista vaarallisia hiukkasia muodostavista mineraaleista, kuten kvartsista, joilla on ympäristö- ja terveysvaikutuksia. Mineraaleista vapautuu luvanvaraisia aineita, kuten metalleja, arseenia tai yhdisteitä, suspendoituneita aineita, fluoridia, tai kairauksen lisäaineissa mahdollisia muun muassa pysyviä hiilivetyjä tai pysyviä tai kertyviä orgaanisia yhdisteitä. Malmiosta tiedetään lukuisia malmissa tai jopa pinta- tai pohjavesissä esiintyviä alkuaineita, joita ei ole uskottavasti selvitetty.

Muiden vaatimusten perustelut

Lupa on myönnettävä määräaikaisena ja siinä on annettava luvan tarkistamista koskevat määräykset, koska kultakaivostoiminta on suhdanneherkkää eikä kaivostoiminnan jatkuminen ole varmaa.

Huonolaatuista sivukiveä on suunniteltu sijoitettavaksi patoon. CIL-altaiden vesien laatu, mahdollisuudet vesien käsittelyyn erikseen, natriumkloridia ja muita suoloja käsittävien vesien vaikutusten estäminen, olemassa olevien sivukivikasojen suotovesien pitoisuudet, pH-arvot ja määrät suhteessa läjitysten ja suunniteltujen läjitysten määrään ja sivukivilaatuihin sekä kaikkien jätealueiden pinta- ja pohjavesiin aiheuttamat vesipitoisuudet suhteessa jätteen määrään on selvitettävä, koska tiedot ovat lupaharkinnan kannalta välttämättömiä. Lupa tulee rajoittaa mahdollisimman pienelle alueelle vahinkojen rajoittamiseksi ja järjestelyn purkamisen helpottamiseksi.

Rakentamisessa tulee kieltää sivukiveä vaarallisempien jätteiden kuten primäärilentän purkumalmin seulontatuotteen käyttö sekä varmistaa kasojen alle jätetyn ojituksen toimivuus, koska mahdollisesti happea muodostavat jätteet ovat ympäristölle erityisen vaarallisia ja kaivannaisjäteasetuksen vastaisia ja kiven rapautumisen myötä syntyvän happaman sulfaatti- ja metallipitoisen valuman lähde. Kaivosvaluman syntymistä lohkojen täyttämisen aikana voidaan ehkäistä melko yksinkertaisin ja kustannustehokkain toimin, esimerkiksi tilapäisin peittoratkaisuin. Alueelle, jota ei ole otettu käyttöön tai jolla läjitys on valmis, tuleekin määrätä väliaikainen peitto jäteveden muodostumisen ehkäisemiseksi.

Kaivoksen vesitaloudessa on riskejä, joita pyritään ratkaisemaan lisäämällä päästökiintiöitä vesistöihin. Vesinäytteistä on analysoitava metallit ja muut haitta-aineet kattavasti. Kerran kuussa tapahtuvalla näytteiden ottamisella ja

analysoinnilla voidaan määritellä alue, joka mahdollisesti tulee ympäristölaatuunormeihin nähden muuttumaan laatuluokkaan nähden tai joudutaan luokittelemaan ekologiselta tilaltaan alentuneeksi. Vertailuarvot on otettava ennen vuotta 2004 suoritetusta tarkkailusta ja tutkimuksista.

Vaarallisia aineita koskevan asetuksen mukaiset EU-laatunormit tulee määrätä raja-arvoksi alapuoliseen vesistöön, jotta päästöt eivät heikennä vesistön laatua. Alapuoliseen vesistöön ei ole esitetty sekoittumisvyöhykettä eikä sitä kaivannaisjäteasetuksen perusteella voi saada sulkemisen jälkeenkään, koska laatunormit eivät saa ylittyä. Pysyvät sekoittumisvyöhykkeet olisivat myös kohtuuttomia naapurien ja ympäristön suhteen, ja mahdollisia hyväksyä vesilain intressipunninnassa huomioiden, että suljettu kaivos ei tuota mitään hyötyä yleisille tai yksityisille eduille. EU-normien tarkkailupisteet tulee määrätä purkureitille kaivospiirin rajalle, myös sulkemisen jälkeiselle ajalle. Ympärysojien vedet tulee laskea tarkkailupisteiden alapuolelle ja ympärysojiin tulee määrätä myös vastaavat tarkkailupisteet. Kyseisiin tarkkailupisteisiin ja laskukohdan alapuolelle tulee määrätä myös jatkuvatoimiset pH- ja johtokyky mittarit. Seurujokeen tulee määrätä tarkkailupiste ojien laskukohdan ylä- ja alapuolelle. Vaarallisia aineita koskeva lainsäädäntö käsittää myös mittausmenetelmät. Pohjaveden laatunormit on annettu pohjaveden tarkkailemiseksi, ja ne kertovat muutoksista pohjaveden laadussa.

Laskureitin sedimenttien laatu, vesikasvit, piilevät ja pohjaeliöt tulee selvittää ja niiden tarkkailu järjestää. Pintavesien tarkkailuun tulee määrätä kaikkien luvanvaraisten haitta-aineiden suhteen mukaan lukien harvinaiset maametallit ja torium. Erityisesti harvinaisista maametalleista ja uraanista sekä toriumista on myös näyttöä. Kaivoksen luvituksessa ei ole huomioitu sivukivestä vapautuvia uraania, toriumia ja tytäraineita.

Luvassa on kyse perusteettomasta vaarallisten jätteiden sekoittamisesta lain vastaisesti. Tämä haittaa jätteiden hyötykäyttöä ja asianmukaista loppusijoitusta sekä aiheuttaa tarpeettomia ympäristöriskejä. Puutteellisen kaivannaisjättesuunnitelman hyväksyntä siirtää taloudellista vastuuta Suomen valtiolle esimerkiksi tilanteessa, jossa kanadalainen luvanhakija haastaa Suomen oikeuteen myöhemmin kiristyvistä normeista.

Vaikuttaa siltä, että BAT-määritelmiä on laiminlyöty korotuksen suunnittelussa. Lapin ELY-keskus on kritisoinut yhtiön kaivannaisjätteiden käsittelyä ja lukuisten BAT-velvoitteiden laiminlyömistä purkuputkea koskevan lupa-asian käsittelyn yhteydessä (Pohjois-Suomen aluehallintovirasto 29.5.2020 nro 67/2020) toteamalla, että kaivoksen sulkemissuunnitelma on hyvin suppea ja yleistasonen ja siinä esitetyt kaivannaisjätealueiden peittorakenteet sekä vesienhallinnan ja käsittelyn toimenpiteet eivät ole parhaiden teknikoiden mukaiset eivätkä linjassa juuri julkaistun kaivannaisjätteiden hallinnan MWEI BREF-dokumentin ja siinä määriteltyjen BAT-päätelmien kanssa. Yhtiöllä ei esimerkiksi näytä olevan käsitystä liukoisessa muodossa olevia haitta-aineita sisältävän vaarallisen jätteen ympäristöriskeistä.

Padon alle tulevien rakenteiden kestävydessä on myöskin epäselvyyttä. BAT 22a (Geotekniset analyysit altaille ja padoille) -päätelmässä kuvataan patojen ja altaiden fysikaalinen vakavuus lyhyellä ja pitkällä aikavälillä ottaen huomioon kaikki mekanismit, jotka voivat vaikuttaa heikentävästi osittain tai kokonaan padon ja altaan rakenteelliseen vakavuuteen, kuten padon luiskien vakavuuden tarkastelu mukaan lukien pohjarakenteen vakavuus, padon perustuksen kantavuus ja vakavuus, kaivannaisjätteen fysikaalinen ja kemiallinen pysyvyys sisältäen juoksettuminen, sulaminen ja jäätyminen perustuen kansainvälisen suurpatojärjestön (ICOLD) ohjeisiin tai vastaaviin kansainvälisiin tai kansallisiin ohjeisiin, sisäisen eroosion kestäminen ja pintaeroosiokestävyys, sekä arvio padon painumisesta.

Asian yhteydessä olisi ollut hyvä käsitellä myös Kittilän altaiden aikaisempien vuotojen syyt sekä korkeasti suolapitoisen nesteen vaikutus bentoniittimattoon. Luvassa on mainittu referenssitapaus, jossa bentoniittimaton saumat ovat auenneet. Yhtiö on todennut, että todennäköisenä syynä referenssikohteessa havaitulle bentoniittimaton saumojen aukeamiselle on pidettävä bentoniittimaton pituussuuntaista vetorasitusta ja venymää, vaikka käytettävissä olevat tiedot eivät olekaan mahdollistaneet syntymekanismiin täsmällisempää arvioimista. Koska bentoniittimaton aukeamisen syytä ei tiedetä, Kittilän kaivosta koskeva riskiselvitys vaikuttaa tältä osin spekulatiiviselta.

CIL-alue nykyisellään olisi vaarallista vaarallisempaa jätettä. Sivukivialue käsittäisi miljoonia tonneja kiveä. Sulkemisen jälkeen jätealueet vuotaisivat satoja tai tuhansia vuosia luontoon. Merkittäviä alueita luontoarvoineen on vaarassa ja asian käsittelyssä on ohitettu vesilain mukaiset kysymykset. Kaivoksen mahdollisesti aiheuttamien luontovahinkojen kartoitusta ei ole järjestetty pitkäaikaisten kaivosvuotojen vaara-alueille ja selvityksen on sen vuoksi syytä epäillä olleen puutteellinen. Kuudenarvoista kromia (Cr6+) on esiintynyt kaivoksen jätealueen koetarkkailussa erittäin merkittäviä määriä, minkä johdosta se on lisättävä ympäristöselvityksiin.

Vakuus

Luvassa on aikaisemmin esitetty neliöperusteista vakuutta. Esitetty summa on aivan liian pieni. Vakuuksissa tulee huomioida alueen purkaminen ja lainmukaisen loppusijoituksen kustannukset, kuten jätteen stabiloiminen louhokseen, joka olisi nykyistä kestävämpi ratkaisu, sekä pitkäaikaiset vesistövaikutukset. Mikäli jätteitä ei stabiloida, vakuuden tulee kattaa pysyvä vedenpuhdistus, pintarakenteiden ja vedenjohtamisjärjestelmien korjaukset, pohjarakenteiden ja salaojitusten korjaukset, purojen, lampien ja muiden pintavesien sekä pohjavesien tarkkailu pysyvästi, puuston poisto 10 vuoden välein, ja pohjavesien, pintavesien ja maaperän väistävä pilaamisen korvaaminen.

Yhtiö haluaa kapseloida erittäin suuria määriä vaarallista jätettä, jossa on erittäin korkea arseeni- ja rikki-/sulfaattipitoisuus, joka väistävästi johtaa myrkylliseen päästöön, kun kapseloidut kasat alkavat vuotaa. Rakenteilla on rajallinen kesto-aika ja niitä tulee pystyä huoltamaan pysyvästi, koska jätteet

ovat reaktiivisia ja vaarallisia erittäin pitkiä aikoja. Esimerkiksi muovirakenteet kestävät optimaalisissa oloissa 200–300 vuotta. Pohjarakenteiden ja salaajitusten korjaaminen on äärimmäisen hankalaa ja kallista huomioiden kasojen suuri koko. Tarkkailun, alueen purkamisen, lainmukaisen loppusijoituksen, pysyvän vedenpuhdistuksen ja alueen muun ylläpidon järjestäminen on erittäin kallista ja äärimmäisen haastavaa ja riskialtista, kun kaivostoiminnassa harvoin kaikki asiat menevät suunnitelmien mukaan. Vesistön ja pohjavesien sekä maaperän saastumisen voidaan olettaa vain pahenevan vuosikymmenien ja vuosisatojen kuluessa. Johtuen kapseloinnin ja alueen ylläpidon rajoituksista on ilmeistä, että järjestely johtaa äärimmäisen suuriin vahinkoihin ja korvausvelvollisuuksiin. Toiminnan pitkäkestoisia vaikutuksia onkin käytännössä mahdotonta kattaa vakuudella.

Koska kyseessä on suuren mittaluokan ympäristöonnettomuuden mahdollistava alue, jonka vaikutukset ovat nimenomaan pitkäkestoisia, on sivukivialueelle säädettävän vakuuden oltava samassa kokoluokassa riskin kanssa. Tämän johdosta yli 0,1 % mahdollisesti happoa tuottavan rikkihappoisen sivukiven vakuutta on korotettava ainakin tasolle 20 euroa/tonni ja CIL-jätteen vakuus on määrättävä kuutiokohtaiseksi kaiken läjitetyn jätteen osalta vähintään tasolle 100 euroa/m³.

Täytäntöönpanokieltovaatimus ja toiminnan aloittaminen

Suunniteltu läjityksen aloittaminen tekee muutoksenhaun hyödyttömäksi, koska järjestely on kallis ja läjitettävän aineksen määrä on suuri. Järjestelyä on erittäin vaikea korjata jälkikäteen. Kyseessä on kaivoksen merkittävin ympäristövaikutus, joka väistämättä johtaisi ympäristönsuojelulaissa kiellettyyn pinta- ja pohjavesien pilaantumiseen.

Happaman kaivosvuodon ongelma on ilmeinen kaivannaisjäteasetuksen mukaan. Suhteessa hankkeen pitkäaikaisiin vaikutuksiin tuotannon hidastuminen tai pysähtyminen ei ole kohtuutonta. Toiminnanharjoittajalla ei ole intressiä kestäviin ratkaisuihin, jos viranomaiset ja oikeudet kerta toisensa jälkeen suostuvat kaikkeen luvanhakijan esittämään.

Lupa on monin tavoin laiton ja kestävätkään erityisesti pitkäaikaisvaikutusten osalta ja toiminta on siksi kiellettävä. Mikäli toiminnan aloittaminen kuitenkin sallitaan, luvassa tulee määrätä sijoittaminen määräaikaiseksi ja velvoittaa toiminnanharjoittaja selvittämään jätteen stabilointi tai hyötykäyttö turvallisella tavalla.

Ennen toiminnan aloittamista tulee varmistaa rakenteiden ympäristöturvallisuus. Rakenteista tulee poistaa yli 0,1 % rikkihappoisuuden potentiaalisesti happoa muodostavat jätteet, koska ne ovat ympäristölle erityisen vaarallisia ja kaivannaisjäteasetuksen vastaisia. Luvan mukainen ratkaisu ei ole toimiva, kun otetaan huomioon jätteen pitkäaikainen haitallisuus.

Vaarallisen jätteen kaatopaikan alapuoliset kallioruhjeet ja kaatopaikan soveltuvuus alueelle tulee selvittää. Kaatopaikkalainsäädäntö kieltää

vaarallisen jätteen kaatopaikan perustamisen kallioruhjeiden päälle, mikäli se haittaa suotovesien keräämistä. Tiivisrakenteet pohjassa kestävät vain rajallisen ajan ja suotovesien keräämisen ongelmallisuus on ilmeistä.

Kaikelle CIL-jätteelle tulee määrätä kuutiometrikohtainen vakuus 100 euroa/m³. Kyseessä on erittäin suuri vaarallista jätettä vaarallisemman jätteen kaatopaikka, joka soveltuu vain väliaikaiseen sijoitukseen. Esitetty vakuus on noin puolet pienempi kuin tyypillinen vaarallisen jätteen käsittelyn vakuus 100 euroa/tonni.

Yhteiskäsittelyä koskeva vaatimus

Aluehallintovirasto on 29.5.2020 ympäristöluvan päivittämisen yhteydessä myöntänyt kaivokselle niin sanotun purkuputkiluvan nro 67/2020 ja 17.4.2019 rikastushiekka-allasta (NP4) koskevan ympäristöluvan nro 45/2019.

Ympäristönsuojelulain mukaan toisiinsa liittyvät asiat on käsiteltävä yhdessä, jotta kaivoksen ympäristölupien myöntämisedellytysten täyttyminen tulee arvioiduksi ympäristönsuojelulainsäädännön vaatimusten mukaisesti kokonaisuutena. Valituksenalainen päätös koskee yhtä kaivoksen pitkäaikaisesti vaarallisimmista jätteistä ja hakemus olisi tullut käsitellä ympäristöluvan päivityksen yhteydessä yhdessä edellä mainittujen lupa-asioiden kanssa. Kaivosvesien suolatase, erityisesti louhoksen syventämisestä johtuva natriumkloridin määrän kasvu, on erityisen ongelmallista.

Oikeudenkäyntikulut

Lupaviranomaisen ja toiminnanharjoittajan velvoittamista korvaamaan yhteisvastuullisesti muutoksenhakijoiden oikeudenkäyntikulut on perusteltu sillä, että valitus johtuu viranomaisen ilmeisistä ja toistuvista virheistä ja toisaalta luvanhakijan luvituksen ongelmiin johtaneesta toiminnasta. Aluehallintovirasto on myöntänyt monella tavalla laittoman luvan yleisten ja yksityisten etujen kannalta kestäättömällä tavalla. Kansalaisjärjestöt ja oikeus joutuvat tekemään asiassa viranomaisen työn ja mikäli näin ei tehtäisi, erittäin suuret vahingot uhkaisivat yleisiä ja yksityisiä etuja tavalla, joka on yhdessä ympäristönsuojelulain kanssa sovellettavan kaivoslain vastainen ja johtaisi monella tavalla ympäristö- ja kaivannaisjätelainsäädännön kannalta laittomiin tilanteisiin. Oikeudenkäyntikulujen jääminen muutoksenhakijoiden kannettavaksi olisi näin ollen kohtuutonta.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Agnico Eagle Finland Oy on täytäntöönpanokieltovaatimuksen johdosta antamassaan vastineessa vaatinut, että Vaasan hallinto-oikeus hylkää valituksessa esitetyt ensisijaiset vaatimukset ympäristölupapäätöksen täytäntöönpanon kieltämisestä ja toissijaiset vaatimukset täytäntöönpanon sallimisesta ehdollisena, ja pysyttää täytäntöönpanomääräyksen voimassa.

Yhtiö on viitannut perusteluiden osalta lupapäätökseen, jossa on todettu, että CIL2-rikastushiekka-altaan patojen korottaminen lupapäätöksessä määrätyn

ehdoin on mahdollista käynnistää ympäristönsuojelulain 199 §:ssä tarkoitetulla tavalla muutoksenhausta huolimatta. Aluehallintovirasto on katsonut, että toiminnan käynnistämiseksi muutoksenhausta huolimatta on ympäristönsuojelulain 199 §:ssä tarkoitettu perusteltu syy, sillä CIL2-altaan kapasiteetti (+236) loppuu tämänhetkisellä tuotannolla arviolta helmikuussa 2021. Aluehallintoviraston mukaan toiminnan käynnistämisestä ei myöskään aiheudu ympäristön pilaantumista tai muutakaan sellaista kielteistä seurausta, jonka vaikutuksia ei voitaisi olennaisilta osin palauttaa nykytilan veroisiksi jätealue sulkemalla, mikäli lupa evättäisiin tai sen määräyksiä muutettaisiin hallintotuomioistuimessa. Myöskään Lapin ELY-keskus kaivoksen toimintaa valvovana viranomaisena ei lupahakemuksen yhteydessä antamassaan lausunnossa ole nähnyt estettä sille, että rakentaminen ja toiminnan aloittaminen käynnistyisi muutoksenhausta huolimatta.

Patorakenteen korotuksen ympäristövaikutusten arvioinnissa on keskeistä ymmärtää, että korotukset tehdään jo ennestään käytössä olevalle CIL2-altaalle, eikä kyse näin ollen ole riskinhallintamielessä kokonaan uuteen toimintaan rinnastuvasta hankkeesta. Hakija on valinnut hakea lupaa eri vaiheiden patokorotuksille erikseen sen sijaan, että jo alkuperäisessä ympäristöluvassa olisi haettu lupaa kaikille korotusvaiheille yhdellä kertaa. Kaivoksen toimintaa ja sen päästöjä säädellään jo nykyisinkin lainvoimaisen ympäristöluvan kautta, ja purkuvesien hallintaan tehtäviä prosessitekniisiä muutoksia (uusi purkupuutki) käsitellään puolestaan erillisessä lupaprosessissa. CIL-rikastushiekan koostumus ja sen sisältämien haitta-aineiden pitoisuudet pysyvät patojen korotuksen jälkeenkin ennallaan. Jätealueen pinta-ala ei korotuksien myötä myöskään laajene merkittävästi, vaan täyttötila lisääntyy lähinnä ylöspäin, minkä lisäksi CIL2-altaan vesi kierrätetään jatkossakin CIL1-altaan kautta takaisin rikastamolle. CIL2-altaaseen rakennettavat korotukset eivät näin ollen vaikuta muodostuvan jätteen laatuun, syanidin tuhoamisprosessiin tai kaivoksen prosessivesikiertoon, minkä johdosta vaikutukset ympäristöön eivät käytännössä muutu nykyisestä.

CIL2-altaan patojen korotusta koskevien töiden kiireellinen aloittaminen täytäntöönpanoluvan nojalla on hakijalle erittäin tärkeää, sillä rakentamisen aloittaminen mahdollistaa kaivostoiminnan jatkumisen, kun tuotannossa muodostuvalle CIL-hiekalle saadaan lisää läjityskapasiteettia. Nykyinen kapasiteetti täyttyy tämänhetkisellä tuotannolla helmikuussa 2021. Mikäli lisävarastointikapasiteettia CIL-rikastushiekalle ei tuohon ajankohtaan mennessä ole saatu rakennettua, hakija joutuisi käytännössä keskeyttämään malmin louhinnan ja rikastamisen, kunnes rikastushiekan varastoinnille on löydetty vaihtoehtoinen tai väliaikainen ratkaisu. Tästä aiheutuisi käytännössä koko kaivoksen toimintaedellytysten kannalta kestävämmän suuret taloudelliset menetykset, kun koko toiminta jouduttaisiin ajamaan alas ennalta määrittelemättömäksi ajaksi. Yhtiön liikevaihto vuodelle 2020 tulee arviolta olemaan noin 300 miljoonaa euroa, ja vaikka vaihtoehtoinen CIL2-rikastushiekan läjitysalue saataisiinkin luvitettua parhaassa tapauksessa 1–2 vuoden kuluessa, aiheuttaisi toiminnan keskeytyminen yli puolen miljardin euron menetykset. Käytännössä tämä vaarantaisi koko Kittilän kaivoksen toimintaedellytykset pidemmälläkin aikavälillä, vaarantaen samalla arviolta 1 000–1 300 työpaikkaa. Seuraukset olisivat näin ollen epäsuhtaisen suuria

siihen nähden, että kyse on lainvoimaisen läjitystoiminnan jatkamisesta korotettuna, etenkin, kun toiminnan ympäristövaikutuksista on jo tarkkailutietoa toista vuosikymmentä kestävältä ajanjaksolta.

CIL-rikastushiekan läjityksen ympäristövaikutukset

Ympäristöluvan perusteella CIL-rikastushiekka luokitellaan vaaralliseksi jätteeksi. Vuonna 2017 arseenin liukoisuusmäärä ylitti vaaralliselle jätteelle määritetyn raja-arvon kolmella kvartaalilla ja tavanomaiselle jätteelle määritetyn raja-arvon yhdellä kvartaalilla. Rikastushiekan koostumuksen vertailemisella pilaantuneen maaperän arvioinnissa sovellettaviin PIMA-ohjearvoihin valituksessa esitetyllä tavalla ei kuitenkaan ole merkitystä nyt puheena olevan lupaharkinnan kannalta, sillä PIMA-ohjearvot koskevat haitta-ainepitoisuuksia pilaantuneessa maaperässä, ei itse jätteessä. PIMA-ohjearvot eivät ole tarkoitettuja jätteen jätealueelle tapahtuvan läjityskelpoisuuden arviointiin. Oikeudellisesti katsottuna maaperän pilaantumisen arvioinnin kriteerit eivät sovellu jätealueilla, ja siten viittaukset PIMA-ohjearvoihin eivät ole oikeudellisesti relevantteja arviointikriteerejä läjityskelpoisuudelle. Rikastushiekkaa ei läjitetä suoraan maapohjan päälle, vaan CIL2-altaan pohjalle on rakennettu yhdistelmätiiviste, joka koostuu noin metrin paksuisesta moreenikerroksesta ja sen pintaan asennetusta ja saumatusta bentoniittimattobitumigeomembraanirakenteesta. Lisäksi valituksen vertailu rikastushiekan pitoisuuksien suhteesta PIMA-ohjearvoihin perustuu virheellisille laskelmille, koska arseenin luvassa sallittu kokonaispitoisuus 4 400 mg/kg on 44-kertainen PIMA-ohjearvojen mukaiseen pitoisuuteen 100 mg/kg nähden, ei 440-kertainen. Vastaavasti 5 mg/kg kynnysarvo arseenille ylittyy 880-kertaisesti, ei 8 800-kertaisesti.

Patojen korottaminen lisää huokosveden painetta CIL2-altaan pohjalla, mikä johtaa geomembraanin mahdollisissa vauriokohdissa maaperään suotautuvan veden määrän kasvamiseen. Kuten aluehallintovirasto on lupapäätöksessä todennut, altaan pohjalla ja pääpatojen luiskissa geomembraanin alapuolinen moreenitiiviste rajoittaa kuitenkin tehokkaasti maaperään kulkeutuvan suotoveden määrää, eikä patojen korottaminen näin ollen aiheuta sellaista rakenteiden vaurioitumiseen liittyvää ympäristön pilaantumisen vaaraa, joka estäisi ympäristöluvan myöntämisen täytäntöönpano-oikeuksineen.

Rikastushiekka-altaan suotovesistä aiheutuvia mahdollisia haitallisia vaikutuksia ehkäistään rikastushiekka-altaan pohjarakenteen ohella jo kaivoksen nykyisessä toiminnassa läjitystekniikoilla, suotovesien keruuojoilla ja pumppauksella sekä tarvittaessa vesienkäsittelyllä. Alkupadon ja ensimmäisen ylävirtaan-korotuksen väliin on lisäksi asennettu aikaisempien patokorotusten yhteydessä suotovesikaivot, joihin kerääntyvä vesi palautetaan pumppaamalla CIL2-altaaseen. Suotovesikaivojen avulla vedenpinnan korkeutta ja suotoveden määrää voidaan tarkkailla, minkä lisäksi mahdollisia patovuotoja tarkkaillaan juoruputkien kautta.

Vaikka CIL-hiekkaa voisi analyysitulosten perusteella pitää happoa tuottavana, sulfidit hapettuvat autoklaavin hapetusprosessissa lähes täydellisesti, eikä CIL-hiekassa käytännössä oleteta tapahtuvan sulfidien

hapettumista. Vastaavasti vaikka patorakenteissa käytettävä sivukivi sisältää rikkiä, se sisältää myös paljon karbonaatteja, mikä neutraloi ja estää näin mahdollisen happaman valunnan. Kaivoksen tähänastisessa toiminnassa ei ole tehty havaintoja happamista vuodoista, eivätkä sen paremmin aluehallintovirasto kuin Lapin ELY-keskukseen ole nostaneet tätä esille riskinä nyt puheena olevan ympäristölupaprosessin yhteydessä tai muutoinkaan. Nyt suunniteltujen patokorotusten osana rakennettava kuivatusjärjestelmä myös ehkäisee yhdessä aikaisempien korotusten yhteydessä rakennettujen kuivatusjärjestelmien kanssa tehokkaasti mahdollisia happamia vuotoja.

CIL2-altaan patojen korotuksilla ei näin ollen ole sellaista suotovesistä tai happamista vuodoista johtuvaa ympäristön pilaantumisriskiä lisäävää vaikutusta suhteessa tämänhetkiseen toimintaan, että lupapäätöksen täytäntöönpano vaarantaisi muutoksenhaun ympäristönsuojelulain 199 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Täytäntöönpanomääräyksen kumoamiselle ei ole oikeudellisia perusteita.

Rikkipitoisen sivukiven hyödyntäminen patorakenteissa

Mahdollisesti happoa tuottavaa kiveä (PWR) on käytetty Kittilän kaivoksen rikastushiekka-altaiden rakentamisessa aikaisemminkin muun muassa NP3-altaan ylävirtaankorotusrakenteissa. Valvontaviranomaisena toimiva Lapin ELY-keskus on ympäristölupahakemuksesta antamassaan lausunnossa todennut, että kaivannaisjätteiden hyödyntäminen läjittämisen sijaan on lähtökohtaisesti kaivannaisjätteiden hallinnan kannalta parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa (BAT6c), edellyttäen, että käytössä huomioidaan pitkäaikaiset riskit. Myös patoturvallisuusviranomainen Kainuun ELY on suhtautunut myönteisesti PWR-kiven käyttöön patorakenteissa, kunhan pitkäaikaiset riskit huomioidaan.

Sivukiven hyödyntämisestä aiheutuvia pitkäaikaisia riskejä ovat etenkin patorakenteen kulumisen ja korkeamman rikkipitoisuuden kivistä mahdollisesti aiheutuvien suotovesien päätyminen luontoon. Lupamääräyksessä 6 on annettu riittävät määräykset sivukiven kestävyys- ja huomioimisesta ja rikkipitoisuudeltaan korkeamman sivukiven hyödyntämisen rajoittamisesta näiden riskien hallitsemiseksi.

Valituksessa ei ole tarkemmin perusteltu, mihin vaatimus yli 0,1 % rikkipitoisuuden sisältävien kivien käytön kiellosta perustuu ja miksi kiellon piiriin tulisi sisällyttää myös ympäristölupapäätöksessä vähärikkiseksi (alle 0,5 %) määritellyä sivukiveä. Sivukiven suotovesien laadun vertaileminen ympäristölaatumormeihin on harhaanjohtavaa, sillä niiden mukaisia haitta-ainepitoisuuksien raja-arvoja tarkastellaan kokonaispitoisuuksina vastaanottavissa vesistöissä vasta vesien sekoittumisen jälkeen.

Rikkipitoisen sivukiven hyödyntäminen patorakenteissa ei lupamääräys 6 huomioon ottaen lisää jätealueista aiheutuvaa pilaantumisen vaaraa kaivoksen jätteen- ja vesienhallinnan näkökulmasta, eikä se myöskään aiheuta patoturvallisuuteen liittyviä riskejä. Hyödyntämällä kaivoksen toiminnassa

syntyvää sivukiveä rikastushiekka-altaan patorakenteissa välttään myös maa-alueiden varaamiselta tarpeettomaan sivukiven läjitykseen.

Kaatopaikkasoveltuvuuden ja kallioruhjeiden selvittäminen

CIL2-rikastushiekka-altaan ja sen alapuolisen alueen soveltuvuus kaatopaikkalainsäädännön mukaan on selvitetty jo kaivoksen alkuperäisen ympäristöluvan yhteydessä. Kaatopaikkasoveltuvuuden uudelleen selvittämiselle ei ole olemassa tarvetta altaan patojen korotuksen yhteydessä, kun täyttötilaa kasvatetaan ylöspäin, eikä rikastushiekka-allasta ole tarkoitus laajentaa uusille maa-alueille.

Kittilän kaivoksen toiminta-aikana ei ole esimerkiksi pohjavesitarkkailun kautta tullut tietoon erityistä tarvetta selvittää CIL2-rikastushiekka-altaan alapuolista kalliooperää mahdollisten ruhjeiden varalta. Myöskään toimintaa valvova Lapin ELY-keskus ei ole tällaisia vaatimuksia esittänyt, eikä asiaa ole ylipäätään nostettu esille nyt puheena olevan lupa-asian käsittelyn yhteydessä. Mahdollisten kallioruhjeiden selvittely jo toiminnassa olevan rikastushiekka-altaan alapuolella olisi muutoinkin poikkeuksellista ja jo itsessään ympäristöriski.

Vaatus täytäntöönpanon määräaikaaisuudesta ja vakuuden riittävyys

Valituksessa esitetty vaatimus täytäntöönpanomääräyksen sitomisesta kahden vuoden määräaikaan on täytäntöönpanomääräyksen tarkoituksen kannalta epäjohtonmukainen. Hakijan olisi käytännössä taloudellisesti ja toiminnallisesti kestäväntä varautua sellaiseen tapahtumakulkuun, jossa sille ensin myönnetään lainvoimaisesti määräaikainen oikeus korottaa patoja, ja määräajan päätyttyä tulisi uudestaan harkittavaksi, voidaanko toimintaa jatkaa korotetuilla padoilla vai pitääkö hakijan purkaa ne korotusta edeltävälle tasolle ja hakea uudet ympäristö- ja kaivosoikeudelliset lupapäätökset yli jäävän rikastushiekan läjittämiseksi muualle. Tämänkaltaisen rajoitettu aloittamisoikeus merkitsisi käytännössä sitä, ettei hakija täytäntöönpanomääräyksen, tai edes itse ympäristöluparatkaisun, lainmukaisuutta koskevien hallintoprosessien päättymisen jälkeenkään saisi täyttää oikeusvarmuutta hakemansa patokorotuksen pysyvyydestä. Tällaisella aloittamisoikeudella ei olisi hakijalle käytännössä mitään lisäarvoa.

Aluehallintovirasto on arvioinut 100 000 euron suuruisen vakuuden riittäväksi täytäntöönpanomääräyksen mahdollisen kumoamisen varalta. Valituksen vaatimus kuutiokohtaisesta 100 euroa/m³ suuruisesta vakuudesta sekoittaa yhteen kaksi erilaista vakuustyyppeä, lupaan pohjautuvan jätealuevakuuden ja täytäntöönpanomääräyksen peruuttamisen turvaksi asetetun vakuuden. CIL2-altaan kaivannaisjätealuevakuuden suuruudeksi on jo alkuperäisessä ympäristölupapäätöksessä määrätty 30 euroa/m³. Koska CIL2-altaan ympäristövaikutukset eivät patojen korotusten myötä käytännössä muutu, ei kaivannaisjätevakuuden kuutiokohtaisen määrän merkittävään korottamiseen ole tarvetta, eikä tämä asia kuulu täytäntöönpanomääräyksen yhteydessä arvioitavaksi.

Ympäristövaikutusten arviointia ja uraania koskevat väitteet

Kittilän kaivoshankkeen YVA-menettelyn tarve on arvioitu kokonaisuutena jo hankkeen alkuperäisen lupamenettelyn yhteydessä, eikä nyt puheena oleva CIL2-rikastushiekka-altaan patojen korottaminen ole sellainen toimenpide, joka aikaansaisi uuden tarpeen hankkeen ympäristövaikutusten kokonaisarviointiin YVA-menettelyn kautta.

Kaivoksella louhittavassa malmissa ei ole havaittu mitään merkityksellisiä uraanin tai muidenkaan radioaktiivisten aineiden pitoisuuksia, eikä Lapin ELY-keskus ole valvontaviranomaisena esittänyt kaivoksen toiminta-aikana mitään selvitysvaatimuksia tällaisiin aineisiin liittyen.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on lausunnossaan viitannut valituksenalaiseen päätökseen ja sen perusteluihin ja todennut, että valituksissa ei tuoda esiin sellaisia uusia asiaan liittyviä seikkoja, joiden perusteella päätöstä olisi tarve muuttaa tai kumota ja palauttaa uudelleen käsiteltäväksi.

Kaivannaisjätteen jätealueen alapuolisessa kallioperässä mahdollisesti olevien ruhjeiden osalta on todettu, että kyseessä on olemassa oleva kaivannaisjätteen jätealue, jonka sijoituspaikka on lainvoimaisesti ratkaistu aiemmissa ympäristöluparatkaisuisissa. Jätealueen käyttö on aloitettu NP-hiekan läjitysalueena ja muutettu sittemmin CIL-hiekan läjitysalueeksi. Jätealueen hyväksyty ja toteutettu pohjarakenne perustuu mineraalisena eristeenä toimivaan luontaiseen moreenikerrokseen ja sen päälle asennettuun keinotekoiseen eristeeseen. Rakenne rajoittaa tehokkaasti toiminnasta aiheutuvaa pilaantumista ja sen vaaraa.

Kittilän kaivoksen alueen ruhjeisuutta on selvitetty toiminnan aikana laajasti muun muassa avolouhokseen ja maanalaiseen kaivokseen kertyvän vesimäärän arvioimiseksi, mallintamiseksi ja sen vähentämismahdollisuuksien arvioimiseksi sekä uusien toimintojen sijoittamiseksi. Kaivosalueella kulkee pohjois–eteläsuunnassa ruhjevyöhyke, jonka yhteyteen myös kultamalmio sijoittuu. Tehdyissä selvityksissä ei ole tullut esiin sellaisia seikkoja, joiden perusteella CIL2-altaan sijainnista Rouravaaran rinteessä aiheutuisi altaaseen sijoitettava jäte ja sen ominaisuudet, altaan käyttökniikka ja toteutetut pohjarakenteet huomioon otettaessa toimintavaiheessa merkittävää pilaantumista tai sen vaaraa. Toiminnan jälkihoitovaiheessa jätealueen sulkemisrakenteet ovat keskeisessä asemassa pilaantumisen estämisen rajoittamisessa. Tiiviillä pintarakenteella suotovesien määrä ja pilaantumisen vaara vähenee merkittävästi.

Jätealueen sulkemisen osalta on viitattu uutta NP4-allasta koskevaan ympäristölupapäätökseen nro 45/2019, jolla on hyväksytty kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ja annettu siihen liittyen uusia määräyksiä. Määräykset liittyvät muun muassa jätehuoltosuunnitelman päivittämiseen, CIL-hiekan arseenin liukoisuuden vähentämiseen ja jätteiden laadun tarkempaan selvittämiseen sekä sulkemissuunnitelmien päivittämiseen. Myös toiminnan laajentamista koskevassa päätöksessä nro 67/2020 on annettu määräys

sulkemis- ja jätehuoltosuunnitelmien toimittamisesta hakemuksena aluehallintovirastolle.

Valituskirjelmissä esitetyn perusteella perusteita muutoksenhakijoiden oikeudenkäyntikulujen korvaamiseen ei ole. Lupahakemuksen käsittelyssä on noudatettu lainmukaista menettelyä, ja asian ratkaisemiseksi on ollut käytettävissä riittävät selvitykset.

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on patoturvallisuusviranomaisena antamassaan vastineessa ilmoittanut antaneensa asiassa lausunnon 12.8.2019 Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle. ELY-keskuksella ei ole huomautettavaa valituksesta ja siitä esitetystä vastineesta.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on ympäristönsuojeluviranomaisena ilmoittanut, ettei se anna vastinetta asiassa.

Kittilän kunnalle sekä Kittilän kunnan ympäristön- ja terveydensuojeluviranomaisille on varattu tilaisuus vastineen antamiseen. Vastineita ei ole annettu.

Agnico Eagle Finland Oy on valituksen johdosta antamassaan vastineessa todennut, että valituksessa ei ole tuotu esille sellaisia perusteita, joiden nojalla lupapäätös voitaisiin kumota tai sitä tulisi muuttaa taikka asia palauttaa aluehallintovirastolle uudelleen käsiteltäväksi. Yhtiö on vaatinut hallinto-oikeutta hylkäämään valituksen ja esitetyt vaatimukset kokonaisuudessaan myös oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevilta osin.

Kaikki soveltuvan lainsäädännön mukaiset edellytykset ympäristöluvan myöntämiselle täyttyvät käsillä olevassa asiassa. Lupapäätöksessä on annettu voimassa olevan lainsäädännön ja vallitsevan lupa- ja oikeuskäytännön mukaiset riittävät lupamääräykset. Useat esitetyistä valitusperusteista eivät sovellu käsillä olevaan ympäristölupaa koskevaan harkintaan, jonka edellytyksistä säädetään ympäristönsuojelulain 48 ja 49 §:ssä.

CIL2-altaan korottaminen ja käyttö lupapäätöksen mukaisesti ei aiheuta luvan myöntämisen esteenä olevaa seurausta. Vastoin valittajien väitteitä lupapäätöksen mukaisessa toiminnassa ei ole kyse uudesta hankkeesta tai sellaisesta hankkeen muutoksesta, joka aikaansaisi uuden tarpeen hankkeen ympäristövaikutusten kokonaisarviointiin ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (468/1994) mukaisen arviointimenettelyn kautta. Kaivoksella louhittava malmi ei sisällä merkittäviä uraanin tai muidenkaan radioaktiivisten aineiden pitoisuuksia, jotka antaisivat aiheutta lisäselvityksiin tai estäisivät luvan myöntämisen. Edellytyksiä tai tarvetta lupapäätöksen käsittelylle yhdessä NP4-altaan luvan nro 45/2019 tai kaivoksen toiminnan laajentamista ja jätevesien purkupaikan muuttamista koskevan luvan nro 67/2020 kanssa ei ole. Lupahakemus ja lupapäätös sisältävät kaikki lainsäädännön edellyttämät tiedot ja selvitykset ja CIL-rikastushiekan läjityksen ympäristövaikutukset on otettu asianmukaisesti huomioon lupapäätöksessä. Rikkipitoisen sivukiven hyödyntämiseksi patorakenteissa on annettu ympäristövaikutusten kannalta riittävät lupamääräykset ja kaivannaisjättesuunnitelma on asianmukaisesti

huomioitu muissa lupaprosesseissa, eikä sen arvioiminen kuulu tähän lupasiaan. Edelleen toisin kuin muutoksenhakijat väittävät, lupapäätöksen mukaisessa toiminnassa ei aiheudu vesistövaikutuksia, joiden vuoksi vesilain mukainen lupa tai sen myötä vesilain mukainen intressivertailu olisivat tarpeen.

Korotus on välttämätön Kittilän kaivoksen toiminnan jatkumisen kannalta. Mikäli lupa evättäisiin, teollinen toiminta Kittilässä jouduttaisiin keskeyttämään kokonaan, koska +236 korotusrakenne on täynnä. Taloudelliset haittavaikutukset olisivat tällöin huomattavasti merkittävämmät kuin valituksessa väitetyt ympäristöhyödyt, joita ei ole kyetty toteennäyttämään.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Rikastushiekka-altaiden ympäristövaikutukset on arvioitu YVA-menettelyssä jo Kittilän kaivoshankkeen alkuperäisen lupamenettelyn yhteydessä vuosina 2000–2001, minkä jälkeen CIL2-altaan ympäristövaikutuksia on arvioitu osana kaivoksen laajentamista koskevaa YVA-menettelyä vuonna 2012. Rikastushiekan, sivukiven, kaivannaisjätteen ja muiden jätejakeiden ympäristövaikutuksia on edelleen selvitetty Kittilän kaivoksen rikastamon tuotantomäärän kasvattamista koskevan YVA-menettelyn yhteydessä, jonka YVA-selostus valmistui marraskuussa 2016.

CIL2-rikastushiekka-altaan patojen korottaminen ei ole sellainen uusi hanke tai hankkeen muutos, joka aikaansaisi tarpeen hankkeen ympäristövaikutusten kokonaisarviointiin YVA-menettelyn kautta. Lupapäätöksen mukaiset korotukset tehdään jo ennestään käytössä olevalle CIL2-altaalle.

Korotusrakenteet toteutetaan vastineen liitteenä olevan yleissuunnitelman ja tyyppipipoikkileikkauskuvan mukaisesti ylävirtaanmenetelmällä, rakentamalla louherakenteinen pato altaan sisäpuolelle jo läjitetyn rikastushiekan päälle. Altaan pinta-ala ei muutu eikä YVA-menettelyn kannalta olennaisia uusia alueita tarvitse ottaa läjituskäyttöön. Kyse ei näin ollen ole kokonaan uuteen toimintaan rinnastuvasta hankkeesta tai hankkeen muutoksesta, joka voisi aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan merkittäviä uusia ympäristövaikutuksia.

Kaivoksen toimintaa ja sen päästöjä säädellään lainvoimaisen ympäristöluvan kautta, ja purkuvesien hallintaan tehtäviä prosessitekniisiä muutoksia käsitellään erillisessä lupaprosessissa. CIL-rikastushiekan koostumus ja sen sisältämien haitta-aineiden pitoisuudet pysyvät patojen korotuksen jälkeenkin ennallaan. Jätealueen pinta-ala ei korotuksien myötä myöskään laajene, vaan täyttötila lisääntyy lähinnä ylöspäin, minkä lisäksi CIL2-altaan vesi kierrätetään jatkossakin CIL1-altaan kautta 100-prosenttisesti takaisin rikastamolle. CIL2-altaaseen rakennettavat korotukset eivät näin ollen vaikuta muodostuvan jätteen laatuun, syanidin tuhoamisprosessiin tai kaivoksen prosessivesikiertoon, minkä johdosta vaikutukset ympäristöön eivät muutu nykyisestä.

Lupapäätöksessä ei ole määräyksiä kapseloinnista, eikä sen ympäristövaikutusten tarkastelu siten ole relevanttia tässä yhteydessä. Sama pätee rikastushiekan, sivukiven, kaivannaisjätteen ja muiden jätejakeiden

ympäristövaikutuksiin, jotka on selvitetty Kittilän kaivoksen rikastamon tuotantomäärän kasvattamista koskevan YVA-menettelyn yhteydessä. Vaikutusten kesto ollut YVA-menettelyssä yhtenä osa-alueena arvioitaessa vaikutusten merkittävyyttä. Myös jätejakeiden pitkäaikaiset vaikutukset on huomioitu YVA-menettelyssä.

Hanke ei kuulu YVA-asetuksen (713/2006) 6 §:n 1 momentin hankeluettelon 2 kohdan d alakohdan piiriin. Asetuksen perustelumuistion 15.8.2006 mukaan 6 §:n 2 kohdan d alakohdan lisäys merkitsee sitä, että kaivos- ja rikastustoimintaan, jonka tarkoituksena on uraanin tuottaminen, sovelletaan aina YVA-menettelyä hankkeen koosta riippumatta.

Kittilän kaivoksella uraania ei tulla tarkoituksellisesti poistamaan prosessista kaupallista hyödyntämistä varten eikä hanke siten edellytä YVA-menettelyä. Kaikissa malmeissa ja kallioperässä on jonkin verran uraania, joten valittajien esittämä tulkinta johtaisi tilanteeseen, jossa hankeluettelon 2 kohdan d alakohtaa tulisi soveltaa kaikkiin kaivoshankkeisiin.

Yhteiskäsittelyä koskeva vaatimus

NP4-aluetta koskeva lupapäätös on tullut lainvoimaiseksi 16.6.2021 korkeimman hallinto-oikeuden hylättyä Vesiluonnon puolesta ry:n valituslupahakemuksen. Edellytyksiä valituksessa vaaditulle yhteiskäsittelylle kyseisen lupapäätöksen kanssa ei siten ole. Kaivoksen toiminnan laajentamista ja jätevesien purkupaikan muuttamista koskevassa lupa-asiassa ympäristövaikutukset ovat tästä lupa-asiasta selkeästi erillisiä, joten tarvetta tai edellytyksiä myöskään näiden lupa-asioiden yhteiskäsittelylle ei ole.

Lupahakemus ja lupapäätös

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry:n ja sen asiakumppanin väitteet lupahakemuksesta ja lupapäätöksestä puuttuvista selvityksistä ja tiedoista eivät pidä paikkaansa. Lupahakemus ja lupapäätös sisältävät kaikki ympäristönsuojeluasetuksen (713/2014) 3 ja 15 §:ssä edellytetyt tiedot. Useat valituksessa mainitut seikat eivät ole merkityksellisiä tässä lupa-asiassa ja ne on selvitetty asianmukaisesti kaivoksen muiden ympäristö- ja vesilupien yhteydessä.

Ympäristönsuojeluasetuksen 3 §:ssä tarkoitetut kaivoksen vedenpuhdistusprosessit ja ympäristöolosuhteet vesien päästöreitillä sekä ympäristönsuojeluasetuksen 5 §:ssä tarkoitetut lisätiedot päästöistä vesistöön on esitetty ja arvioitu kattavasti tuotannon laajentamista ja purkupuutkea koskevassa lupa-asiassa, eivätkä ne siten ole arvioitavana nyt puheena olevassa asiassa, jossa ei ole kyse kaivoksen vesien käsittelystä. Samoin sekä malmin että sivukiven alkuaainepitoisuudet on selvitetty yksityiskohtaisesti mainitussa lupapäätöksessä eivätkä ne siten ole arvioitavana nyt puheena olevassa asiassa. Niin ikään kaivoksen vesi- ja pölypäästöt on seikkaperäisesti selvitetty kyseisen lupa-asian yhteydessä.

Lupapäätöksen mukaiset ympäristövaikutukset eivät poikkea aiemman luvan mukaisista. Ympäristönsuojeluasetuksen 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetut toiminnan päästöjä koskevat tiedot on selvitetty asianmukaisesti Kittilän kaivoksen toiminnan laajentamista ja ympäristö- ja vesitalousluvan tarkistamista koskevassa lupa-asiassa (PSAVI/100/04.08/2011) eikä niihin tule nyt puheena olevassa patojen korottamisasiassa muutoksia. Valituksen viittaus toisen kaivoksen päästöihin perustuviin arvauksiin on epäselvä, sillä päästöistä on Kittilän kaivoksella tehty asianmukaiset mittaukset voimassa olevan Lapin ELY-keskuksen hyväksymän veloitettarkkailuohjelman mukaisesti kaivostoiminnan käynnistämisestä alkaen. Saman momentin 7 kohdassa tarkoitetut tiedot syntyvistä jätteistä ja jätelain 5 §:ssä tarkoitetuista sivutuotteista sekä niiden ominaisuuksista ja määrästä on esitetty edellä mainitussa aikaisemmassa ympäristölupa-asiassa, eikä lupapäätös aiheuta niihinkään muutosta. Ympäristönsuojeluasetuksen 3 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettu arvio toiminnan vaikutuksista ympäristöön on asianmukaisesti esitetty lupahakemuksessa. Samoin CIL-rikastushiekan alkuainepitoisuudet on kuvattu yksityiskohtaisesti lupahakemuksessa. CIL2-altaalle johdettavat ylijäämälietejakeet on kuvattu tuotannon nostoa ja purkutupkea koskevassa lupapäätöksessä nro 67/2020.

CIL-rikastushiekan läjityksen ympäristövaikutukset

Valituksessa annetaan virheellinen kuva lupapäätöksen mukaisen CIL-rikastushiekan läjityksen ympäristövaikutuksista. CIL-rikastushiekka luokitellaan vaaralliseksi jätteeksi (01 03 05*), ja määräykset ympäristövaikutusten estämiseksi on annettu tämän mukaisesti. Rikastushiekka läjitetään rikastushiekka-altaisiin vesilietteenä läjityssuunnitelman mukaisesti. Rikastushiekka-altaat on luokiteltu suuronnettomuuden vaaraa aiheuttaviksi kaivannaisjäterakenteiksi.

CIL2-allas on rakennettu pääpadon ja altaan pohjan osalta kauttaaltaan vesitiiviiksi. Altaan korotusrakenteet on suunniteltu toteutettavaksi altaan sisäpuolelle jo läjitetyn rikastushiekan päälle. Korotusrakenteiden ja pääpadon väliin toteutetaan salaojarakenne, josta ylävirtaankorotusrakenteen läpi suotautuva vesi voidaan hallitusti palauttaa takaisin CIL-vesikiertoon. NP3- ja CIL2-altaan välipato toteutetaan vesitiiviinä rakenteena, nostamalla keinotekoisena eristeenä toimiva bitumigeomembraani tasolle +241. Bentoniittimaton rooli välipadon korotusrakenteessa on toimia bitumigeomembraanin alapuolisena toissijaisena tiivisteinä. Bitumigeomembraanin ja bentoniittimattokerroksen välissä on lisäksi moreenikuivatuskerros, josta vesi voidaan tarvittaessa poistaa ja palauttaa takaisin CIL-vesikiertoon. Kuivatuskerros toimii näin myös vuodonilmaisujärjestelmänä.

CIL2-allas on muun muassa moreenitiivisteiden paksuuden osalta suunniteltu vesistöpatona, eli vapaan veden on suunniteltu pysyvän altaissa ilman keinotekoista bitumigeomembraani-vesieristettä. Rikastushiekkaa ei läjitetä suoraan maapohjan päälle. Kaksoistiiviste on toteutettu altaan pohjalle sekä altaan puoleiseen patoluiskaan nykyisin läjityskäytössä olevissa NP4- ja CIL2-

rikastushiekka-altaissa. Altaiden rakenteet ovat MWEI BREF -vertailuasiakirjan parhaiden käyttökelpoisten tekniikoiden mukaisia.

Patojen korottaminen ei aiheuta sellaista rakenteiden vaurioitumiseen liittyvää ympäristön pilaantumisen vaaraa, joka estäisi ympäristöluvan myöntämisen. Toteutetut korotusrakenteet ovat louherakenteisia ja rakennettu jo läjitetyn rikastushiekan päälle. Korotusrakenteet ovat näin suotavia ja huokosvesi pääsee virtaamaan rakenteen läpi kuivanpuolen salaojajärjestelmään, josta vesi pumpataan takaisin altaan vesikiertoon. Rikastushiekan huokosvesipaine pääsee näin purkautumaan.

Altaaseen on myös läjitetty merkittävä määrä rikastushiekkaa, joka makaa altaan pohjan kermiä vasten. Altaassa ei näin pääse syntymään tilannetta, jossa vesipatsas olisi altaan pohjakermiä vasten. Hiekan huokospaine on korkeimmillaan altaan puoleisen padon helmassa. Tämä on kuitenkin huomioitu altaan suunnittelussa, allas on suunniteltu vesistöpatona, joten huokospaineen ei arvioida vaurioittavan altaan pohjan eristettä.

CIL2-altaan länsipuolelle on myös asennettu juorukaivoja, joiden on suunniteltu keräävän kermin ja moreenitiivisteiden välisiä suotovesiä. Kaivoista ei ole tähän päivään mennessä havaittu tarkkailussa CIL2-altaan suotovesiä.

CIL2-altaan sulkemissuunnittelu on käynnissä. SulkemISRakenteen tavoitteena on estää alueen pohja- ja pintavesien laadun heikkeneminen myös kaivoksen toiminnan loppumisen jälkeen. CIL2-altaan osalta suunnittelussa on vielä useita eri peittorakennevaihtoehtoja, joista optimaalisin rakenne tullaan valitsemaan luvitukseen ja toteutukseen kenttäkokeiden perusteella. Kenttäkokeet voidaan käynnistää altaalla CIL2-altaan läjityskapasiteetin ehydyttyä aikaisintaan vuonna 2027.

Kaivostoiminnassa muodostuvien ympäristönsuojelulain 45 a §:ssä tarkoitettujen kaivannaisjätteiden ja muiden jätteiden nimikkeet ovat jätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (179/2012) mukaisesti määritettyjä. Määrittely perustuu asetuksen liitteiden 4 ja 5 luokitteluun. Kaikista muodostuvista kaivannaisjätejakeista on toteutettu niiden ominaisuuksien määrittely kaivannaisjätteistä annettujen valtioneuvoston asetusten nro 190/2013 ja 102/2015 mukaisesti. Kaivannaisjätteiden ominaisuudet on määritetty viranomaisen hyväksymillä menetelmillä. Rikastushiekkajakeiden osalta ominaisuudet perustuvat jakeen kokonaispitoisuuksien määrittämiseen kerätyistä neljännesvuosinäytteistä. Rikastushiekkajakeiden liukoisuusominaisuudet määritellään neljännesvuosinäytteistä kaksivaiheisella ravistelutestillä (SFS-EN 12457-3). Rikastushiekkajakeiden laaduntarkkailua toteutetaan 17.12.2020 päivätyn Lapin ELY-keskuksen hyväksymän velvoitetarkkailuohjelman mukaisesti.

Tarkkailutulosten perusteella voidaan todeta, ettei rikastushiekan arseenin liukoisuus nykyiselläkään tasolla aiheuta ympäristön pilaantumisen vaaraa. Ympäristöön purettavan prosessivesijakeen arseenipitoisuudet ovat laskeneet ja arseenipitoisuuden vaihtelu on pienentynyt merkittävästi vuoden 2016 lopussa käyttöön otetun vesienkäsittelylaitoksen johdosta. Vuoden 2020

joulukuussa otettiin käyttöön uusi purkuputki, jonka myötä suora kaivoskuormitus Seurujokeen loppui. Tämän seurauksena Seurujoen arseenipitoisuudet ovat laskeneet, eikä pitoisuuksien nousua ole havaittu edes kevään 2021 sulamiskaudella. Korkein havaittu arseenipitoisuus (3,3 µg/l) jää selvästi alle talousveden suurimman sallitun arseenipitoisuuden (10 µg/l). Hakija on kuitenkin ympäristölupapäätöksen nro 45/2019 mukaisesti selvittänyt keinoja CIL-rikastushiekan arseenin liukoisuuden pienentämiseksi yhteistyössä Oulun yliopiston kanssa, ja käynnistänyt aluehallintoviraston lisäselvityspyynnön pohjalta lisääaikaa koskevan lupamenettelyn (PSAVI/11274/2021) pyydettyjen selvitysten toimittamiseksi.

CIL-rikastushiekka-altaan vesien happamuudella ei myöskään kaivoksen toiminta-aikana ole merkittävää vaikutusta, sillä vapaa vesi kierrätetään edellä todetusti takaisin prosessiin ja suotovesiä hallitaan kuten edellä on kuvattu. Happamien vuotojen riski on otettu huomioon kaivoksen sulkemisvaiheen suunnitelluissa rakenteissa. Nyt suunniteltujen patokorotusten osana rakennettava kuivatusjärjestelmä ehkäisee yhdessä aikaisempien korotusten yhteydessä rakennettujen kuivatusjärjestelmien kanssa tehokkaasti mahdollisia happamia vuotoja.

Hakija on päivittämässä Kittilän kaivoksen sulkemissuunnitelmaa, jossa kaivannaisjätealueiden sulkemissuunnitelman suunnittelu on toteutettu kaivannaisjätäjakeiden kemiallisiin ja mineralogisiin lyhyen ja pitkän aikavälin ominaisuuksiin pohjautuen. Sulkemissuunnitelma tullaan jättämään lupa-asiana Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon alkuvuoden 2022 aikana.

CIL2-altaan patojen korotuksilla ei edellä esitetysti ole suotovesistä tai happamista vuodoista johtuvaa ympäristön pilaantumisriskiä lisäävää vaikutusta, joka muodostaisi ympäristöluvan myöntämisen esteen.

Kaivannaisjätesuunnitelmaa koskevat väitteet

CIL2-allas on asianmukaisesti huomioitu Kittilän kaivoksen 20.3.2018 päivitetyssä kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmassa, joka on toimitettu aluehallintovirastolle myös lupahakemuksen täydennyksenä. NP4-allasta koskevan lainvoimaisen lupapäätöksen nro 45/2019 mukaisesti päivitetty kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma toimitetaan aluehallintovirastolle keväällä 2022 osana lupamenettelyä, jossa haetaan lupaa CIL2-altaan korotukselle yli tason +241 sekä uuden CIL3-altaan rakentamiselle. Tässä yhteydessä jätehuoltosuunnitelma on päivitetty vastaamaan myös patojen korotusta vastaavaa tilannetta. Näin ollen lupapäätöksen käsittelyssä ei ole ollut tarpeen ottaa kantaa kaivannaisjätesuunnitelmaan sen tarkemmin.

Vesilain mukaista intressivertailua koskeva vaatimus

Valittajien esittämä vaatimus vesilain mukaisen intressivertailun toteuttamisesta on perusteeton, sillä asiassa ei ole kyse sellaisista vesistövaikutuksista, joiden vuoksi vesilain mukainen lupa olisi tarpeen.

Lupapäätöksen korjaamista ja lisäselvityksiä sekä vakuutta koskevat vaatimukset

Ympäristönsuojelulain 87 §:n mukainen lähtökohta on ympäristöluvan määrääminen voimaan toistaiseksi. Lupa voidaan määrätä voimaan määräajaksi vain toiminnanharjoittajan hakemuksesta, tai jos siihen on toiminnan erityisiin ominaisuuksiin, siinä käytetyn tekniikan tai käytettyjen menetelmien uutuuteen tai toiminnan haitallisten vaikutusten arvioinnin vaikeuteen liittyvä painava syy. Nyt puheena olevassa asiassa toiminnan haitalliset vaikutukset on pystytty arvioimaan luotettavasti, sillä kyseessä ei ole uusi rakenne, vaan olemassa olevan patorakenteen korottaminen. Muitakaan toiminnan erityisiin ominaisuuksiin tai siinä käytettyyn tekniikkaan tai menetelmiin liittyviä syitä ei ole käsillä, eivätkä myöskään valituksessa esitetyt väitetty kultakaivostoiminnan suhdanneherkkyys tai vapaakauppasopimuksen vaikutukset toimintaan ole sellaisia syitä, joiden nojalla lupa voitaisiin määrätä voimaan vain määräajaksi. Luvan määrääminen voimaan määräajaksi olisi taloudellisesti ja toiminnallisesti kestämatöntä, eikä tällaisen luvan myöntämisellä olisi käytännössä mitään lisäarvoa.

CIL2- sekä SiSu-altaiden vedenlaatua ja määriä tarkkaillaan kaivoksen käyttötarkkailun yhteydessä 17.12.2020 päivätyn velvoitetarkkailuohjelman mukaisesti, eikä niissä ole tapahtunut muutoksia lupapäätöksen mukaisessa toiminnassa. Jätealueiden pinta- ja pohjavesivaikutukset on arvioitu kaivoksen YVA-menettelyssä (YVA-selostus s. 197–212) ja vaikutuksia tarkkaillaan jatkuvasti velvoitetarkkailuohjelman mukaisesti.

CIL2-rikastushiekka-altaalle on annettu vakuus (30 euroa/m²) jo altaan alkuperäisessä ympäristöluvassa nro 72/2013/1. Koska CIL2-altaan ympäristövaikutukset eivät patojen korotusten myötä käytännössä muutu, kaivannaisjätevakuuden määrän korottamiseen ei ole tarvetta. Mitä tulee jätteiden käsittelyä ja sijoitusta koskeviin ratkaisuihin, on nämä hyväksytyt ja niistä annettu yksityiskohtaiset määräykset lainvoimaisessa NP4-altaan laajennusta ja jätehuoltosuunnitelman hyväksymistä koskevassa ympäristölupapäätöksessä nro 45/2019, eivätkä ne siten kuulu nyt puheena olevan lupa-asian piiriin.

Lupapäätöksessä ei ole annettu määräyksiä kapseloinnista. Vedenpuhdistusprosessit on huomioitu tuotannon laajentamista ja purkupuutkea koskevassa lupapäätöksessä nro 67/2020.

Toiminnan ympäristövaikutukset ja sulkemissuunnitelmat eivät olennaisesti muutu aiemman luvan mukaisesta tilanteesta, joten aiemmassa luvassa määrätty vakuus on riittävä. Vakuus on arvioitu viranomaisen toimesta altaiden pääsuunnittelijan esittämien sulkemissuunnitelma-asiakirjojen perusteella. Vakuus kattaa altaan sulkemisvaiheen peitto- ja vesienhallintarakenteiden toteutuksen tilanteessa, jossa toiminnanharjoittaja ei itse kykene hoitamaan jälkihoitovelvoitteitaan.

CIL2-allasta tarkkaillaan patoturvallisuusoppaan mukaisesti. Tarkkailu on esitetty viranomaisen hyväksymässä turvallisuustarkkailuohjelmassa, jota

päivitetään jokaisen korotustason myötä. Lapin ELY-keskus ja patoturvallisuusviranomaisen Kainuun ELY-keskus ovat lupamääräyksen 5 mukaisesti hyväksyneet päivitetyn tarkkailusuunnitelman, joka on toimitettu vastineen liitteenä. Tarkkailusuunnitelman päivitys ei ole aiheuttanut sellaisia lisäkustannuksia, jotka antaisivat aiheita vakuuden määrän korottamiseen. Alueen jokien sekä pohjavesien tarkkailua toteutetaan osana Kittilän kaivoksen tuotantovaiheen tarkkailuohjelmaa, joka on toimitettu vastineen liitteenä. Lupapäätöksen mukainen korotus ei olennaisesti muuta CIL2-altaan operatiivista toimintaa, eikä aiemman luvan mukaisia ympäristövaikutuksia, joten tuotantovaiheen tarkkailuohjelmaa ei ole tämän vuoksi syytä muuttaa, eikä siten myöskään vakuuden määrää kasvattaa tarkkailuvelvoitteisiin perustuen.

Siltä osin kuin on vaadittu tiettyjen materiaalien käytön kieltoa rakentamisessa, yhtiö on todennut, että lupapäätöksessä ei ole määräyksiä muiden kaivannaisjätteiden kuin sivukiven ja siitä valmistettujen murskeiden sallimisesta rakennusmateriaalina, eli primäärilentän purkumalmin seulontatuotteiden käyttöä ei ole sallittu käytettävän rakentamisessa.

Laatunormeja koskevat tiedot ja väitteet eivät koske valituksen kohteena olevaa päätöstä. Puhdistettujen jätevesien purkamisen ympäristövaikutukset on selvitetty ja niitä koskien annettu lupamääräykset lupapäätöksessä nro 67/2020. Myös vesistövaikutuksia koskevista kuormitusraja-arvoista ja puhdistettujen jätevesien purkamisen ympäristövaikutuksia koskevasta tarkkailusta on määrätty lupapäätöksessä nro 67/2020. Huomioitavaa myös on, ettei CIL2-altaan vettä pureta missään olosuhteissa ympäristöön, vaan vesi kierrätetään altaalta täysimääräisesti rikastamon prosessiin.

Hakijalle on asetettu kattavat tarkkailu- ja raportointivelvoitteet toiminnan vesistövaikutuksiin liittyen tuotannon laajentamista ja purkupuutkea koskevassa lupapäätöksessä nro 67/2020, minkä lisäksi tarkkailussa noudatetaan näihin vaatimuksiin perustuvaa ja 17.12.2020 päivättyä Kittilän kaivoksen tuotantovaiheen tarkkailuohjelmaa, joka sisältää laajan tarkkailusuunnitelman koskien kaivoksen vesistö- ja muita ympäristövaikutuksia.

Ylijäämälietteen sijoittaminen CIL2-altaaseen on käsitelty kaivoksen alkuperäisessä ympäristöluvassa, eivätkä sitä koskevat ympäristövaikutukset ole sittemmin muuttuneet siten, että kyseessä olisi jätelain 17 §:ssä kielletty vaarallisten jätteiden sekoittaminen.

Lupapäätöksen mukaisessa toiminnassa noudatetaan Euroopan komission BAT-vertailuasiakirjassa kaivosten sivukivien ja rikastushiekan käsittelyn parhaista käyttökelpoisista tekniikoista esitettyjä ohjeita. Lisäksi Lapin ELY-keskus on ympäristölupahakemuksesta antamassaan lausunnossa todennut, että kaivannaisjätteiden hyödyntäminen rakentamisessa läjittämisen sijaan on lähtökohtaisesti kaivannaisjätteiden hallinnan kannalta parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa (BAT6c), kun siinä huomioidaan myös pitkäaikaiset riskit, kuten lupapäätöksessä on tehty.

Kaivoksen sulkemissuunnitelmaa ollaan päivittämässä siten, että kaivannaisjätealueiden sulkemirakenteiden suunnittelu toteutetaan kaivannaisjätelakeiden kemiallisiin ja mineralogisiin lyhyen ja pitkän aikavälin ominaisuuksiin pohjautuen. Sulkemissuunnitelma tullaan jättämään lupa-asiana Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon alkuvuoden 2022 aikana. Sulkemissuunnitelman arviointi ei siten kuulu nyt käsiteltävään asiaan.

CIL2-altaan korotusrakenteissa on bentoniittimattoa käytetty vain NP3- ja CIL2-altaan välipadon korotuksessa. Välipato toteutetaan vesitiiviinä rakenteena, nostamalla keinotekoinen eriste bitumigeomembraani tasolle +241. Bentoniittimaton rooli välipadon korotusrakenteessa on toimia bitumigeomembraanin alapuolisena toissijaisena tiivisteenä. Bitumigeomembraanin ja bentoniittimattokerroksen välissä on lisäksi kuivatuskerros (salaojamatto), josta vesi voidaan tarvittaessa poistaa ja palauttaa takaisin CIL-vesikiertoon. Kuivatuskerros toimii näin myös vuodonilmaisujärjestelmänä. Myös välipadon rakenne on näin MWEI BREF -vertailuasiakirjan parhaiden käyttökelpoisten tekniikoiden vaatimusten mukainen.

CIL2-altaan luontovaikutukset on arvioitu kattavasti kaivoksen alkuperäisen YVA-menettelyn yhteydessä. Kuten edellä on todettu, korotuksen myötä altaan ympäristövaikutukset eivät muutu eikä uusille luontovaikutusten arvioinneille ole siten tarvetta. Kaivosvuotojen riski, johon valituksessa viitataan, on olematon.

Hakija tarkkailee toimintansa ympäristövaikutuksia 17.12.2020 päivätyn velvoitetarkkailuohjelman mukaisesti. Purkuputkella ympäristöön purettavasta vedestä otetaan tarkkailuohjelman mukaisesti näyte kerran vuodessa ja näytteelle tehdään laaja analyysivalikoima sisältäen kromin, ja näin ollen myös kuudenarvoisen kromin, kokonaispitoisuus. Vuonna 2021 mitattu kromipitoisuus oli 3,4 µg/l. Yhdysvaltain ympäristönsuojeluviranomaisen asettama raja-arvo juomaveden kromipitoisuudelle on vertailun vuoksi kymmenkertainen tähän nähden eli 100 µg/l. Putkeen johdettavasta vedestä 4 kertaa viikossa otettavista näytteistä kromipitoisuutta ei määritetä.

Oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus

Yhtiö on kiistänyt Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry:n ja sen asiakumppanin esittämän oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevan vaatimuksen määrältään ja perusteiltaan. Asian ja käsiteltävien valitusperusteiden luonne sekä Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry:n ja sen asiakumppanin kirjelmien sisältö huomioon ottaen on kohtuullista, että yhdistykset vastaavat oikeudenkäyntikuluistaan. Yhdistykset eivät ole esittäneet päteviä perusteita lupaviranomaisen tai yhtiön lainvastaista menettelyä koskeville väitteilleen.

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry ja sen asiakumppani ovat antaneet vastaselityksen, jossa on muun ohella todettu, että aluehallintovirasto on päätöksellään nro 88/2021 hylännyt yhtiön hakemuksen 17.4.2019 annetussa lupapäätöksessä nro 45/2019 tarkoitetun arseenin liukoisuutta koskevan

lupamääräyksen b mukaisen selvityksen toimittamista koskevan määräajan pidentämiseksi. Lapin ELY-keskus on viimeksi 24.9.2021 antanut yhtiölle kehotuksen ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin, jotta arseenin pitoisuus saadaan voimassa olevan luvan sallimalle tasolle. Yhtiön vastineessa on harhaanjohtavasti viitattu prosessivesijakeen ja Seurujoen arseenipitoisuuteen, joka on eri asia kuin rikastushiekan arseenin liukoisuus. Tällä hetkellä rikastushiekan arseenin liukoisuus on noin 40 mg/kg, kun vaarallisen jätteen yläraja on 25 mg/kg. CIL-rikastushiekka on arseenipitoisuuden takia kaivannaisjäteasetuksen ja jätelainsäädännön vastaisessa tilassa. Valituksenalainen päätös on annettu ilman asianmukaisia selvityksiä, ja sillä on sallittu läjitettäväksi entistä suurempi määrä vaarallista jätettä ilman, että jätteen vakuutta on korjattu ylöspäin. CIL-rikastushiekan läjitys aiheuttaa jossain vaiheessa kapseloinnin vuotaessa vesiputedirektiivin ympäristölaatumormien ylityksen sekä pohjaveden ja maaperän pilaantumisen.

Agnico Eagle Finland Oy on vastineena Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry:n ja sen asiakumppanin vastaselityksen johdosta toimittanut hallinto-oikeudelle Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 27.4.2022 antaman päätöksen nro 58/2022, jolla aluehallintovirasto on muuttanut 17.4.2019 myöntämänsä ympäristöluvan nro 45/2019 lupamääräystä b sekä 29.5.2020 myöntämänsä ympäristöluvan nro 67/2020 lupamääräyksiä 46 ja 75 niissä asetettujen määräaikojen osalta. Lisäksi aluehallintovirasto on pidentänyt ympäristöluvan nro 67/2020 lupamääräyksessä 64 asetettua määräaikaa.

Merkintä

Hallinto-oikeus on tänään antamallaan toisella päätöksellä ratkaissut valitukset Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätöksestä 29.5.2020 nro 67/2020, joka koskee purkuputken rakentamista, kaivosalueen käsiteltyjen jätevesien johtamista ja sekoittumisvyöhykkeen määrittämistä Loukiseen; vesilain mukaista lupaa Seurujoen, Kapsajoen ja Aattasenojan alituksille, purkuputken asentamista Loukisen pääuomaan sekä prosessiveden ottomäärän kasvattamista Seurujoesta; ja Kittilän kultakaivoksen toiminnan olennaista muuttamista siten, että vuotuinen malmin tuotantomäärä kasvaa 2 miljoonaan tonniin ja alueella tehdään myös tarvekiven murskausta (asian diaarinumerot hallinto-oikeudessa 801, 831, 836, 840 ja 841/03.04.04.22/2020).

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Hallinto-oikeus kumoaa aluehallintoviraston päätöksen ja palauttaa asian aluehallintovirastolle uudelleen käsiteltäväksi. Valituksenalaisen päätöksen tultua tällä päätöksellä kumotuksi, kumoutuu myös myönnetty oikeus aloittaa toiminta muutoksenhausta huolimatta.
2. Hallinto-oikeus hylkää Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry:n ja sen asiakumppanin oikeudenkäyntikuluvaatimuksen.

Perustelut

1. Pääasiaratkaisu

Merkitykselliset oikeusohjeet

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, YVA-laki) 3 §:n 1 momentin mukaan mainittua lakia ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioitavat hankkeet ja niiden muutokset luetellaan liitteessä 1.

Pykälän 2 momentin mukaan arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muuhunkin kuin 1 momentissa tarkoitettuun muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Pykälän 3 momentin mukaan päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa on sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne. Päätöksenteon perustana olevista tekijöistä säädetään liitteessä 2.

YVA-lain 19 §:n 2 momentin mukaan arviointiselostuksen tulee sisältää tarvittavat tiedot hankkeesta, kuvaus ympäristön nykytilasta, kuvaus hankkeen ja sen kohtuullisten vaihtoehtojen todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista, niiden lieventämisestä, seurannasta ja vaihtoehtojen vertailusta, tiedot ympäristövaikutusten arviointimenettelyn toteuttamisesta ja yleistajuinen yhteenveto. Arviointiselostuksen sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

YVA-lain 25 §:n 1 momentin mukaan mainitussa laissa tarkoitettua hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä ympäristövaikutusten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä.

Pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän.

YVA-lain 26 §:n 1 momentin mukaan lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on otettava huomioon arviointiselostusta koskevien kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten muun ohella arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on otettu huomioon.

YVA-lain 27 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Yhteysviranomaisen on lupaviranomaisen pyynnöstä esitettävä näkemyksensä laatimansa perustellun päätelmän ajantasaisuudesta ja tarvittaessa yksilöitävä,

miltä osin se ei enää ole ajan tasalla ja miltä osin arviointiselostusta on täydennettävä perustellun päätelmän ajantasaistamiseksi. Arviointiselostuksen täydentämisessä noudatetaan, mitä 20 §:ssä on säädetty arviointiselostuksesta kuulemisesta. Arviointiselostuksen täydentämisestä voidaan kuulla ympäristönsuojelulain tai vesilain (587/2011) mukaisen lupamenettelyn yhteydessä siten kuin ympäristönsuojelulain 44 a §:ssä ja vesilain 11 luvun 11 a §:ssä säädetään. Yhteysviranomaisen antaa tämän jälkeen ajantasaistetun perustellun päätelmän 23 §:n mukaisesti.

YVA-lain 39 §:n 1 momentin mukaan mainittu laki on tullut voimaan 16 päivänä toukokuuta 2017.

YVA-lain 40 §:n 1 momentin mukaan lain voimaan tullessa voimassa olevia säännöksiä sovelletaan sellaiseen 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua hanketta tai hankkeen muutosta koskevaan toimivaltaisen viranomaisen päätökseen, jota koskeva aloite on tehty ennen tämän lain voimaantuloa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioitaviin hankkeisiin ja niiden muutoksiin kuuluu YVA-lain liitteen 1 kohdan 11 alakohdan a mukaan jätteiden käsittelylaitokset, joissa vaarallista jätettä, muun ohella, sijoitetaan kaatopaikalle. Mainitun 11 kohdan alakohdan b alakohdan mukaan arvioitaviin hankkeisiin kuuluvat jätteiden käsittelylaitokset, joissa muuta kuin vaarallista jätettä sijoitetaan kaatopaikalle, joka on mitoitettu vähintään 50 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle, ja kohdan 12 mukaan 1–11 kohdassa tarkoitettuja hankkeita kooltaan vastaavat hankkeiden muutokset.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (277/2017) 4 §:n 1 momentin 5, 6, 8 ja 9 kohtien mukaan ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on esitettävä seuraavat tiedot, jotka ovat tarpeen perustellun päätelmän tekemiselle ottaen huomioon kulloinkin saatavilla oleva tietämys ja arviointimenetelmät sekä sellaiset hankkeen erityisominaisuudet ja ympäristön erityispiirteet, joihin todennäköisesti kohdistuu vaikutuksia: 5) arvio mahdollisista onnettomuuksista ja niiden seurauksista ottaen huomioon hankkeen alttius suuronnettomuus- ja luonnonkatastrofiriskeille, näihin liittyvät hätätilanteet sekä toimenpiteet näihin tilanteisiin varautumisesta sekä ehkäisy- ja lieventämistoimet; 6) arvio ja kuvaus hankkeen ja sen kohtuullisten vaihtoehtojen todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista; 8) vaihtoehtojen ympäristövaikutusten vertailu; 9) tiedot valitun vaihtoehdon tai vaihtoehtojen valintaan johtaneista pääasiallisista syistä, mukaan lukien ympäristövaikutukset.

Ympäristönsuojelulain 29 §:n (1166/2018) 1 momentin mukaan ympäristöluvanvaraisen toiminnan päästöjä tai niiden vaikutuksia lisäävään tai muuhun toiminnan olennaiseen muuttamiseen on oltava lupa. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos muutos ei lisää ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia tai riskejä eikä lupaa toiminnan muutoksen vuoksi ole tarpeen tarkistaa.

Ympäristönsuojelulain 39 §:n 2 momentin mukaan hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta, sen vaikutuksista,

asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista. Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua toimintaa, hakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ennen päätöksentekoa.

Ympäristönsuojelulain 40 §:n 1 momentin mukaan, jos hakemus on puutteellinen tai asian ratkaiseminen edellyttää erityistä selvitystä, hakijalle on varattava tilaisuus täydentää hakemusta viranomaisen asettamassa määräajassa. Hakemus, jota ei ole täydennetty määräajassa, voidaan jättää tutkimatta.

Ympäristönsuojelulain 48 §:n 4 momentin mukaan toiminnan olennaista muuttamista koskeva lupahakemus on ratkaistava siten, että harkinta kattaa ne toiminnan osat, joihin olennainen muutos voi vaikuttaa ja ne ympäristöön kohdistuvat vaikutukset ja riskit, joita muutos voi aiheuttaa.

Ympäristönsuojelulain 49 §:n mukaan ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa: 1) terveyshaittaa; 2) merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa; 3) 16–18 §:ssä kiellettyä seurausta; 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella; 5) eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasiutusta; 6) olennaista heikennystä edellytyksiin harjoittaa saamelaisen kotiseutualueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria taikka olennaista heikennystä kolttien elinolosuhteisiin tai mahdollisuuksiin harjoittaa kolttalaissa tarkoitettuja luontaiselinkeinoja kolttaluodeella.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset: 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista; 2) maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä; 3) jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä; 4) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa; 5) toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista; 6) muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Pykälän 3 momentin mukaan lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet. Päästöraja-arvoa sekä päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käytökelpoiseen tekniikkaan. Lupamääräyksissä ei kuitenkaan saa

velvoittaa käyttämään vain tiettyä tekniikkaa. Lisäksi on tarpeen mukaan otettava huomioon energian ja materiaalien käytön tehokkuus sekä varautuminen onnettomuuksien ehkäisemiseen ja niiden seurausten rajoittamiseen.

Ympäristönsuojelulain 53 §:n mukaan parhaan käyttökelpoisen tekniikan sisältöä arvioitaessa on otettava huomioon: 1) jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentäminen; 2) tuotannossa käytettävien aineiden ja siinä syntyvien jätteiden uudelleen käytön ja hyödyntämisen mahdollisuus; 3) tuotannossa käytettävien aineiden vaarallisuus sekä mahdollisuudet käyttää entistä haitattomampia aineita; 4) päästöjen laatu, määrä ja vaikutus; 5) käytettyjen raaka-aineiden laatu ja kulutus; 6) energian käytön tehokkuus; 7) toiminnan riskien ja onnettomuusvaarojen ennalta ehkäiseminen sekä onnettomuuksien seurausten ehkäiseminen; 8) parhaan käyttökelpoisen tekniikan käyttöönottoon vaadittava aika ja toiminnan suunnitellun aloittamisajankohdan merkitys sekä päästöjen ehkäisemisen ja rajoittamisen kustannukset ja hyödyt; 9) vaikutukset ympäristöön; 10) teollisessa mittakaavassa käytössä olevat tuotantomenetelmät ja menetelmät päästöjen hallitsemiseksi; 11) tekniikan ja luonnontieteellisen tiedon kehitys; 12) Euroopan komission ja kansainvälisten toimielinten julkaisemat tiedot parhaasta käyttökelpoisesta tekniikasta.

Ympäristönsuojelulain 59 §:n mukaan jätteen käsittelytoiminnan harjoittajan on asetettava vakuus asianmukaisen jätehuollon, seurannan, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi.

Ympäristönsuojelulain 60 §:n 1 momentin mukaan vakuuden on oltava riittävä 59 §:ssä tarkoitettujen toimien hoitamiseksi ottaen huomioon toiminnan laajuus, luonne ja toimintaa varten annettavat määräykset. Kaatopaikan vakuuden on katettava myös kaatopaikan sulkemisen jälkeisestä seurannasta ja tarkkailusta sekä suotovesien ja -kaasujen käsittelystä ja muusta jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset vähintään 30 vuoden ajalta, jollei toiminnanharjoittaja osoita muuta riittäväksi. Kaivannaisjätteen jätealueen vakuuden on katettava myös kustannukset, jotka aiheutuvat jätealueen vaikutusalueella olevan, kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmassa tarkemmin määritetyn maa-alueen kunnostamisesta tyydyttävään tilaan.

Pykälän 2 momentin mukaan ympäristöluvassa on määrättävä, että toiminnanharjoittaja kerryttää kaatopaikan, kaivannaisjätteen jätealueen ja muun pitkäaikaisen toiminnan vakuutta siten, että vakuuden määrä vastaa koko ajan mahdollisimman hyvin niitä kustannuksia, joita toiminnan lopettaminen ja jälkihoito arviointihetkellä aiheuttaisivat.

Ympäristönsuojelulain 83 §:n 2 momentin mukaan, jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointi on otettu huomioon lupaharkinnassa.

Ympäristönsuojelulain 113 §:n 1 momentin mukaan kaivannaistoimintaa koskevassa ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset

kaivannaisjätteestä sekä toimintaa koskevasta kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmasta ja sen noudattamisesta.

Pykälän 2 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätealueen luvassa on annettava tarpeelliset määräykset jätealueen perustamisesta, hoidosta, käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta sekä määräykset suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavan kaivannaisjätteen jätealueen sisäisestä pelastussuunnitelmasta.

Ympäristönsuojelulain 114 §:n 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on tehtävä kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma luvanvaraisesta kaivannaistoiminnasta, jossa syntyy kaivannaisjätettä. Jätehuoltosuunnitelmaa ei kuitenkaan tarvita, jos kivenlouhinta tai kivenmurskaus liittyy maa- ja vesirakentamiseen.

Pykälän 2 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma on laadittava siten, että ehkäistään kaivannaisjätteen syntyä ja vähennetään sen haitallisuutta sekä edistetään jätteen hyödyntämistä ja turvallista käsittelyä. Jätehuoltosuunnitelmaan on sisällytettävä tiedot alueen ympäristöstä, kaivannaisjätteestä, kaivannaisjätteen hyödyntämisestä, kaivannaisjätteen jätealueista, vaikutuksista ympäristöön, toimista ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi, toiminnan tarkkailusta ja toiminnan lopettamiseen liittyvistä toimista. Jätehuoltosuunnitelman tavoitteista ja sisällöstä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 3 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on arvioitava ja tarvittaessa tarkistettava kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma vähintään viiden vuoden välein ja ilmoitettava tästä valvontaviranomaiselle.

Pykälän 4 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa on muutettava, jos kaivannaisjätteen määrä tai laatu taikka jätteen loppukäsittelyn tai hyödyntämisen järjestelyt muuttuvat merkittävästi. Tällöin ympäristölupaa on muutettava siten kuin 89 §:ssä säädetään tai ilmoitusta koskevaa päätöstä on tarkistettava. Jos toiminta kuitenkin muuttuu olennaisesti, sovelletaan, mitä 29 §:ssä säädetään.

Ympäristönsuojelulain 115 §:n 1 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätealueen toiminnanharjoittajan on oltava selvillä jätealueesta aiheutuvasta suuronnettomuuden vaarasta sekä huolehdittava jätealueen suunnittelusta, perustamisesta, hoidosta, käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta siten, että suuronnettomuudet ehkäistään.

Ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2014, ympäristönsuojeluasetus) 6 §:n 3 momentin mukaan kaatopaikkaa koskevassa hakemuksessa on lisäksi oltava tiedot: 1) kaatopaikan rakentamisesta ja rakenteesta; 2) kaatopaikan käytöstä ja hoidosta; 3) kaatopaikan kokonaistyyttötilavuudesta; 4) kaatopaikan käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta; 5) vahinkotilanteisiin varautumisesta ja niiden hoitamisesta.

Pykälän 5 momentin mukaan, jos toimintaan sovelletaan kaivannaisjätteistä annettua valtioneuvoston asetusta (190/2013, kaivannaisjäteasetus),

hakemuksessa on lisäksi oltava tiedot kaivannaisjätteen jätealueen ehdotetusta sijainnista ja tarvittaessa vaihtoehtoisista sijoituspaikoista. Hakemukseen on lisäksi liitettävä kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ja suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavasta kaivannaisjätteen jätealueesta sisäinen pelastussuunnitelma.

Ympäristönsuojeluasetuksen 20 §:n 1 momentin mukaan, jos toimintaa muutetaan ja siihen on haettava lupa ympäristönsuojelulain 29 §:n perusteella, lupapäätöksestä on käytävä ilmi tarpeellisin osin 14–19 §:ssä säädetyn lisäksi, miten muutos vaikuttaa toiminnan kokonaisuuteen sekä perusteltu ratkaisu siitä, miten aiemmin myönnettyä lupaa muutetaan.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos toimintaa muutetaan ja siitä on tehtävä ilmoitus ympäristönsuojelulain 115 a §:n perusteella, ilmoituspäätöksestä on käytävä ilmi 15 a §:ssä säädetyn lisäksi, miten muutos vaikuttaa toiminnan kokonaisuuteen ja miten aiemmin myönnettyä lupaa tai ilmoituspäätöstä muutetaan. Lisäksi luvasta tai ilmoituspäätöksestä on siirrettävä uuteen ilmoituspäätökseen olemassa olevaa toimintaa edelleen koskevat tarpeelliset määräykset ja perusteltava määräyksiin mahdollisesti tehtävät muutokset.

Kaivannaisjätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (190/2013, kaivannaisjäteasetus) 3 §:n 1 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman laatimisessa on otettava huomioon, että: 1) toiminnan suunnitteluvaiheessa sekä louhinta- ja rikastusmenetelmiä valittaessa selvitetään toiminnan vaikutukset jätehuoltoon; 2) kaivannaisjätteen fysikaalis-kemialliset muutokset toiminnan aikana arvioidaan eri olosuhteissa; 3) kaivannaisjäte palautetaan kaivokseen, louhokseen tai aineiden muuhun ottamispaikkaan, jos se on teknisesti ja taloudellisesti mahdollista eikä siitä aiheudu muutoin kiellettyä ympäristön pilaantumista; 4) pintamaa palautetaan ottamisalueelle tai se hyödynnetään muualla toiminnan päätyttyä; 5) mineraalien rikastamisessa käytetään ympäristölle mahdollisimman vaarattomia kemikaaleja; 6) kaivannaisjätteen hyödyntämismahdollisuudet selvitetään; 7) kaivannaisjätteen tulevat loppukäsittelytarpeet selvitetään jätealueiden suunnittelussa; 8) kaivannaisjätteen jätealue suunnitellaan ja toteutetaan siten, että se edellyttää mahdollisimman vähän seurantaa, tarkkailua, valvontaa ja hoitoa toiminnan loputtua; 9) toiminnasta aiheutuvat haitalliset ympäristövaikutukset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä ehkäistään mahdollisimman tehokkaasti; 10) toimintaan liittyvien maanpinnan luonnollisen korkeuden ylittävien kaivannaisjätteen varastojen, kasojen, patojen ja muiden jätealueiden geotekninen vakaus varmistetaan.

Kaivannaisjäteasetuksen 4 §:n 1 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman tulee sisältää: 1) selvitys toiminnassa syntyvistä kaivannaisjätteistä ja niiden ominaisuuksista liitteen 3 mukaisesti; 2) arvio kaivannaisjätteen kokonaismäärästä, kuvaus jätteen hyödyntämisestä ja loppukäsittelystä sekä tiedot kaivannaisjätteen hyödyntämisestä tyhjässä kaivoksessa tai louhoksessa; 3) selvitys kaivannaisjätteen jätealueesta ja sen ympäristöstä sekä jätealueen luokituksesta suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavaksi tai muuksi kaivannaisjätteen jätealueeksi; 4) kaivannaisjätteen jätealueen luokituksen mukaan joko tiedot suuronnettomuuden torjumiseksi

laadituista toimintaperiaatteista, turvallisuusjohtamisjärjestelmästä ja sisäisestä pelastussuunnitelmasta tai muu selvitys onnettomuusvaaroista; 5) selvitys maaperän, vesistön ja pohjaveden tilasta kaivannaisjätteen jätealueella ja sellaisella lähialueella, johon jätteestä voi aiheutua kuormitusta; 6) tiedot kaivannaisjätteen ja kaivannaisjätteen jätealueen aiheuttamista ympäristövaikutuksista; 7) tiedot maaperän, vesistön, pohjaveden ja ilman pilaantumisen sekä muiden vaikutusten ehkäisemiseksi toteutettavista toimista toiminnan aikana ja sen päätyttyä; 8) selvitys seurannasta ja tarkkailusta toiminnan aikana ja sen päätyttyä; 9) tiedot toiminnan lopettamisesta, kaivannaisjätteen jätealueen käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta sekä niihin liittyvästä seurannasta ja tarkkailusta.

Pykälän 2 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa käsittelevä viranomainen voi 1 momentissa säädetyn lisäksi vaatia, että jätehuoltosuunnitelmassa on esitettävä muita tarpeellisia tietoja sen arvioimiseksi, että kaivannaisjätteen määrän ja haitallisuuden vähentäminen sekä jätteen hyödyntäminen ja loppukäsittely järjestetään ympäristönsuojelulain ja jätelain sekä tämän asetuksen mukaisesti.

Kaivannaisjäteasetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavan kaivannaisjätteen jätealueen toimintaperiaateasiakirjan, turvallisuusjohtamisjärjestelmän ja sisäisen pelastussuunnitelman laatimisessa ja täytäntöönpanossa sekä tiedottamisessa turvallisuustoimista on noudatettava liitteessä 4 säädettyjä periaatteita ja vaatimuksia. Sisäisessä pelastussuunnitelmassa on otettava huomioon jätealueen patojen turvallisuuden arvioimiseksi laaditut patoturvallisuuslain (494/2009) mukaiset vahingonvaara- ja muut selvitykset. Pelastussuunnitelma on päivitettävä tarpeen mukaan siten, että se vastaa muuttuneita tilanteita ja olosuhteita.

Pykälän 3 momentin mukaan ympäristölupaviranomaisen on pyydettävä sisäisestä pelastussuunnitelmasta pelastusviranomaisen ja tarvittaessa patoturvallisuusviranomaisen lausunnot. Lupaviranomaisen on toimitettava lupapäätös ja hakemukseen liittyvät pelastussuunnitelmaa koskevat muut asiakirjat pelastusviranomaiselle ja patoturvallisuusviranomaiselle huomioon otettaviksi niiden toimialalla tehtäviä suunnitelmia varten. Valvontaviranomaisen on lisäksi toimitettava sisäiseen pelastussuunnitelmaan tehdyt tarkistukset pelastusviranomaiselle ja patoturvallisuusviranomaiselle.

Pykälän 4 momentin mukaan ympäristöluvassa on määrättävä, miten sisäinen pelastussuunnitelma on pidettävä ajan tasalla ja miten suunnitelmaan tehtävät tarkistukset on esitettävä valvontaviranomaiselle.

Kaivannaisjäteasetuksen 6 §:n 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on seurattava kaivannaisjätteen jätealueiden perustamiseen ja hoitoon liittyvää teknistä kehitystä sekä huolehdittava tarpeen mukaan jätealueen henkilökunnan riittävästä kouluttamisesta ja pätevyyden varmistamisesta.

Kaivannaisjäteasetuksen 7 §:n 1 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätealue on perustettava ja sitä on hoidettava siten, että: 1) jätealueesta ei aiheudu maaperän, vesistön, pohjaveden tai ilman pilaantumista eikä muuta ympäristön

pilaantumista tai sen vaaraa ottaen huomioon alueen sijainti sekä alueen geologiset, hydrologiset, hydrogeologiset ja geotekniset ominaisuudet; 2) jätealueesta ei aiheudu pitkänkään ajan kuluessa ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa ottaen huomioon syntyvä suotovesi ja muu jätevesi sekä eroosio; 3) jätealueen fyysinen vakaus varmistetaan sekä ympäristön pilaantuminen ja maisemahaitta ehkäistään asianmukaisin rakentein ja suunnitelmallisella hoidolla ja ylläpidolla; 4) jätealuetta seurataan ja tarkkaillaan suunnitelmallisesti ja pätevästi sekä ryhdytään tarvittaviin toimiin, jos jätealue ei ole riittävän vakaa tai alueesta aiheutuu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa; 5) jätealueen ja sen ympäristön maaperä tarvittaessa puhdistetaan tai muutoin kunnostetaan; 6) ryhdytään asianmukaisiin toimiin jätealueen käytöstä poistamiseksi ja sen jälkihoidon järjestämiseksi.

Kaivannaisjäteasetuksen 8 §:n 1 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätealueen toiminnanharjoittajan on: 1) arvioitava kaivannaisjätteestä syntyvän suotoveden ja muun jäteveden määrä ja epäpuhtauspitoisuudet sekä määritettävä jätealueen vesitase toiminnan aikana ja sen käytöstä poistamisen jälkeen; 2) ehkäistävä kaivannaisjätteestä aiheutuva maaperän, vesistön ja pohjaveden pilaantuminen sekä suotoveden ja muun jäteveden syntyä ja jätteestä syntyvää kuormitusta vesiin; 3) kerättävä ja käsiteltävä tehokkaasti jätealueelta syntyvä suotovesi ja muu jätevesi; 4) ehkäistävä jätealueen pölyämistä ja kaasupäästöjä ilmaan.

Kaivannaisjäteasetuksen 9 §:n 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on parasta käyttökelpoista tekniikkaa käyttäen varmistettava, että heikkoon happoon liukenevaa syanidia kertyy kaivannaisjätteen jätealueelle mahdollisimman vähän.

Pykälän 2 momentin mukaan heikkoon happoon liukenevan syanidin pitoisuus rikastusjätteessä ei saa olla suurempi kuin 0,001 painoprosenttia paikassa, jossa jäte sijoitetaan ja johdetaan kaivannaisjätteen jätealueelle.

Pykälän 3 momentin mukaan ympäristöluvassa on määrättävä 2 momentissa säädettyä ankarammista heikkoon happoon liukenevan syanidin pitoisuusvaatimuksista, jos toiminnasta voi aiheutua ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Määräystä ei ole kuitenkaan tarpeen antaa, jos toiminnanharjoittaja ympäristölle aiheutuvan vaaran kokonaisarvioinnin perusteella luotettavasti osoittaa, ettei toiminnasta aiheudu mainittuja seurauksia.

Kaivannaisjäteasetuksen 10 §:n mukaan kaivannaisjätteen jätealuetta koskevan vakuuden määrän arvioinnissa on sen lisäksi, mitä ympäristönsuojelulain 60 §:ssä säädetään, otettava huomioon jätealueen luokitus, sijoitetun jätteen ominaisuudet, maa-alueen tuleva käyttö ja muut liitteessä 5 mainitut seikat. Lisäksi on otettava huomioon, että vakuudella katettavat toimet arvioi tai tekee muu kuin toiminnanharjoittaja tai viranomaisen.

Hallintolain 44 §:n 1 momentin mukaan kirjallisesta päätöksestä on käytävä selvästi ilmi muun ohella päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin

asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu taikka miten asia on muutoin ratkaistu.

Asiassa esitetty selvitys

CIL-rikastusjäte ja sen käsittely

Agnico Eagle Finland Oy:n Kittilän kaivoksella louhitaan ja rikastetaan kultamalmia. Rikastusprosessissa syntyy syanidiliuoksen sakkaa eli CIL-rikastushiekkaa, joka on kaivannaisjäteasetuksen 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaista rikastusjätettä, ja jota läjitetään CIL2-altaalle Rouravaara ja Pikku Rouravaara -nimisten vaarojen länsirinteelle. CIL2-allas rajoittuu etelässä CIL1-altaaseen, pohjoisessa NP3-altaaseen ja idässä vesivarastoaltaaseen.

CIL2-allasta on kutsuttu aiemmin NP-altaaksi, koska sinne on läjitetty hiilivaahdotuksen rikasteesta, sulfidivaahdotuksen alitteesta ja neutraloinnin sakasta muodostuvaa NP-hiekkaa vuosina 2009–2011.

Ympäristölupahakemuksen mukaan CIL2-altaan pinta-ala on 43 hehtaaria ja sen kapasiteetti (+236) loppuu arviolta helmikuussa 2021 tämänhetkisellä tuotannolla, jossa rikastusjätettä syntyy vuodessa noin 239 000 tonnia. Altaaseen läjitetään CIL-rikastusjätteen lisäksi vuosittain noin 20 000 tonnia ruopattuja lietteitä maanalaisesta kaivoksesta ja kuivanapitovesien selkeytysaltaalta.

NP- ja CIL-rikastushiekka luokitellaan vaaralliseksi jätteeksi (01 03 05*). Kaivoksen CIL-rikastusjätteessä on PIMA-arvoihin verrattuna korkeita pitoisuuksia kuparia, arseenia ja antimonia. Käytännössä CIL-rikastusjätteessä ei hakemuksen mukaan oleteta tapahtuvan sulfidien hapettumista, koska autoklaavin hapetusprosessissa sulfidit hapettuvat lähes täydellisesti.

CIL-rikastusjäte pumpataan altaalle vesilietteenä ja läjitetään spigotoimalla. Veden poisto tapahtuu kelluvalta pumppaamolta, joka sijaitsee keskellä allasta louherakenteisen penkereen sisäpuolella. Rikastushiekkaa läjitetään tasaisesti eri puolilta allasta, jotta sedimentaatiolampi pysyy keskellä allasta ja rantavyöhykkeet kuivana joka puolella allasta. CIL2-altaan vesi kierrätetään CIL1-altaan kautta takaisin rikastamolle. Veden ja rikastushiekan määrää tarkkaillaan pumppaamoiden automaattisilla mittauksilla, jotka tallentuvat rikastamon tuotannonohjausjärjestelmään.

CIL2-altaan patorakenteet

Rikastushiekka-aldaiden padot ovat patoturvallisuuslain 1. vaarallisuusluokkaan kuuluvia jätepatoja. Hakemuksen ja siihen liitetyn Geobotnia Oy:n 25.1.2019 päivätyn yleissuunnitelman mukaan CIL2-altaan alkupadot on rakennettu vuosina 2007–2008 niin, että CIL2-altaan ja NP3-altaan välinen alkuperäinen välipato on ollut tasolla +234. Aldaiden tiivisterakenteet on yhdistetty NP3-altaan ensimmäisen korotusvaiheen yhteydessä niin, että padon harja on korkeudella +237. Yhdistelmätiiviste on tasolla +236. CIL2-altaan ja vesivarastoaltaan välisen padon harja on tasossa

+245 ja yhdistelmätiivisteiden yläpinta tasossa +244. Padot on toteutettu vyöhykepatoina, jotka koostuvat louhetukipenkereestä ja altaan puolelle rakennetusta tiivistysvyöhykkeestä sekä niiden välisestä suodatinrakenteesta. Tiivistysvyöhyke ja altaan pohja on tehty moreenitiivisteestä, jonka pintaan on asennettu bitumigeomembraanista tehty keinotekoinen eriste. Altaan pohjalle on rakennettu yhdistelmätiiviste, joka koostuu vähintään metrin paksuisesta luonnontilaisesta tai rakennetusta heikosti vettä johtavasta moreenikerroksesta ja sen pintaan asennetusta ja saumatusta bitumigeomembraanista.

CIL2-altaan välipatoa 1 ja pääpatoa on korotettu tasoon +236 ylävirtaan menetelmällä vuosina 2016–2018. Korotus on rakennettu sivukivestä, jonka maksimiraekoko rikastushiekan yläpuolisella osalla oli 600 mm. Rikastushiekan ja louheen väliin asennettiin tarvittaessa geoverkko tai lujitekangas. Alkupadon ja ylävirtaan korotuksen väliin rakennettiin kuivatusjärjestelmä ja suotovesien tarkkailuoja. Vuonna 2018 suoto-ojan päälle on rakennettu vastatukipenger ja suoto-ojaan suotovesiä keräävä salaojajärjestelmä, jonne kertyneet vedet kerätään pumppaamalla salaojakaivoista. Ylävirtaan korotuksen aikana rakenteeseen on asennettu painumalevyjä, siirtymätankoja ja pietsometrejä, joilla seurataan patorakenteen siirtymistä ja penkereen alla olevan rikastushiekan huokosveden painetta. Altaaseen on rakennettu vuosina 2015–2016 halkaisupenkereellä jaettu pumppaamokaukalo. Länsipuoli on varattu vedelle ja itäpuoli rikastushiekalle. Korotuksen läpi suotautuva vesi pumpataan tarvittaessa pumppauskaivoista takaisin CIL2-altaaseen.

Ympäristölupahakemuksen mukainen patojen korotus tehtäisiin yleissuunnitelman mukaan patojen länsi- ja eteläreunalla ylävirtaan menetelmällä tasoon +239. Seuraava korotus tasoon +241 toteutettaisiin rikastushiekan pohjatutkimustiedoista riippuen joko ylävirtaan menetelmällä tai keskilinja-menetelmällä, jossa tason +241 korotuspenger rakennettaisiin tason +239 korotuspengerin päälle. Pohjoispadolla tehtäisiin keskilinjakorotus tai ylävirtaan korotus. Itäisellä padolla korotus mukailisi vesivarastoaltaan padon rakennetta. Pumppaamon penkereitä korotettaisiin ulospäin rikastushiekan tason noustessa, ja vähintään toista tieyhteyttä pumppaamopenkereelle korotettaisiin rikastushiekkapinnan yläpuolelle.

Yleissuunnitelman mukaan korotusosan tukipenkereessä käytettävä kiviaines voi olla happoa muodostavaa, kunhan se on teknisesti louherakentamiseen soveltuvaa. Louheen maksimiraekoko olisi 700 mm. Patojen päälle tehdään 350 mm kantava kerros kalliomurskeesta ja kantavan kerroksen päälle 150 mm kulutuskerros kalliomurskeesta. Korotettavilla pato-osuuksilla määränpuoleisiin luiskiin tehdään 400 mm luiskaverhoilu kalliomurskeesta. Luiskaverhouksen ja suodatinkerrosten väliin asennetaan käyttöluokan N4 suodatinkangas. Suodatinkankaan alapuolella on 250 mm paksu hieno suodatinkerros ja sen alapuolella 250 mm paksu karkea suodatinkerros. NP3- ja CIL2-aldaiden välipadon tiiviste rakennettaisiin suojamurskeen päälle asennettavasta bentoniittimatosta ja bitumigeomembraanista, joiden väliin asennettaisiin salaojamatto ja vuodonilmaisjärjestelmä.

Ympäristövaikutusten arviointi

Yhtiö on hakemuksessa esittänyt, että CIL2-altaan vaikutukset ympäristöön eivät muutu nykyisestä korotuksen myötä. Hakemuksessa on yleisesti todettu, että rikastushiekka-altaan suotovesistä aiheutuvia mahdollisia haitallisia vaikutuksia ehkäistään pohjarakenteiden lisäksi läjitystekniikoilla, suotovesien keruuojilla ja pumppauksella sekä tarvittaessa vesienkäsittelyllä, ja että jälkihoitovaiheessa haitallisia vaikutuksia vähennetään peiterakenteilla.

Hakemukseen ei ole liitetty ympäristövaikutusten arviointiselostuksia tai niitä koskevia yhteysviranomaisen lausuntoja ja perusteltuja päätelmiä. Hallinto-oikeuden käytettävissä on kuitenkin ollut hankkeen YVA-vaiheita koskevat asiakirjat.

LVT Oy:n laatiman 31.5.2001 päivätyn Suurikuusikon kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksen mukaan kaivoksen toiminta tulee tunnettujen malmivarojen perusteella kestäväksi 10 vuotta ja tänä aikana malmia louhitaan noin 5,8 miljoonaa tonnia. Ensimmäisinä 6–7 vuotena malmia louhittaisiin noin 750 000 tonnia vuodessa ja sen jälkeen noin 4 vuoden ajan arviolta 300 000 tonnia vuodessa. Rikastusprosessissa malmista erotetaan kulta ja jäljelle jäävät rikastushiekkajakeet sijoitetaan niille varattuihin varastoaltaisiin. Muodostuvien rikastushiekkojen ja prosessisakkojen kokonaismassaksi on arvioitu noin 6,3 miljoonaa tonnia, mikä vastaisi kaivoksen toiminnan aikana louhittavan malmin määrää lisätynä käytetyn kalkkikiven ja muiden kemikaalien määrällä. Vaahdotusrikastuksen hiekkaa (NP-hiekkaa) syntyy noin 5,22 miljoonaa tonnia eli noin 90 % louhittavan malmin määrästä. Syanidiliuotuksen sakkaa (CIL-rikastusjätettä) on arvioitu muodostuvan vuosittain noin 55 000 tonnia, mikä tarkoittaa kaivoksen kokonaistoiminta-aikana noin 550 000 tonnia. Lapin ympäristökeskuksen 10.11.2001 selostuksesta antamassa yhteysviranomaisen lausunnossa on muun ohella todettu hankkeen toteuttamiskelpoisuudesta, että rikastushiekka-altaiden pohja- ja pintaratkaisuille ympäristölupamenettelyssä asetettavat vaatimukset ovat merkittävä asia.

Agnico Eagle Finland on pyytänyt 7.3.2007 Lapin ympäristökeskukselta päätöstä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta koskien yhtiön suunnitelmaa toteuttaa Suurikuusikon kaivoshanke rikastamon tuotantokapasiteetin ja rikastusprosessin sekä malmin ja sivukiven louhinnan osalta voimassa olevasta ympäristöluvasta sekä ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta poiketen, koska malmivaroja on arvioitu olevan 15–16 miljoonaa tonnia YVA-vaiheessa arvioidun 5,8 miljoonan tonnin sijaan. Kaivoksen vuosituotanto nousisi YVA-selostuksessa esitetystä noin 750 000 tonnista noin 1 miljoonaan tonniin. Lisäksi kaivoksen toiminta-aika pidentyisi noin 10 vuodesta noin 15 vuoteen. Rikastettavan malmin määrän lisääntymisen seurauksena rikastushiekan määrä kasvaisi noin 6,3 miljoonasta tonnista noin 15–16 miljoonaan tonniin. Vuosittain rikastushiekkaa syntyisi noin 1 miljoonaa tonnia, joten rikastushiekka-allastilavuuden tarve kasvaisi 2,5-kertaiseksi. Alueelle rakennettaisiin ensiksi altaat 1 ja 2, joiden yhteispinta-ala olisi 52 hehtaaria, ja joihin voitaisiin läjittää 3–4 miljoonaa tonnia rikastushiekkaa. Tämän jälkeen allastilavuutta hankittaisiin

rakentamalla uusia altaita tai korottamalla ensi vaiheessa rakennettujen altaiden patoja. Rikastushiekat käsiteltäisiin bakteerihapetuksen sijaan painehapetuksella, minkä on arvioitu vähentävän haitta-aineiden liukoisuutta. Lapin ympäristökeskus on 11.5.2007 päättänyt, että kyseessä ei ole sellainen hankkeen olennainen muutos, johon sovellettaisiin ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Lausunnossa on todettu, että tuotantokapasiteetin kasvusta ja rikastusprosessin muutoksesta aiheutuu kuitenkin aikaisemmassa YVA-menettelyssä tarkasteltuun hankkeeseen nähden merkittävästi lisääntyviä haitallisia ympäristövaikutuksia lähinnä rikastushiekkojen määrän kasvun ja rikastushiekka-altaiden laajentumisen seurauksena.

Pöyry Finland Oy:n laatima 26.4.2012 päivätty ympäristövaikutusten arviointiselostus on koskenut Kittilän kaivoksen laajennusta, jonka myötä kullantuotanto nostetaan tasolle 7 500 kg/vuosi ja malmin käsittelymäärä noin 1,6 miljoonaa tonniin vuodessa. Lisäksi toiminnan kestoajaa jatkettaisiin ainakin vuoteen 2025. YVA-selostuksen mukaan vuoden 2011 loppuun mennessä CIL-rikastusjätettä on varastoitu rikastushiekka-altaalle yhteensä 0,46 miljoonaa tonnia ja NP-hiekkaa 2,6 miljoonaa tonnia. Nykyisellä tuotannolla CIL-rikastusjätettä on muodostunut vuosittain 0,165 miljoonaa tonnia ja tuotannon kasvamisen myötä sitä muodostuisi vuosittain 0,23 miljoonaa tonnia, mikä on noin 15 % koko rikastushiekkamäärästä. Muodostuvan rikastushiekan kokonaismäärä kaivoksen koko toiminta-aikana tulee olemaan kaikissa hankevaihtoehdoissa sama, arviolta noin 24,5 miljoonaa tonnia nykyisen louhintasuunnitelman mukaisesti toimittaessa. Rikastushiekan muodostumiseen ei voida prosessiteknisesti vaikuttaa. Toiminnan muutoksen ei ole arvioitu edellyttävän uusien rikastushiekka-allasalueiden perustamista, mutta mikäli myös satelliittiesiintymät otetaan käyttöön ja niiden rikastushiekat varastoidaan kaivosalueelle, rikastushiekan määrä kasvaisi, minkä johdosta pitkällä aikavälillä tarvittaisiin rikastushiekka-alueiden laajennuksia. Myös mahdollinen malmivarojen kasvu ja louhintasuunnitelman tarkentuminen vaativat lisää rikastushiekka-altaan varastointitilavuutta. Uusi rikastushiekka-alue tai nykyisen alueen laajentaminen ei ole kuulunut YVA-menettelyn piiriin, vaan niistä tehdään arviointiselostuksen mukaan tarvittaessa myöhemmin erilliset ympäristöselvitykset.

Edelleen selostuksessa on rikastushiekka-altaiden osalta todettu, että suurin osa (noin 85 %) rikastushiekasta on vaahdotuksen jätettä, joka pumpataan NP altaaseen. NP-altaalle varastoidaan myös neutraloinnin sakka. Maaliskuusta 2011 lähtien käytössä on ollut NP3-allas, jonka pinta-ala on 48 hehtaaria. Tätä ennen rikastushiekkaa on pumpattu NP1-altaaseen, jonka kokonaispinta-ala on 42 hehtaaria. NP1-altaan padon korkeus on +234 metriä meren pinnan yläpuolella ja NP3-altaan reunapadon korkeus +232 metriä meren pinnan yläpuolella. NP1-allas on sittemmin nimetty CIL2-altaaksi. Syanidin tuhoamisprosessista tuleva jäte, jonka osuus on noin 15 % rikastusjätteen kokonaismäärästä, pumpataan erilliseen CIL-altaaseen. CIL-altaan reunapadon korkeus on +234 metriä meren pinnan yläpuolella, jolloin suurin sallittu vedenpinnan korkeus on HW = +232. CIL-altaan pinta-ala on 13 hehtaaria. CIL-allas on tullut täyteen kesällä 2011, minkä jälkeen syanidin tuhoamisprosessista tulevaa jätettä on alettu pumpata vanhempaan NP-

altaaseen (nykyinen CIL2-allas). Lupahakemus NP-altaan käyttämiseksi CIL-rikastusjätteen varastointiin on jätetty Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon toukokuussa 2011 (hakemus päivätty 6.5.2011). Lapin ELY-keskus on antanut poikkeusluvan aloittamiselle. Rikastushiekka-altaisiin mahtuu ensimmäisten 3–4 toimintavuoden rikastushiekat, minkä jälkeen altaita on mahdollista korottaa ympäristöluvan mukaisesti. Patoja korotetaan siten, että NP3-altaan pohjoisreunan patoa korotetaan ensin alavirtaan ja sen jälkeen patoja korotetaan vaiheittain ylävirtaanmenetelmällä. Ylin suunniteltu padon harjan korkeus on alustavasti +252 metriä meren pinnan yläpuolella. Rikastushiekka-aldaiden lopullinen laajuus tulee olemaan 152 hehtaaria patorakenteineen ja kokonaiskapasiteetti noin 19 miljoonaa tonnia rikastushiekkaa. Koska rikastushiekka-aldaiden lisätarve voidaan täyttää korottamalla olemassa olevia altaita, uusia alueita sivukivelle tai rikastushiekka-aldaille ei tarvita olemassa olevan louhintasuunnitelman mukaisilla louhintamäärillä, joten myöskään vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja ei ole tutkittu. Mahdollinen rikastushiekka-altaan laajennus tehdään korottamalla nykyisten aldaiden patoja.

Lapin ELY-keskus on 11.9.2012 lausunnossaan katsonut, että hankkeesta laadittu ympäristövaikutusten arviointiselostus on riittävä. ELY-keskus on todennut, että patoturvallisuusasiat on kuvattu selostuksessa riittävällä tavalla. Tarkemmat vahingonvaara-arviot tulee esittää padon korotusta koskevan lupahakemuksen yhteydessä sekä ennen korotuksen käyttöönottoa päivitettävässä vahingonvaaraselvityksessä.

Marraskuussa 2016 päivätty ympäristövaikutusten arviointiselostus on laadittu Pöyry Finland Oy:n toimesta liittyen rikastamon tuotantomäärän kasvattamiseen 1,6 miljoonasta tonnista 2,0 miljoonaan tonniin vuodessa. Arviointiselostuksen mukaan CIL2-altaan varastointikapasiteetin on arvioitu riittävän suunnitelluin patokorotuksin kaivoksen nykyisen elinkaaren ajan eli vuoteen 2034 saakka. Mineraalivarantoarvioiden päivittyessä kaivoksen toiminta-aika voi kuitenkin pidentyä tästä entisestään. CIL2-altaan korottaminen on aloitettu ylävirtaanmenetelmällä kesällä 2016 ja ensimmäinen korotusvaihe (+236) valmistuu kesän 2017 aikana. Tuotantomäärän noston on todettu nopeuttavan myös CIL2-altaan täyttymistä. Kaivosyhtiö on rakentanut CIL2-altaan viereisen vesivarastoaltaan siten, että varastointikapasiteetin ehtyessä CIL-rikastusjätettä voidaan läjittää vesivarastoaltaaseen. Vesien varastointia varten on otettu käyttöön uuden NP4-altaan yhteyteen rakennetut uudet vesivarastointialtaat. Lapin ELY-keskus on 24.3.2017 antanut arviointiselostusta koskevan yhteysviranomaisen lausunnon, jossa se on muun ohella todennut, että YVA-selostuksessa ei ole tarkasteltu rikastushiekkan varastointikapasiteetin kasvattamisen vaikutuksia kaivokselta tulevaan kiintoainekuormitukseen ja sen vaikutuksiin alapuolisessa vesistössä. ELY-keskus on todennut arviointiselostuksen riittäväksi, mutta puoltanut muun muassa edellä mainittujen seikkojen osalta tarkennuksia jatkosuunnittelun yhteydessä ja lupahakemusvaiheessa.

Oikeudellinen arviointi

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarve ja huomioon ottaminen lupaharkinnassa

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry ja sen asiakumppani ovat muun ohella vaatineet valituksenalaisen päätöksen kumoamista ja palauttamista, koska YVA-menettelyä ei ole tehty.

Hallinto-oikeus toteaa, että Kittilän kaivoksen toiminnan ympäristövaikutuksia on selvitetty useita kertoja myös YVA-menettelyssä. YVA-menettely voi olla tarpeen myös olemassa olevan toiminnan osalta asiaan sovellettavan YVA-lain (252/2017) liitteen 1 kohdan 12 perusteella, kun tehdään YVA-menettelyä edellyttävää hanketta kooltaan vastaava muutos.

Luvan hakijan 15.2.2019 päivätty ympäristölupahakemus koskee CIL2-rikastushiekka-altaan patojen korotuksia tasoille +239 ja +241. Asiassa on kyse kaivostoiminnassa muodostuvan vaarallisen CIL-rikastusjätteen jätehuollon järjestämisestä. Vaarallisen kaivannaisjätteen läjittäminen hakemuksessa esitetyllä tavalla jätealtaaseen voidaan rinnastaa YVA-lain 1 liitteen kohdan 11 alakohdan a perusteella YVA-menettelyä edellyttävään vaarallisen jätteen sijoittamiseen kaatopaikalle. Kyseisessä lainkohdassa ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamista ei ole sidottu vaarallisen jätteen määrään, mutta hankkeen koolla on kuitenkin vaikutusta arvioitaessa YVA-lain 1 liitteen kohdan 12 soveltumista. Kun CIL-rikastusjätettä hakemuksen mukaan muodostui vuonna 2017 noin 239 000 tonnia, ylittää vuosittainen jätteen määrä huomattavasti YVA-lain liitteen 1 kohdan 11 alakohdassa b mainitun muun kuin vaarallisen jätteen määrän 50 000 tonnia vuodessa.

Kaivoksen ensimmäisen YVA-menettelyn yhteydessä vuonna 2001 laaditun arviointiselostuksen mukaan CIL-rikastusjätettä on alun perin arvioitu muodostuvan noin 55 000 tonnia vuodessa ja kaivoksen kokonaistoiminta-aikana noin 550 000 tonnia. Kaivoksen tuotantoa, toiminta-aikaa ja muodostuvan rikastushiekan määrää koskevaa arviota on kasvatettu kaivoksen suunnittelun edetessä ja yhtiö on vuonna 2007 pyytäessään Lapin ympäristökeskukselta päätöstä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta ensimmäistä kertaa todennut, että rikastushiekka-allastilavuutta on mahdollista hankkia rakentamalla uusia altaita tai korottamalla ensi vaiheessa rakennettujen altaiden patoja. Kun kaivoksen tuotantomäärää on myöhemmin nostettu 1,6 miljoonaan tonniin vuodessa ja suunniteltu toiminta-aika on pidentynyt, arvio muodostuvan CIL-rikastusjätteen määrästä on kasvanut. Vuoden 2011 loppuun mennessä CIL-rikastusjätettä oli syntynyt noin 460 000 tonnia ja alkuperäinen CIL1-allas on täyttynyt kesällä 2011. Tämän jälkeen vanhaan NP-altaaseen eli nykyiseen CIL2-altaaseen on vuoden 2012 YVA-selostuksen perusteella arvioitu läjitettävän CIL-rikastusjätettä vuosina 2012–2013 noin 165 000 tonnia vuodessa ja vuodesta 2014 alkaen noin 230 000 tonnia vuodessa. Vuoden 2012 ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on todettu, että rikastushiekkaa muodostuu koko toiminta-aikana noin 24,5 miljoonaa tonnia, josta noin 15 % eli 3,7 miljoonaa

tonnia olisi CIL-rikastusjätettä. Vuoden 2012 YVA-menettelyn yhteydessä ei ole arvioitu uusia rikastushiekka-alueita, koska niitä ei arvioitujen louhintamäärien perusteella ole tarvittu, ja mahdollinen rikastushiekka-altaan laajennus on todettu voitavan tehdä korottamalla nykyisten altaiden patoja enintään tasoon +252. Selostuksen mukaan uusista rikastushiekka-alueista tai nykyisen alueen laajentamisesta tehdään tarvittaessa myöhemmin erilliset selvitykset. Vuoden 2016 ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa CIL-rikastusjätteen määrän on todettu kasvavan aiemmin arvioidusta, kun kaivoksen tuotantomäärä nostetaan 2,0 miljoonaan tonniin vuodessa, mikä nopeuttaa CIL2-altaan täyttymistä. CIL2-altaan varastointikapasiteetin on kuitenkin arvioitu riittävän suunnitelluin patokorotuksin vuoteen 2034 saakka. CIL2-allasta on hakemuksen mukaan kapasiteetin kasvattamiseksi korotettu kerran aikaisemmin, ja hakija on hakemuksessa tuonut ilmi, että sillä on tarve edelleen korottaa CIL2-allasta tasolle +246,5 ennen uuden altaan rakentamista.

Kun otetaan huomioon, että CIL2-altaan alkupadot on rakennettu vuosina 2007–2008 tuolloin arvioituun rikastushiekan määrään perustuvien suunnitelmien pohjalta, että kaivoksen toiminnassa muodostuneen CIL-rikastusjätteen määrä on jo vuoden 2020 loppuun mennessä ollut vähintään nelinkertainen verrattuna ensimmäisessä YVA-menettelyssä arvioituun määrään nähden, ja että vuoden 2012 ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioitu CIL-hiekan määrä tullaan nykyisellä tuotannolla, myös ilman suunniteltua vuosituotannon kasvattamista 2,0 miljoonaan tonniin, saavuttamaan viimeistään vuoden 2025 loppuun mennessä, tarkasteltavana olevassa CIL2-altaan korottamisessa ja rikastusjätteen sijoittamisessa korotettuun altaaseen on kyse sellaisesta YVA-lain liitteen 1 kohdassa 12 tarkoitetusta hankkeen muutoksesta, joka vastaa kooltaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä edellyttävää hanketta.

Hallinto-oikeus toteaa, että vaikka patojen korottamista ja CIL-jätteen sijoittamisen jatkamista kaivannaisjätealueelle ei pidettäisi YVA-lain hankeluettelon 11 kohdan a alakohdassa tarkoitettuna vaarallisen jätteen kaatopaikkana, YVA-menettely olisi ollut tarpeen myös ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 3 §:n 2 momentin harkinnanvaraisuusperusteella, koska asiassa on kyse sellaisesta toteutetun hankkeen muutoksesta, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan hankeluettelossa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia, jotka liittyvät erityisesti suuronnettomuuden vaaraan sekä suotovesien määrään ja laatuun pitkällä aikavälillä. Ympäristövaikutuksia voidaan pitää erityisen merkittävänä CIL-rikastusjätteen arseenin liukoisuuden johdosta, joka on 20.3.2018 päivätyn kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma perusteella vuosina 2017–2018 ollut 23–63 mg/kg, kun kaatopaikka-asetuksen (331/2013) liitteen 3 taulukon 7 mukaan vaarallisen jätteen kaatopaikalle voidaan hyväksyä vain jäte, jonka arseenin liukoisuus on enintään 25 mg/kg. Lisäksi CIL2-altaaseen vuosittain läjitettävän vaarallisen jätteen määrä ylittää edellä todetulla tavalla moninkertaisesti YVA-lain 1 liitteen 11 kohdan b alakohdassa muun kuin vaarallisen jätteen kaatopaikoille asetetun vuotuisen 50 000 tonnin YVA-kynnyksen.

Hakemukseen ei ole liitetty ympäristönsuojelulain 39 §:n 2 momentissa vaadittua ympäristövaikutusten arviointiselostusta ja sitä koskevaa perusteltua päätelmää eikä hakemuksessa ole muutoinkaan kuvattu jätealueen laajentamisesta johtuvien ympäristöriskien muutosta. Aluehallintovirasto ei siten olisi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 25 §:n 2 momentin mukaan saanut myöntää hankkeelle ympäristölupaa.

Muutokset CIL-rikastusjätteen arvioidussa määrässä on todettu kaivostoiminnan laajentamiseen liittyvien vuoden 2012 ja 2016 ympäristövaikutusten arviointimenettelyjen yhteydessä. Arviointiselostusten mukaan CIL-rikastusjätteen läjitykseen tarvittava lisätila on mahdollista hankkia korottamalla CIL2-altaan patoja. Arviointimenettelyjen yhteydessä ei kuitenkaan YVA-lain 19 §:n 2 momentissa ja YVA-asetuksen 4 §:ssä edellytetyllä tavalla ole esitetty ja vertailtu CIL-rikastusjätteen käsittelyn vaihtoehtoja, käytännössä patojen korottamisen lisäksi uuden rikastushiekka-altaan rakentamista, tai kuvattu näiden vaihtoehtojen todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia eikä lieventämistä ja seuranta. YVA-asetuksen 4 §:n 1 momentin 5, 6, 8 ja 9 kohtien perusteella arviointiselostuksen olisi tässä tilanteessa tullut sisältää erityisesti arvio CIL-rikastusjätteen eri käsittelyvaihtoehtojen todennäköisistä merkittävistä ympäristövaikutuksista sekä onnettomuusriskeistä ja niihin varautumisesta, jotka tässä tapauksessa liittyvät erityisesti kasvavan rikastushiekkamäärän vaikutukseen CIL2-altaan pohja- ja reunarakenteisiin, suotovesien määrään ja laatuun sekä mahdollisiin patovuotoihin.

Yhtiö on vastineessaan esittänyt, että rikastushiekka-aitaiden ja rikastushiekan kasvaneen määrän käsittely olisi sisältynyt vuosien 2012 ja 2016 ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Vaikka YVA-selostuksissa on maininta suuremman CIL-rikastusjättemäärän sijoittamisen mahdollistamisesta patojen korotusten kautta, selostuksissa ei kuitenkaan ole selvitystä suunnitellun toiminnan ympäristövaikutuksista tai vaihtoehtoisista jätteenkäsittelytavoista. Hallinto-oikeus katsoo siten, että vuosina 2012 ja 2016 suoritettujen YVA-menettelyt eivät muun muassa vaihtoehtotarkastelun puuttumisen johdosta ole sisällöllisesti täyttäneet laissa asetettuja edellytyksiä huomattavasti alkuperäistä suuremman CIL-rikastusjättemäärän ja sen ympäristövaikutusten käsittelyn osalta. Päätös suuremman CIL-rikastusjättemäärän sijoittamisesta nykyiseen CIL2-altaaseen useiden toistuvien patokorotusten turvin on tehty ilman hankkeen vaihtoehtojen vertailua.

ELY-keskus on vuonna 2012 todennut silloisesta YVA-selostuksesta antamassaan lausunnossa, että tarkemmat vahingonvaara-arviot tulee esittää padon korotusta koskevan lupahakemuksen yhteydessä. Tästä huolimatta korotuksen ympäristövaikutuksia ei ole selvitetty myöskään hakemusvaiheessa riittävällä tavalla eikä aluehallintovirasto ole ratkaisussaan, ainakaan siitä ilmenevällä tavalla, arvioinut ympäristövaikutusten arvioinnin tarvetta tai ympäristönsuojelulain 83 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla sitä, miten hankkeesta tehdyt ympäristövaikutusten arvioinnit on otettu harkinnassa huomioon.

Hakemuksen ja selvitysten riittävyys

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry ja sen asiakumppani ovat muun ohella vaatineet valituksenalaisen päätöksen kumoamista ja palauttamista, koska hakemus ja kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ovat olleet puutteellisia.

Yhtiö on hakenut ympäristölupaa CIL-rikastusjätteen läjittämiseen käytetyn CIL2-rikastushiekka-altaan patojen korotuksille sekä rikkipitöisen sivukiven käyttämiseksi rakentamisessa. Hakemuksen perusteella yhtiö on käsittänyt CIL-jätteen sijoittamisen jatkamisen patorakenteita korottamalla tekniseksi toimenpiteeksi, jonka johdosta toiminnan vaikutukset ympäristöön eivät käytännössä muutu nykyisestä. Yhtiö onkin vastineessaan todennut, että toiminnan ympäristövaikutukset on selvitetty muiden lupa-asioiden yhteydessä. Ympäristönsuojelulain 27 §:n 1 momentin mukaan ympäristölupa tarvitaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavalle toiminnalle tai lain 29 §:n 1 momentin mukaan kyseisen toiminnan olennaiselle muuttamiselle, ja kyseisten ympäristövaikutusten ulottuvuus määrittää myös hakemuksen laajuuden. Koska ympäristöluvan tarve ei perustu toiminta-alueella tehtäviin teknisiin toimenpiteisiin, ei näin ollen myöskään hakemusta voi rajata näiden toimenpiteiden esittämiseen. Hakemuksessa on kysymys kaivostoimintaan kuuluvassa rikastuksessa syntyvän vaaralliseksi luokiteltavan jätteen sijoittamisesta vesilietteenä kaivannaisjätteen jätealueelle ja vaarallisen jätteen hyödyntämisestä jätealueelle rakennettavissa padoissa.

Koska kaivoksen toiminnassa syntyvät jätteet ja niiden käsittelytavat ja -alueet sekä niihin liittyvä kaivosalueen vesitaseen hallinta ja suuronnettomuuden vaara muodostavat olennaisen osan kaivostoiminnan ympäristövaikutusten kokonaisuudesta, kaivannaisjätealueen kapasiteetin kasvattamisessa on kyse sellaisesta toiminnan olennaisesta muutoksesta, joka tulee käsitellä ympäristönsuojelulain 29 §:n edellyttämällä tavalla niin, että harkinta kattaa ympäristönsuojelulain 48 §:n 4 momentissa säädetysti kaikki ne toiminnan osat, joihin olennainen muutos voi vaikuttaa, ja kaikki ne ympäristöön kohdistuvat vaikutukset ja riskit, joita muutos voi aiheuttaa. Edellä mainittu tarkoittaa, että olennaista muutosta koskevassa hakemuksessa on muutosta ja sen vaikutuksia koskevien tietojen lisäksi toimitettava tiedot, jotka tarvitaan muutetun toiminnan lupaedellytysten arvioimiseen. Ympäristönsuojelulain 114 §:n 4 momentin ja ympäristönsuojeluasetuksen 6 §:n 5 momentin säännökset huomioon ottaen luvan hakijan on esitettävä kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma osana toiminnan olennaista muuttamista koskevaa ympäristölupahakemusta. Jätehuoltosuunnitelman muuttamiseen sovelletaan mainitun 114 §:n 4 momentin perusteella joko ympäristönsuojelulain 89 §:ää tai 29 §:ää. Jätehuoltosuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon ympäristönsuojelulain 114 §:n 2 momentin ja 115 §:n 1 momentin lisäksi kaivannaisjäteasetuksessa, erityisesti sen 3–5 ja 7–10 §:ssä, jätehuoltosuunnitelmalle asetetut sisältövaatimukset, joiden mukaan suunnitelmassa on esitettävä ainakin kaivannaisjätealueiden sijainti, ympäristön olosuhteet, perustamiseen ja mahdollisiin muutoksiin liittyvät pohja- ja patorakenteet, kaivannaisjätteestä syntyvän suotoveden ja muun jäteveden määrä ja epäpuhtauspitoisuudet, luotettava arvio läjitetyn jätteen

laadun ja ominaisuuksien muuntumisesta pitkän ajan kuluessa, suotovesien kerääminen, käsittely ja jätealueen vesitase sekä toiminnan aikana että käytöstä poistamisen jälkeen, kaivannaisjätteiden vuosittainen määrä ja laatu, mahdollisuudet vähentää jätteessä olevien liukoisten haitta-aineiden määrää, kaivannaisjätealueelle sijoitettavan jätteen kokonaismäärä, jätteiden mahdollinen sijoittaminen kaivokseen ja sen ympäristövaikutukset, kaivannaisjätealueiden käytöstä poistamisen tekniikka ja aikataulu, toimintaan liittyvien maanpinnan luonnollisen korkeuden ylittävien kaivannaisjätteen patojen ja muiden jätealueiden geoteknisen vakauden varmistamiseksi tehtävät toimenpiteet nykyisellä ja suunnitelluilla patokorkeuksilla, mahdollisuudet vähentää kaivannaisjätteiden haitallisuutta, selvitys seurannasta ja tarkkailusta toiminnan aikana ja sen päätyttyä, sekä pölyämisen ehkäisemiseksi tarpeelliset toimet.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman on katettava toiminnan muutoksesta aiheutuvat muutokset kaivannaisjätteiden käsittelyyn kaivannaisjäteasetuksessa edellytetyllä yksityiskohtaisella tavalla. Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa on tarvittaessa lupaviranomaisen pyynnöstä täydennettävä lupakäsittelyn yhteydessä siten, että toiminta voidaan aloittaa hyväksytyä suunnitelmaa noudattaen, tai päivitettävä lupamääräysten johdosta päätöksen antamisen jälkeen, minkä jälkeen suunnitelma tulee muutosten laajuudesta riippuen toimittaa uudelleen hyväksyttäväksi lupaviranomaiselle tai ainakin tiedoksi valvontaviranomaiselle. Toiminnan olennaista muutosta koskevan lupahakemuksen yhteydessä esitettävässä tarkistetussa jätehuoltosuunnitelmassa on korostettava niitä seikkoja, joihin haettu muutos vaikuttaa. Näitä ovat kysymyksessäolevassa asiassa ainakin vuotuisen jätemäärän lisääntyminen, jätealueiden jätteiden kokonaismäärän lisääntyminen, patoturvallisuuden uudelleenarviointi, lisääntyvän jätemäärän vaikutus pohjarakenteisiin ja suotoveden määrään sekä jätealueiden tai niiden osien käytöstä poistamisen aikatauluun ja menetelmään.

Aluehallintovirastossa 15.2.2019 vireille tulleen hakemuksen liitteenä on toimitettu 25.1.2019 päivätyt korotusten toteuttamista koskeva yleissuunnitelma, suunnitelmakartta ja tyyppipoikkileikkauspiirustukset sekä CIL2-altaan pääpadon ja korotusten stabiliteettitarkastelun laskentaraportti. Hakemuksen täydennyksenä on toimitettu muun ohella 10.1.2020 päivätty lausunto bentoniittimaton käytöstä CIL2- ja NP3-altaiden välipadon mineraalisena tiivisteenä. Lisäksi aluehallintovirasto on liittänyt hakemusasiakirjoihin vuoden 2018 vesistö- ja kalataloustarkkailuraportin ja kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman, josta yhtiö on pyynnöstä toimittanut uudemman 20.3.2018 päivätyn version.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmassa on todettu, että kaivoksen vuonna 2012 päivitetty sulkemissuunnitelma on parhaillaan päivitettävänä. Yhtiö on ilmoittanut päivittävänsä myös CIL2-, NP3- ja vesivarastoaltaiden vahingonvaaraselvityksen vuoden 2019 loppuun mennessä, minkä jälkeen siihen perustuva turvallisuussuunnitelma tarkistetaan. Lisäksi yhtiö on ilmoittanut päivittävänsä rikastushiekka- ja vesivarastoaltaat käsittävän turvallisuustarkkailuohjelman tarvittaessa. Yleissuunnitelman mukaan CIL2-altaan sulkemisesta laaditaan erillinen suunnitelma, kun sulkeminen on

ajankohtaista. Yleissuunnitelmassa on viitattu yleisesti edellisen patokorotuksen suunnitelmaselostukseen, jonka mahdolliset muutostarpeet raportoidaan tulevien korotusten suunnittelun yhteydessä. Kyseisiä asiakirjoja ei ole toimitettu hakemuksen liitteenä.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa tai kaivoksen sulkemissuunnitelmaa ei ole päivitetty vastaamaan 15.2.2019 vireille pantua hakemusta, eikä 20.3.2018 päivitetystä kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmasta tai vuonna 2012 päivitetystä kaivoksen sulkemissuunnitelmasta ole käsitelty CIL2-altaan korottamista tai otettu huomioon korotuksen ja alueelle läjitettävän kaivannaisjätteen määrän muutosten vaikutuksia. Edellä esitetyn johdosta hakemukseen liitetty kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ei ole ollut suunnitelman sisältövaatimusten mukainen. Sulkemissuunnitelma on lisäksi hyvin yleispiirteinen eikä siihen sisälly konkreettisia toimenpiteitä aikatauluineen. Hallinto-oikeuden käsityksen mukaan hakemuksessa olisi ympäristönsuojeluasetuksen 6 §:n 5 momentti huomioon ottaen tullut myös esittää vaihtoehtoisia sijoitusratkaisuja tilanteessa, jossa tehty hakemus on johtunut siitä, että käytössä oleva rikastushiekka-allas on täyttymässä ja täyttyy aluehallintovirastossa samaan aikaan vireillä olleen kaivoksen laajentamista koskevan muutoksen jälkeen muutamien vuosien kuluessa kaivostoimintaa suunnitellulla tavalla jatkettaessa.

Hakemuksessa on haettu lupaa käyttää vaaralliseksi jätteeksi luokiteltavaa sivukiveä patorakenteissa. Koska vaarallisen jätteen käsittelyä koskevassa lupaharkinnassa on tarkasteltava rinnakkain jätteen turvallisen loppukäsittelyn ja hakemuksessa esitetyn hyödyntämisen ympäristövaikutuksia, olisi hakemuksessa tullut yksityiskohtaisemmin esittää, mitä ympäristövaikutuksia vaarallisen jätteen hyödyntäminen suunnitellulla tavalla voi pitkän ajan kuluessa aiheuttaa. Asiassa olisi muun ohella tullut tarkastella myös kaivannaisjätteistä laaditun, vuonna 2018 julkaistun BREF-asiakirjan (Best Available Techniques Reference Document for the Management of Waste from Extractive Industries, MWEI BREF) BAT 14 -päätelmän merkitystä luvan myöntämisen edellytyksiin. Mainitun BAT 14 -päätelmän mukaan padon rakennusmateriaalien tulee olla ominaisuuksiltaan homogeenisia rakennustekniikan niin vaatiessa ja ne eivät saa sisältää potentiaalisesti happoa tuottavia mineraaleja tai yhdisteitä. Materiaalien tulee kestää rapautumista, sisäistä ja ulkoista eroosiota sekä jäätyminen aiheuttamaa eroosiota, koskien etenkin boreaalisia ja subarktisia ilmastovyöhykkeitä. Hallinto-oikeus toteaa lisäksi, että vaarallisen jätteen osalta hyödyntämistä ei voida perustella yksinomaan etusijajärjestyksen huomioon ottamisella.

CIL-rikastusjätteen laatua ja erityisesti sen haponmuodostamiskykyä pitkällä aikavälillä koskevat tiedot ovat olleet hakemuksessa puutteelliset. Edellä mainitun BREF-asiakirjan BAT 2 -päätelmän taulukossa 5.1 viitatus kaivannaisjätteiden karakterisointia käsittelevän standardin CEN/TR 16376:2012 mukaan kaivannaisjäte luokiteltaisiin happoa muodostavaksi jätteeksi, kun NP/AP < 3 (CEN 2012). CIL-rikastusjätteen osalta kyseisen suhde on alle 0,1. Haponmuodostuskyvyn selvittämiseksi voidaan käyttää myös neutralointikapasiteettiin perustuvaa arviointia. Tällöin jätettä pidetään happoa muodostavana, jos NNP < 20 kg CaCO₃ eq/t. CIL-rikastusjätteellä

kyseinen arvo on hakemuksen mukaan noin 12. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen CIL-rikastusjätettä ei voida pitää happaota muodostamattomana sillä perusteella, että luvan hakija arvioi hakemuksessaan jätteessä olevan rikin hapettuvan autoklaavissa lähes täydellisesti. Kun otetaan huomioon CIL-rikastusjätteessä oleva korkea liukoisen arseenin pitoisuus, lupaviranomaisen käytössä olisi CIL-rikastusjätteen sijoittamista koskevaa asiaa arvioitaessa pitänyt olla ainakin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 17.4.2019 antaman päätöksen nro 45/2019 b) kohdassa edellytetyt CIL-rikastusjätteen arseenin liukoisuuden vähentämistä koskevassa selvityksessä esitettäväksi edellytetyt tiedot sekä saman päätöksen c) kohdassa edellytetty selvitys jätealueille sijoitettujen mineraalijätteiden ja muodostuneiden saostumatuotteiden mineralogisesta ja kemiallisesta koostumuksesta ja arvio muun ohella jätteiden pitkäaikaispsyvyydestä.

Hakemuksen liitteenä olleet patorakenteiden korottamista koskevat suunnitelmat ovat olleet yleissuunnitelmatasoisia. Hakemuksen mukaan suunnitelmia tarkennetaan oleellisesti rakennusvaiheessa rikastushiekkaan tehtävien pohjatutkimustulosten mukaan ja rakentamissuunnitelmat hyväksytetään Lapin ELY-keskuksella ja toimitetaan myös patoturvallisuusviranomaiselle kommentoitavaksi voimassa olevan ympäristölupamääräyksen mukaisesti. Hallinto-oikeus toteaa, että rikastushiekan pohjatutkimuksista, stabiliteettilaskelmista ja rikastushiekan mahdollisesta lujittamisesta sekä runsasrikkisen sivukiven teknisistä laatuksista ja todentamisesta ei ole toimitettu hakemuksen liitteenä riittäviä selvityksiä. Edellä mainittujen hakemuksessa olleiden puutteiden johdosta asiassa ei ole ollut mahdollista tarkastella hakemuksen mukaista toimintaa suhteessa kaivannaisjätteistä annettuun BREF-asiakirjaan. Siinä esitetyt BAT-päätelmät 11–24 koskevat kaivannaisjätteen sijoitusalueen rakenteellista vakavuutta. Luvansaaja on lupamääräyksellä 1 velvoitettu toimittamaan kyseiset tiedot ELY-keskukselle yhdessä rakennus- ja laadunvalvontasuunnitelmien kanssa. Kun otetaan huomioon, että yhtiö on hakenut lupaa nimenomaan patorakenteiden korottamiselle, pelkästään yleissuunnitelmatasoisten suunnitelmien esittämistä voidaan pitää merkittävänä puutteena. Aluehallintoviraston olisi tullut edellyttää yksityiskohtaisten selvitysten esittämistä ennen luvan myöntämistä eikä asiaa olisi tullut jättää valvontaviranomaisille myöhemmin esittävien selvitysten varaan.

Hallinto-oikeus katsoo, että valituksenalaisen päätöksen perusteena ollut ympäristölupahakemus on edellä mainitut lainkohdat ja kaivannaisjäteasetuksen säännökset huomioon ottaen ollut puutteellinen. Kun otetaan huomioon, että jätehuolto- ja sulkemissuunnitelman puutteita ei ole korjattu muualla hakemusasiakirjoissa, aluehallintoviraston olisi tullut edellyttää luvan hakijalta hakemuksen täydentämistä. Hakemuksen puutteellisuuden vuoksi aluehallintovirasto ei ole voinut asianmukaisesti arvioida, täytyvätkö ympäristönsuojelulain 49 §:n 1 momentissa tarkoitettujen luvan myöntämisen edellytykset ja minkälaisia määräyksiä toiminnan vaikutusten vähentämiseksi luvassa on tarpeen asettaa.

Lupaharkinnan laajuus ja päätöksen selkeys

Kuten edellä tämän päätöksen kohdasta ”Hakemuksen pääasiallinen sisältö ja samanaikaisesti vireillä olleet asiat” käy ilmi, valituksenalaista päätöstä koskevan hakemuksen vireille tullessa 15.2.2019 Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa on samanaikaisesti ollut Kittilän kaivosta koskien käsittelyssä 9.6.2017 vireille tullut ympäristölupahakemus muun muassa uuden purkupuutken rakentamiseksi, 29.9.2017 vireille tullut ympäristölupahakemus muun muassa uuden NP-rikastushiekkan varastointialtaan (NP4-allas) rakentamiseksi ja 9.3.2018 vireille tullut ympäristölupahakemus koskien toiminnan olennaista muuttamista muun muassa siten, että vuotuinen malmin tuotantomäärä kasvaisi 1,6 miljoonasta tonnista 2 miljoonaan tonniin. Kuten edellä on todettu, kaivoksen toiminnassa muodostuvat jätteet ja niiden käsittely ovat olennainen osa kaivoksen toimintaa. Kun otetaan lisäksi huomioon, että pelkästään CIL-rikastusjätteen määrää ja jätteenkäsittelyalueita koskevat muutokset ovat toiminnan päästöjen ja vaikutusten kannalta erittäin olennaisia, kyseessä on yksistäänkin ollut ympäristönsuojelulain 29 §:ssä tarkoitettu toiminnan olennainen muutos. Hallinto-oikeus korostaa, että samanaikaisesti vireillä olleiden toiminnan olennaista muutosta koskevien ja ympäristövaikutusten kokonaisvaikutusten ja -hallinnan kautta toisiinsa liittyvien hakemusasioiden käsitteleminen erikseen tarkoittaa, että lupaharkintaa ei ole toteutettu ympäristönsuojelulain 48 §:n 4 momentin edellyttämässä laajuudessa, eikä asian käsittely siten tältäkään osin ole tapahtunut lainmukaisesti.

Hallinto-oikeus toteaa lisäksi, että aluehallintoviraston ratkaisussa on lupamääräyksiin 1 ja 2 sisältyvien viittausten sekä päätöksen perusteluiden johdosta merkittäviä sisällöllisiä ja päätöksen selkeyteen liittyviä puutteita. Aluehallintovirasto on lupamääräyksessä 1 edellyttänyt asiassa sovellettavaksi lupapäätöksen nro 72/2013/1 lupamääräyksiä 1 ja 3–5, vaikka se on vain kymmenen päivää myöhemmin 29.5.2020 antamallaan päätöksellä nro 67/2020 todennut korvaavansa kyseisen lupapäätöksen lähes kokonaisuudessaan. Lisäksi asiassa on lupamääräykseen 2 sisältyvän NP4-altaan rakentamisessa hyväksytyihin laatukriteereihin kohdistuvan yleisen viittauksen perusteella jäänyt epäselväksi, mitkä laatukriteerit korotusrakenteessa käytettävän bitumigeomembraanin on täytettävä. Aluehallintoviraston päätöksen perusteluiden mukaan CIL2-rikastushiekka-altaan laajentamisessa ja altaan käytössä on noudatettava Kittilän kaivoksen toimintaa koskevia lainvoimaisia ympäristölupapäätöksiä ja niissä annettuja lupamääräyksiä. Kyseisen toteamuksen perusteella jää epäselväksi, mihin päätöksiin lupaviranomainen on viitannut, sekä se, sitovatko kyseiset päätökset toiminnanharjoittajaa vain altaan laajentamista ja käyttöä koskevilta osin vai muutoinkin. Aluehallintoviraston käyttämän viittaustekniikan vuoksi on jäänyt epäselväksi, onko viitattuihin, aikaisempiin lupapäätöksiin sisältyviin lupamääräyksiin esimerkiksi mahdollista hakea muutosta. Hakemuksen mukaan CIL2-rikastushiekka-altaalle on asetettu 26.6.2013 myönnettyssä ympäristöluvassa vakuus 30 €/m². Aluehallintovirasto on valituksenalaisessa päätöksessään vakuuden suuruuden osalta viitannut aikaisemmin myönnettyihin yksilöimättömiin lupapäätöksiin. Päätöksestä ei ilmene, että aluehallintovirasto olisi arvioinut vakuuden määräytymisen perusteita tai vakuuden riittävyyttä. Hallinto-oikeus toteaa, että

lupapäätöksessä tulee antaa kaikki kokonaisuuden kannalta tarvittavat lupamääräykset yksiselitteisesti, mikä tulee ottaa huomioon asiaa uudelleen käsiteltäessä.

Lupa-asian vireillepano ja käsittelyajan huomioon ottaminen

Agnico Eagle Finland Oy on vedonnut vastineissaan siihen, että korotusrakenteen rakentaminen on tarpeen käynnistää kesällä 2020, jotta kaivostoimintaa voidaan jatkaa Kittilän kaivoksella aiemman rikastushiekka-allaskapasiteetin täytymisen jälkeen alkuvuodesta 2021 eteenpäin. Mikäli korotusta ei saada rakennettua, malmin louhinta ja rikastaminen jouduttaisiin yhtiön mukaan käytännössä keskeyttämään, mikä aiheuttaisi kestäättömän suuria taloudellisia menetyksiä ja vaarantaisi kaivoksen toimintaedellytykset pidemmällä aikavälillä.

Ympäristöluvanvaraisen toiminnan harjoittaminen edellyttää ympäristönsuojelulain 198 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan sitä, että lupapäätös on lainvoimainen. Lain 199 §:ssä säädetään edellytyksistä sallia toiminta vailla lainvoimaista lupaa. Toiminnanharjoittajan asiana on huolehtia siitä, että toiminta voidaan perustaa lainvoimaiseen tai ainakin täytäntöönpanokelpoiseen lupapäätökseen.

Kun otetaan huomioon ympäristönsuojelulain mukaisen luvan myöntämisen edellytykset, yhtiön vastineissaan esittämät seikat kaivostoiminnan keskeytymisestä tai sen seurauksena aiheutuvista taloudellisista tappioista eivät ole sellaisia seikkoja, jotka voitaisiin ottaa ympäristölupaharkinnassa luvan myöntämisen edellytysten kannalta ratkaisevina seikkoina huomioon ja joiden vuoksi lainvastainen ympäristölupapäätös voitaisiin jättää hallinto-oikeudessa kumoamatta. Toiminnanharjoittajan tulee myös olemassa olevan toiminnan jatkamisen yhteydessä ennakoida ympäristönsuojelulain 29 §:n mukaiset toiminnan olennaiset muutokset niin, että muutoshakemus voidaan panna vireille tarvittaessa koko toiminnan kattavana kokonaisuutena riittävän ajoissa.

Johtopäätökset

Edellä esitetyillä YVA-menettelyn puutetta, hakemuksen ja siihen liitettyjen selvitysten riittävyttä sekä lupaharkinnan laajuutta koskevilla perusteilla asia on kumottava ja palautettava uudelleen käsiteltäväksi aluehallintovirastolle, jonka tulee käsitellä asia ympäristönsuojelulain 29 §:ssä edellytetyllä tavalla ja ottaa käsittelyssä huomioon tässä päätöksessä lausuttu. Luvan hakijalle on ennen asian uudelleen käsittelyä varattava tilaisuus YVA-menettelyn suorittamiseen ja hakemuksen täydentämiseen. Hallinto-oikeuden ratkaisun huomioon ottaen lausuminen muista vaatimuksista raukeaa.

2. Oikeudenkäyntikulut

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry ja sen asiakumppani ovat vaatineet, että aluehallintovirasto ja Agnico Eagle Finland Oy velvoitetaan korvaamaan niiden oikeudenkäyntikulut, yhteensä 810 euroa.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan. Pykälän 2 momentin mukaan korvausvelvollisuuden kohtuullisuutta arvioitaessa voidaan lisäksi ottaa huomioon asian oikeudellinen epäselvyys, osapuolten toiminta ja asian merkitys asianosaiselle.

Hallituksen esityksessä laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp) todetaan 95 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa, että lähtökohtana olisi, että mikäli päätöksen tehnyt viranomainen tai muu julkinen osapuoli häviää asian, se velvoitettaisiin korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut. Sama koskisi myös yksityisen asianosaisen velvollisuutta korvata muiden yksityisten asianosaisten oikeudenkäyntikuluja silloin, kun asiassa on monta asianosaista, joilla on vastakkaisia intressejä. Hallituksen esityksen mukaan arvioitaessa oikeudenkäynnin osapuolten korvausvelvollisuuden perusteita olisi kiinnitettävä erityistä huomiota asiassa annettuun ratkaisuun samalla tavoin kuin nykyisin. Asiassa annetun ratkaisun merkitystä arvioitaessa olisi kuitenkin aiheellista ottaa huomioon, että hallintoprosessissa ei läheskään aina ole yksiselitteisesti osoitettavissa voittajaa tai häviäjää, eikä oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta voi siten perustaa yksin voittaja-häviäjä -asetelmaan. Tuomioistuimen asiassa antama ratkaisu voi olla sisällöltään sellainen, että osapuolten on kohtuullista itse vastata oikeudenkäyntikuluistaan. Korvausvelvollisuuteen voisivat vaikuttaa viranomaisen mahdollisen virheen lisäksi myös muiden oikeudenkäynnin osapuolten toiminta ja asian merkitys asianosaiselle. Siten esimerkiksi oikeusriidan luonne, osapuolen myötävaikutus asian selvittämiseen sekä asian ratkaisun oikeudellinen tai taloudellinen merkitys voitaisiin ottaa arvioinnissa huomioon. Vielä hallituksen esityksessä on todettu, että jos oikeudenkäynnin tarve on aiheutunut viranomaisen selvästi lainvastaisesta ratkaisusta, olisi kohtuullista, että yksityinen asianosainen saa korvausta hänelle tästä aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun viranomainen on päätöstä tehdessään ylittänyt toimivaltansa tai kun kyse on selvästi harkintavallan väärinkäytöstä. Tulkinnanvarainen tai vähäinen virhe asian käsittelyssä ei välttämättä muodostaisi viranomaiselle korvausvelvollisuutta. Toisaalta viranomainen voitaisiin hallituksen esityksen mukaan määrätä korvaamaan yksityisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut silloinkin, kun kyse ei varsinaisesti ole viranomaisen tekemästä virheestä.

Hallinto-oikeus on ratkaisullaan kumonnut aluehallintoviraston ympäristölupapäätöksen ja palauttanut asian aluehallintovirastolle uudelleen käsiteltäväksi. Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry ja sen

asiakumppani ovat hakeneet muutosta myönteiseen lupapäätöksen. Kun otetaan huomioon hallinto-oikeuden pääasiallisen perusteluista ilmenevät seikat, ei oikeudenkäynnin aluehallintoviraston päätökseen ja hakemusaineiston puutteellisuuteen liittyvistä seikoista huolimatta voida katsoa johtuvan päätöksen tehneen viranomaisen virheestä, joka perustaisi korvausvelvollisuuden. Päätöksen tehneen viranomaisen ei myöskään voida katsoa hävinneen asiaa, kun kysymys on ollut yhtiön tekemästä lupahakemuksesta, joka on palautettu uudelleen käsiteltäväksi. Kun lisäksi otetaan huomioon kysymyksessä olevan asian merkitys muutoksenhakijoina oleville yhdistyksille sekä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 2 momentti, asiassa ei ole perusteita velvoittaa aluehallintovirastoa eikä myöskään luvan hakijana ollutta Agnico Eagle Finland Oy:tä korvaamaan muutoksenhakijoiden oikeudenkäyntikulua. Oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus on siten hylättävä.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä tiedottaminen

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry:n on viipymättä tämän päätöksen saatuaan ilmoitettava päätöksen tiedoksisaannista asiakumppanilleen. Jos se tämän laiminlyö, on se velvollinen korvaamaan ilmoittamatta jättämisestä aiheutuneen vahingon sikäli kuin se laiminlyönnin laatuun tai muihin olosuhteisiin nähden harkitaan kohtuulliseksi (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 94 §, hallintolaki 56 § 2 momentti ja 68 §).

Päätöksestä ilmoittaminen

Kittilän kunnanhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **4.8.2022**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Arto Hietaniemi ja Noora Britschgi sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Sauli Viitasaari. Asian on esitellyt Noora Britschgi.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös maksutta

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry ja sen asiakumppani

Agnico Eagle Finland Oy

Asiamiehet: Asianajaja Casper Herler ja asianajaja Henna Lusenius,
Borenius Asianajotoimisto Oy

Kittilän kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Kittilän kunnan terveydensuojeluviranomainen

Kittilän kunnanhallitus

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus /
PatoturvallisuusviranomainenLapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus /
Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualuePohjois-Suomen aluehallintovirasto,
Ympäristölupavastuualue

Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus

Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa

Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi

Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:

<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla

<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

- Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava
- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
 - päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
 - peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
 - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
 - vaatimusten perustelut
 - mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Paasivuorenkatu 3, 00530 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>